

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ ГРАДА БЕОГРАДА

Година LV Број 21

14. јун 2011. године

Цена 220 динара

Скупштина града Београда, на седници одржаној 13. јуна 2011. године, на основу члана 12. Закона о главном граду („Службени гласник РС”, број 129/07) и члана 31. Статута града Београда („Службени лист града Београда”, бр. 39/08 и 6/10), држећи се принципа и стратешких приоритета из докумената које су усвојили Скупштина и Влада Републике Србије и Скупштина града Београда, поштујући међународне обавезе Републике Србије, у сарадњи са актерима развоја, донела је

СТРАТЕГИЈУ

РАЗВОЈА ГРАДА БЕОГРАДА

као заједнички усаглашен документ града и његових грађана, у складу са којим ће планирати, уређивати и развијати своју будућност, и на основу кога ће успоставити систем одговорности актера за реализацију приоритета до 2016. године.

Ова стратегија има средњорочне циљеве, али ће њено извршавање бити предмет сталног усаглашавања и контроле, посебно у делу стратешких приоритета, о чему ће градоначелник једанпут годишње извештавати Скупштину града. Свака наредна управа града има право и могућност да преиспита циљеве, политике и, нарочито, стратешке приоритете, уз могућност да (а) задржи одредбе ове стратегије; (б) да их измени и допуни, или (в) изврши потпуну ревизију, уз чврсту аргументацију, поштујући стечене обавезе у реализацији одређених програма и капиталних пројеката ове стратегије.

У току израде Стратегије обављене су консултације са главним актерима у развоју града да би закључивање било засновано на објективним основама, као и са четири еминентна иностранца експерта из Беча, Дрездена, Будимпеште и Солуна. Осим тога, анкетирани су грађани, чији су ставови допринели реалнијем оцењивању и закључивању о проблемима развоја града Београда и приоритетима општина. Ова стратегија је рађена уз стално усаглашавање са усвојеним стратегијама и стратешким плановима републике и града Београда, посебно са Регионалним просторним планом административног подручја Београда и Генералним планом града Београда, чија су релевантна решења, посебно за организацију простора, инфраструктуру и саобраћај, уграђена у овај документ.

У складу са усвојеном методологијом рада на припреми Стратегије синтезне теме су: а) економски развој, б) социјални развој, в) одржива природна и животна средина, г) урбани развој и идентитет, д) развој саобраћаја, њ) развој техничке инфраструктуре и енергетска одрживост, е)

институционални развој. Стратегија је формулисана у интегралном поступку, након усаглашавања свих учесника у њеној изради, односно након усаглашавања међусобних утицаја наведених тема. Закључна оцена је да је град Београд у критичном периоду на крају 20. века изгубио високи ранг једне од европских метропола и везе са европским окружењем, да је био искључен из процеса европских интеграција у коме су се са мање или више успеха нашле све европске метрополе, али да је почетком 21. века, у периоду рехабилитације, стекао епитет града будућности јужне Европе. Овакав ласкави статус је шанса али истовремено и изазов Управи да га у перспективи својим резултатима и оправда.

Ова стратегија, која је предмет усвајања Скупштине града Београда, резултат је четворогодишњег рада и базирана је на три опсежна материјала који чине његову документациону основу:

- Извештај о стању града Београда, 2006.
- SWOT анализа у интегралном облику, 2007.
- Нацрт стратегије развоја града Београда, 2008.

РЕГИОНАЛНИ АСПЕКТ РАЗВОЈА ГРАДА БЕОГРАДА

Град Београд има вишеструку улогу и значење у Републици Србији. Најпре има значење најснажнијег функционалног подручја, које у републици учествује са 41% предузећа и 40,2% запослених. У односу на друге регионе Србије, а према Закону о регионалном развоју, град Београд има најмању територију (3222,7 km²), али највећу концентрацију становништва (око 538 ст/km²) и предузећа са више од 10 запослених (1,42/ km²), изграђених станова на 1.000 km² (2355).¹ Град Београд има највећу концентрацију научних, стручних, интелектуалних, културних и сервисних капацитета, са развијеном инфраструктуром и потенцијалима у области информационог технологија, комуникација и високоакумулативних и креативних индустрија, услуга и јавних служби, уз веома значајну геостратешку позицију на реци Дунав, коридору 7 и коридору 10.

Београд истовремено представља и снажну констелацију урбаних, полуурбаних и сеоских насеља, организованих у 17 градских општина. Напокон, град Београд, као главни град Републике Србије, представља и центар државне администрације, државних институција, као и већег броја међународних институција.

Према европској номенклатури метрополитена, са таквим капацитетима град Београд има категорију МЕГА4 са потенцијалима за МЕГА3.

¹ Извор: Републички завод за развој, Београд, 2010. и Завод за информатику и статистику, Београд, 2010.

Законом о регионалном развоју град Београд је добио статус региона (регион Београд) као статистичке и функционалне територијалне целине, која се успоставља за потребе планирања и спровођења политике регионалног развоја. Тиме је добио на значају као целина која има одређени степен аутономије да управља својим развојем.

Ради свега наведеног, град Београд у погледу свог просторног, привредног и социјалног развоја, са становишта интереса републике али и сопствене локалне самоуправе, нужно мора да води рачуна о три димензије регионалног карактера: интрарегионалној, регионалној и интеррегионалној.

ИНТРАРЕГИОНАЛНА И РЕГИОНАЛНА ДИМЕНЗИЈА РАЗВОЈА ГРАДА БЕОГРАДА

Према Закону о територијалној организацији (2007) и Статуту града, град Београд данас чини утврђену целовиту јединицу локалне самоуправе, административно подељену у 17 градских општина. Према Закону о регионалном развоју (2009) град Београд има истовремено и статус региона. Поредићи град Београд са другим метрополама у овом делу Европе², кључну разлику представља чињеница да у свом саставу има 6 морфолошки целовитих градских насеља (Београд са Земуну и Новим Београдом, Обреновац, Лазаревац, Младеновац, Гроцка и, условно, Борча) са припадајућим катастарским општинама, и преко 140 сеоских или полуурбаних насеља. Овако сложен систем хетерогених, јаче или слабије повезаних градских и сеоских насеља, од којих градска имају и своје комуналне подсистеме, производи сложене и делимично неуредне везе и односе. Ово се индиректно односи на ефикасност изградње привредне и друге инфраструктуре и супраструктуре, развој и доступност јавних служби, али и на демографске процесе, дневне миграције, процесе урбанизације приградских делова, развој привредних активности и друга обележја функционисања насеља.

Специфичности три географске целине: сремске, шумадијске и банатске, и њихова повезаност са Београдом као највећим и најопремљенијим насељем, имају знатан утицај на процесе деаграризације, индустријализације, кретања, и услуживања становника. Привидно развијена функцијска структура насеља углавном је последица великих дневних миграција, претежно ка Београду или колубарском рударско – енергетском комплексу. Насеља која се налазе периферно у односу на Београд имају и своје специфичности у погледу физичке организације, односа према природном окружењу, опремљености и привредним особинама, што упућује на могућност организовања нижег нивоа управљања. Географски, статистички, функционални и административни критеријуми, функцијска повезаност и традиција, могу да послуже као основ за будућу административно-територијалну реорганизацију града Београда, отварајући пут ка бољем организовању и јачању београдског метрополитена односно града – региона у перспективи. Иста организација би била у складу са критеријумима за статистичке јединице EUROSTAT односно са НСТЈ системом у Србији.³

² Градови као што су Софија, Будимпешта или Беч имају статус аутономних региона НСТЈ2 али без других насеља на својој територији.

³ НСТЈ/NUTS – номенклатура статистичких територијалних јединица – геопросторни стандард који се користи при поделама територије неке државе у статистичке сврхе. Од стране EUROSTAT-а, утврђена су три нивоа НСТЈ који се примењују у свакој земљи чланици Европске уније.

Регион Београд као НСТЈ2, а заједно са регионом Војводина НСТЈ1, би могао да има развојну функцију у европској регионалној констелацији и, у перспективи, приступ структурним фондовима Европске уније са великим пројектима регионалног значаја.⁴ Према регионалној и кохезионој политици Европске уније и циљевима ка којима је усмерена, град Београд може условно да рачуна на средства из циљева 1 и 2 која се дају за помоћ регионима чији је БДП по глави становника испод 75% просека Уније и у којима је дошло до кризе и гашења постојеће индустрије (као на пример у Раквици, Младеновцу и Обреновцу).⁵

Град Београд, са својом позицијом, величином и значајем, врши значајан функционални утицај на своје окружење, развијајући привредне, културне, социјалне и техничке везе са општинама и градовима. Функционално се повезујући са окружењем, представља доминантно метрополитенско подручје у Србији са особинама града-региона, развијајући мање више спонтану функционално-економску територију, динамичну и променљиву. Као град – регион у будућности може да развије своју економску територију засновану на повезивању производног и научног сектора, велетрговини, креативном предузетништву, али и политичку територију засновану на систему договарања и заједничког одлучивања са општинама и градовима у функционалном окружењу.

Функционално-економски простор града Београда данас чини град са својих 17 градских општина, и суседни градови и општине Панчево, Смедерево, Смедеревска Паланка, Аранђеловац, Уб, Лајковац, Владимирци, Пећинци, Рума и Стара Пазова. Функције које их повезују су јаче или слабије, зависно од економске и политичке ситуације.

Са општинама Панчево и Смедерево везе се успостављају и могу даље развијати у областима: пољопривредне производње и снабдевања Београда; развоја и унапређења саобраћајних веза, аутопутског правца Е-70, путног и железничког саобраћаја изградњом моста код Винче, телекомуникација (коридор 7); повезивања лука Панчево, Београд и Смедерево у јединствени моћни мултимодални чвор; унапређења међугранских индустријских веза; заштите, уређења и развоја речних острва у рекреативне намене за три града; повезивања туристичко-рекреативних зона и културне и туристичке понуде дуж Дунава; еколошке заштите и координирања програма заштите и мониторинга, итд.

Са општином Смедеревска Паланка сарадња треба да се заснива на коришћењу пољопривредних потенцијала за снабдевање Београда храном; коришћењу минералне и термоминералне воде и развоју посебних врста туризма; развоју металопераћивачке и индустрије шинских возила уз ангажовање технолошких капацитета Београда, итд. Са општином Уб, потребно је координисати енергетске потенцијале са општинама Обреновац и Лазаревац; радити на интересном повезивању руралних подручја са општином Обреновац; дефинисати заједнички, регионални систем за одлагање чврстог отпада са општинама Лазаревац и Обреновац, итд. Са општинама Рума, Пећинци и Стара Пазова потребна је сарадња на програмирању и реализацији садржаја дуж коридора 10 и 10б у правцу Београда; развоју туристичких потенцијала који укључују и рурално залеђе

⁴ Према европској номенклатури статистичких територијалних јединица за земље које нису чланице Уније, НСТЈ1 категорију чине територије између три и седам милиона становника. Пошто Србија има преко седам милиона нужно је да има две НСТЈ1 јединице.

⁵ Према кохезионој политици Европске уније за период 2007–2013, циљ 1 обухвата фонд за регионални развој, социјални фонд и кохезиони фонд, циљ 2 обухвата фонд за регионални развој и социјални фонд за јачање регионалне конкурентности, а циљ 3 обезбеђује подршку европској територијалној кооперацији.

Руме у правцу Фрушке горе, пре свега, али и према Сави и Сурчину и на интересном повезивању на основу пољопривреде. Овако разгранате везе и међуутицаји града Београда, као административне целине, са општинама и градовима у окружењу указују на неопходност јаче контроле урбанизације метрополитенског подручја, у сарадњи свих општина и градова којих се то тиче.

Међутим, од посебног значаја за регионални развој града Београда, али и за укупни развој Републике Србије, је чињеница да се на релативно блиској удаљености, на истим коридорима 7 и 10, налази град Нови Сад, други по величини у Србији, функционално урбано подручје међународног значаја, које се у зони општине Инђија преклапа са метрополитенским подручјем града Београда.⁶ Ова два најснажнија метрополитена Србије, у значајној мери функционално повезана, треба посматрати као кључну развојну осовину Србије. Плански организованијим и политички усклађенијим повезивањем ова два метрополитена у јединствени град-регион, ово подручје може да постане једна од „капија“ Европе, са аутономном снагом за учешће у све јачој регионалној и глобалној конкуренцији. Аеродроми у Сурчину и Батајници, луке у Новом Саду и Београду, са луком у Панчеву, модерна индустрија на подручју Горњег Земунa, Батајнице, Нове и Старе Пазове и Инђије, логистички и транспортни центри, телекомуникациони центри, снажне културне, образовне и здравствене установе заједно са развијеном инфраструктуром и људским потенцијалом, отварају велику шансу за боље позиционирање оба града међу метрополитенским подручјима Европе.

ИНТЕРРЕГИОНАЛНА ДИМЕНЗИЈА РАЗВОЈА ГРАДА БЕОГРАДА

Поред међународних европских пројеката и територијалне кооперације, какво је повезивање више држава око великих система као што је река Дунав, посебан значај у данашњој Европи има интеррегионална кооперација. Ово подразумева повезивање и кооперацију региона и градова око пројеката од заједничког интереса. Програми интеррегионалне кооперације као што је INTERREG I, II, III отворили су пут сарадњи у читавој Европи, док актуелни INTERREG IV отвара пут заједничкој теми под називом територијална кооперација. На тој основи региони и велики градови Европе стичу могућности за сарадњу на пројектима од заједничких интереса. Самим тим и град Београд, који није искористио своје шансе у ранијим програмима, треба да се укључи са својим проблемима и интересима пре свега у сарадњу са подунавским градовима. Повезивање ових градова подржаће стратегија уређења и развоја коридора 7, односно заједничка стратегија развоја Подунавља (пројекат Donauregionen+ и Стратегија развоја Подунавља коју спрема Европска унија у кооперацији са свим дунавским земљама). Теме које су од интереса за град Београда у овом смислу су:

1. *Пројекти регионалних иницијатива*, који обухватају размену искустава и примера добре праксе, као и развој инструмената за регионалну политику, и који могу да буду⁷:

- предузетништво и развој малих и средњих предузећа;
- развој иновација и економије знања, што може да

⁶ Према европској класификацији функционалних урбаних подручја (ФУП) градови са преко 250.000 становника имају категорију међународног значаја, преко 100.000 имају категорију националног значаја а од 50.000 до 100.000 становника категорију регионалног значаја.

⁷ Према програму INTERREG IV два типа пројеката које могу да нуде партнери јавног сектора из региона и градова Европе су (1) пројекти регионалних иницијатива, и (2) капитални пројекти.

повеже интелектуалне и техничке капацитете централних градских општина Београда са технолошким и индустријским парковима организованим изван ужег грађевинског подручја;

– развој информационих система што би допринело квалитетнијем, рационалнијем и отворенијем управљању градом као целином.

2. *Капитални пројекти*, који обухватају теме и размену добре праксе на пројектима од значаја за просторни развој града или региона, а који на простору Београда могу да буду:

– изградња обилазнице око Београда, и повезивање са европским коридорима са новим мостовима на Дунаву;

– управљање и уређење обала Саве и Дунава и приобаља, велики пројекат Савског амфитеатра;

– развој енергетске инфраструктуре и реорганизација енергетског сектора ради обезбеђења енергетске ефикасности и сигурности снабдевања свих потрошача (израда енергетског информационог система, спровођење мера и формирање фонда за енергетску ефикасност јавних и осталих објеката, формирање градског предузећа за дистрибуцију гаса, преузимање ингеренција и унапређење јавне расвете, дефинисање мера за подстицаје за производњу енергије из обновљивих извора енергије, наплата свих вида енергије према стварном утрошку);

– развој туристичке инфраструктуре везане за Дунав и Саву;

– развој научно-истраживачке и иновационе инфраструктуре;

– заштита и уређење животне средине и контрола утицаја на климатске промене, са контролом квалитета воде и начина употребе, одлагање и прерада чврстог отпада, одвођење и пречишћавање течног отпада, контрола ризика од природних непогода, елиминација тзв. црних тачака.

Све ове и сличне теме су основ за повезивање града Београда са другим сличним градовима чиме се утврђује у систему метрополитена Европе.

ОЦЕНА СТАЊА РАЗВОЈА ГРАДА БЕОГРАДА

Последице дешавања на крају 20. века, погубне за структуру и развој града Београда, убрзано се санирају на почетку 21. века, у највећој мери сопственим снагама, уз помоћ Републике Србије као и међународних фондова и институција.

Град Београд је постепено вратио углед европске метрополе, успоставио прекинуте везе са окружењем, укључује се у процес регионалних интеграција и међународну сарадњу у привредном, културном и сваком другом погледу. Овај процес осветљавају везе успостављене са градовима Бечом, Барселоном, Софијом, Будимпештом, Лондоном, Санкт Петербургом, Москвом, Чикагом, Сарајевом и другим.

Унутар Републике Србије, град Београд је реафирмисао улогу главног града овај пут знатно мање државе и задржао функцију седишта државне администрације, иако непотпуно рашчишћених односа између државних и локалних надлежности у функционисању, финансирању и уређењу одређених система (железнице, речне обале, делови путне мреже и др.).

Табела 1: Статистичка процена броја становника града Београда по општинама

Општина	Година				Индекс раста	
	2002.	2005.	2008.	2011.	2011/2005.	2011/2002.
Барајево	25000	24000	26000	26500	110,4	106
Вождовац	157500	164000	168000	171000	104,3	108,6
Врачар	60000	64000	66000	67500	105,5	112,5
Гроцка	79000	76000	80000	81000	106,6	102,5
Звездара	142500	145000	151000	153000	105,5	107,4
Земун	160000	162000	168500	172000	106,2	107,5
Лазаревац	59000	58000	59500	59500	102,6	100,8
Младеновац	53500	53000	54500	54500	102,8	101,9
Нови Београд	226500	234000	243000	246000	105,1	108,6
Обреновац	72000	70000	72500	73000	104,3	101,4
Палилула	166500	168000	176000	189000	111,5	113,5
Раковица	105000	105000	109500	111500	106,2	106,2
Савски венац	44500	46000	48500	49000	106,5	110,1
Сопот	20500	20000	20500	20000	100	97,6
Стари град	59000	63000	65500	66000	104,8	111,9
Сурчин	40000	40000	41000	41500	103,7	101,2
Чукарица	177500	180000	185000	189000	105	106,5
УКУПНО:	1648000	1672000	1735000	1770500	105,9	107,4
Насеље Београд	1200000	1212000	1260000	1274000	105,1	106,2

Извор: Завод за информатику и статистику, Београд, 2010.

Град је у знатној мери променио демографску и социјалну слику и квантитативно и квалитативно. Велики је број избеглих и интерно расељених лица, али и имиграната из осиромашених региона Србије, што веома утиче на урбани ред и идентитет града и појединих његових делова. Напори које град улаже у том смислу још увек значајно превазилазе остварене ефекте, што се највише одражава на неутврђену регулацију, евиденцију и санацију бесправне градње, уклањање сламова, уређење јавних простора, чистоћу, однос према комуналним системима и др.

Употреба и уређење еколошких система стављени су под контролу, захваљујући примени закона новије генерације. Међутим, недовољно контролисано коришћење комуналних система, непоштовање еколошких и функционалних капацитета градских физичких структура, угроженост површинских и подземних вода и ваздуха, непримерена бука у појединим деловима града, загађеност и неуређеност речних обала, угрожено пољопривредно земљиште и друге појаве захтевају не само пуну ангажованост градских институција већ, пре свега, апсолутно неопходан развој свести свих актера и грађана града Београда.

Табела 2: Средње годишње концентрације SO₂, чађи и NO₂ (у µg/m³) за град Београд

Година	2001.	2002.	2003.	2004.	2005.	2006.	2007.	2008.
SO ₂	11	13	30	16	24	24	16	24
Чађ	32	30	32	29	33	34	39	29
NO ₂ (азот-диоксид)	21	30	32	29	31	31	38	38

Постепен опоравак градске привреде присутан је од 2000. године, док у протекле две године долази до стагнације. До 2006. године је остварен сталан раст друштвеног производа, по просечној годишњој стопи од око 5,6%, што је омогућило вишеструки раст друштвеног производа по становнику. Постепено се мења привредна структура, око 60% друштвеног производа се формира у терцијарном сектору, а трговина и сличне делатности остварују око 1/3 друштвеног производа, преузимајући на тај начин примат над индустријом.

Привредна структура Београда, у којој доминантно место имају делатности терцијарно-квартарног сектора дефинише његову улогу као организационог, управног, услужног, образовног, научноистраживачког, културног центра. Истовремено се модернизује индустрија, захваљујући чему Београд, као индустријски центар, добија значајно место у оквиру ширих просторних целина. Иако индустрија није доминантна делатност, она је као градотворна функција била фактор развоја центара у оквиру града Београда, а они су повратно, агломерацијским формама и садржајем, подстицали њен развој.

Посебан значај за развој Београда имају објекти и мреже саобраћајне, енергетске и остале техничке инфраструктуре. У периоду после 2000. године, град је учинио велике напоре да прошири, реконструише и модернизује комуналне системе, док је Република знатно развила капацитете државних система (електромрежа, гасна мрежа, ТТ мрежа).

На подручју Београда производи се око 30 милиона тона лигнита, који се углавном користи за производњу електричне енергије у термоелектранама. Течна горива се доминантно користе као погонска и за енергетска постројења. Снабдевеност Београда течним горивима је задовољавајућа по квантитету, али не и по квалитету. Течни нафтни гас има све ширу примену за погон моторних возила. Потребне количине течних горива испоручују се из Рафинерије нафте у Панчеву. Нафта се доминантно увози. На подручју Београда изграђен је систем за транспорт гаса и систем за дистрибуцију гаса који је недовољно развијен. На магистралном гасоводу за снабдевање Београда природним гасом до сада је изграђено више главних мерно-регулационих станица (ГМРС), али је то недовољно за потребе дистрибуције гаса у Београду. Систем снабдевања Београда електричном енергијом је део електроенергетског система Србије, што значи да су сви извори електричне енергије на територији града део тог система. На територији града Београда се из колубарског лигнита производи половина електричне енергије у Србији. Електрична енергија се преузима из преносне мреже ЈП „ЕМС” коју је неопходно модернизовати и прилагодити потребама. Готово половина становништва се топлотном енергијом снабдева из система даљинског грејања и тај проценат се стално повећава. Највећи системи централизованог снабдевања топлотом налазе се у централним градским општинама и доминантно користе природни гас као гориво, а у мањој мери мазут и угаљ. У градским општинама Лазаревац и Обреновац користи се угаљ за добијање топлотне енергије, с тим што се у случају Обреновца топлота производи у термоелектрани „Никола Тесла” А у спреси (когенерацији) са производњом електричне енергије. Производња и испорука топлотне енергије за загревање санитарне топле воде за око 31.000 станова врши се континуирано током целе године. Трећина индивидуалних потрошача који нису прикључени на систем даљинског грејања користи електричну енергију за грејање, а остале две трећине се греју на чврста (угаљ и огревно дрво), течна или гасовита горива. Енергетска ефикасност у свим секторима је ниска, а интензитет потрошње енергије висок. Од обновљивих извора енергије углавном се користи огревно дрво, а има великих потенцијала за употребу биомасе, соларне, геотермалне и енергије ветра. Посебно је потребно разрадити могућности употребе чврстог отпада за добијање рециклираних сировина и енергије (когенерација – топлотна и електрична енергија).

Табела 3: Потрошња енергената по врстама

Сектор	Огревно дрво-биомаса	Угљеви свих врста	Природни гас	Сирова нафта	Хидро енергија	Укупно, GWh
Индустрија		5331,95	533,45	1942,00	570,03	8377,43
Домаћинства	980,70	11325,78	2166,73	553,22	1402,47	16428,90
Саобраћај		272,96	0,01	5710,97	36,37	6020,31
Јавне и комерц	71,68	4757,62	594,73	2772,13	616,08	8812,24
Пољопривреда	12,50	171,71	114,36	291,43	20,35	610,35
Укупно, GWh	1064,88	21860,02	3409,28	11269,75	2645,30	40249,23
Учешће, %	2,65	54,31	8,47	28,00	6,57	100,00

Извор: Управа за енергетику, Београд, 2010.

Динамичан развој, као и системске потребе унапређења квалитета живљења и животне средине, захтевају да се отклоне слабости система канализације, да се прошири капацитет водоводног система, отклоне недостаци у електро и ТТ систему, прошире гасне мреже и мреже даљинског грејања, као и систематски реше проблеми одлагања и рециклирања.

Табела 4: Количина отпада у тонама

Година	11 општина	Гроцка	Барајево	Лазаревац	Младеновац	Сопот	Обреновац	Укупно
2000.	338000	1000	-	18500	12000	3000	15000	387500
2001.	351282	1000	-	18500	12000	3000	15000	400782
2002.	399553	1000	-	18500	12500	3650	15000	450203
2003.	426687	9600	-	25250	12500	3650	15000	492687
2004.	434161	14400	4674	25250	31200	3650	17150	530485
2005.	436089	17000	510	23440	37000	3650	20475	538164
2006.	492785	17000	520	27010	38000	3650	22400	601365
2007.	513452	17000	520	32400	39000	2700	22400	619391
2008.	528318	17000	530	32400	39000	2700	22400	642348

Саобраћај, у комплексном смислу, представља једну од најтежих бољки Београда и проблем од чијег решавања у великој мери зависи даље функционисање града. Путнички саобраћај, укључујући паркирање, јавни градски саобраћај, бициклистички и пешачки су, у већој или мањој мери, стални акутни проблем града, као последица постојања висококапацитетног јавног превоза; физичких проблема у путној мрежи; недостатка капиталних објеката (мостови, обилазнице); интервенција у обнови градских саобраћајница; проблема са паркирањем; режимом саобраћаја итд. Посебан проблем је повезивање свих делова града Београда (свих 17 општина) у конзистентну мрежу јавног и путног саобраћаја која омогућава функционисање и већи степен искоришћености свих делова града Београда, а на другој страни повезивање са ширим регионалним системима и европским коридорима са веома израженим проблемом обилазнице око Београда и Обреновца. Отворено је питање и других видова саобраћаја: железничког, ваздушног и речног, као и њиховог координираног повезивања, које Београду може да обезбеди квалитет значајног европског мултимодалног чвора.

Табела 5: Промет путника на железници на подручју града Београда

Год.	број станица	отпутовали путници
2000.	31	1.416.422
2001.	31	1.066.687
2002.	31	1.128.960
2003.	31	904.461
2004.	31	920.298
2005.	31	886.492
2006.	31	879.211
2007.	31	645.874
2008.	31	624.037

Табела 6: Промет робе на железници на подручју Београда

Год.	промет робе		
	укупно	утовар	Истовар
2000.	1.903.225	1.142.694	760.531
2001.	1.791.885	1.199.165	592.720
2002.	1.902.797	1.191.767	711.030
2003.	2.005.900	1.256.654	749.246
2004.	2.020.506	1.091.742	928.764
2005.	2.039.453	1.405.332	634.121
2006.	1.827.250	1.190.881	636.332
2007.	1.999.163	1.216.718	782.424
2008.	1.179.894	1.179.536	621.495

Извор: Завод за информатику и статистику, Београд, 2010.

Табела 7: Промет путника на аеродрому „Никола Тесла”

Год.	домаћи авиопревозници		страни авиопревозници	
	Путници		Путници	
	приспели	отпутовали	приспели	отпутовали
2000.	544.356	527.637	106.966	103.568
2001.	578.518	586.168	167.553	165.280
2002.	631.131	635.804	177.686	177.177
2003.	921.340	927.808	197.771	202.345
2004.	796.392	790.519	227.045	231.326
2005.	725.415	714.987	290.487	301.468
2006.	702.620	699.926	405.309	414.590
2007.	663.956	660.309	591.679	596.946
2008.	687.534	691.258	635.582	635.674

Извор: Завод за информатику и статистику, Београд, 2010.

Насељавање града Београда у периоду 1991–2000. године, а у мањој мери и касније, није било контролисано на начин организоване урбанизације. Огроман број избеглица и расељених лица и, у мањој мери, интерних миграната усмерио се ка територији града Београда, решавајући самостално свој стамбени проблем. Недостатак чврсте политике контролесања употребе земљишта и грађења, допринео је бујању бесправне или противправне изградње. Резултат је огроман број бесправно изграђених објеката и пренамене земљишта; губитак идентитета, нарочито у периферним деловима Београда, али и око мањих урбаних центара; угрожености природних системи; капацитети инфраструктуре и сл. Инерција бесправне градње трајала је и поред доношења Закона о планирању и изградњи 2003. и једне извршене легализације, што је посебно угрозило сектор јавних служби. Доношењем новог закона 2009. године град се припрема за процес санације и опремања свих изграђених структура, али и ригидан став према свим будућим покушајима бесправне изградње.

Пољопривредно и водно земљиште (водни токови, обале) представљају значајан ресурс града за будући развој. Само у Београду има око 200 km речних обала. Подела надлежности управљања овим системима између града и републике усаглашена је Законом о главном граду и Статутом града. Активности из ранијег периода угрожавају потенцијале и вредности приобаља Саве и Дунава, нарочито еколошки и функционални интегритет ових природних целина.

Оптерећење постојећих система представља и тенденција концентрисања пословних активности у централним деловима Новог Београда и старог језгра Београда, које треба да прати одговарајући саобраћајни подсистем са циљем да олакша приступачност и функционално повезивање. Развој пословних и других радних функција у Новом Београду, у условима развијеније инфраструктуре и већих слободних површина, представља позитиван тренд и потенцијал.

Најзад, читав комплексни систем града Београда са бројним и све сложенијим подсистемима и везама међу њима, захтева веома организовано управљање градом Београдом. Инструменти управљања: информациони систем, буџет, порески систем, земљишна, комунална, стамбена и друге политике и инструменти изискују осавременивање и усаглашеност на вишем степену од досадашњег. То обухвата и питања административног организовања метрополитена и региона Београда, као и однос грађанин – градска (општинска) управа.

Наведени проблеми, који су у претходном периоду умањили значај и ранг Београда у констелацији европских метропола, превазићи ће се и захваљујући значајним предностима и предиспозицијама као што су:

- величина града, односно кадровски потенцијал који омогућава развој града на вишем технолошком нивоу;
 - природни потенцијал на две европске реке и јединствено природно језгро у центру града – ушће Саве у Дунав;
 - укрштање два од десет европских коридора (VII и X са краком XI);
 - развијена, функционална мрежа објеката социјалне и техничке инфраструктуре;
 - значајни потенцијали грађевинског земљишта и просторног простора за развој секундарних и нарочито терцијарних делатности;
 - квалитетна логистика кварталног и информатичког сектора;
 - финансијски капацитети и мрежа институција из готово свих области;
 - дух града заснован на културном и интелектуалном потенцијалу, привлачан за пословни свет, инвеститоре, туристе и креативни сектор;
 - мрежа урбаних центара града Београда са примарним центром (Београд) и седам урбаних центара секундарног ранга, од којих три задовољавају критеријуме субрегионалног центра (Обреновац, Лазаревац, Младеновац), и бројним селима у њиховом окружењу.
- Најважнији задатак Стратегије развоја града Београда је да предложи рационалан начин да се град суочи са проблемима уређења и развоја, као и са јасно испољеним неуједначеностима у развијености између градских општина. Други задатак Стратегије је да истражи начине за оптимално коришћење драгоцених вредности и потенцијала целине града Београда који омогућавају одржив развој у здравом окружењу. Због тога Стратегија има офанзиван карактер заснован на реалним основама за боље коришћење територијалног, интелектуалног и људског капитала града Београда, и савременим начинима управљања градом.

ВИЗИЈА, ЦИЉЕВИ И КОНЦЕПЦИЈА БУДУЋЕГ РАЗВОЈА

Општи циљ – визија одрживог развоја града Београда

Уважавајући богату историју Београда, различите фазе у досадашњем развоју а рачунајући на позитиван дух и добру репутацију, водећи рачуна о реалним потенцијалима и вредностима града Београда, као и о ограничењима и препрекама за њихово одрживо коришћење у будућности;

сматрајући да спољни утицаји могу знатно да допринесу развоју града;

очекујући формализацију партнерства између јавног и приватног сектора;

као и даље усаглашавање и унапређење правног оквира Србије и Београда у области територијалне организације, децентрализације и права власништва;

са жељом да грађани Београда живе сигурно и безбедно у здравом окружењу, да инвеститори са сигурношћу

улажу свој капитал, а гости бораве задовољно и удобно, овом стратегијом се утврђује основна визија развоја града Београда, главног града Републике Србије:

повећање ранга града Београда међу метрополитенским градовима и престоницама централне, источне и југоисточне Европе, према мерилима одрживе економије, напредне технологије, веће територијалне кохезије, вишег нивоа приступачности, полицентричности и децентрализације.

Остварење ове визије значи да ће град Београд, уз помоћ своје управе и свих актера у развоју града, уложити највећи напор да се:

- истакне и промовише богата и дуга историја Београда која га чини виталним и атрактивним,
- искористи изузетан геостратешки положај на два европска коридора да се повеже и удружи са другим градовима и регионима у Европи,
- остваре природне функционалне везе са суседима (прекогранично) и са другим регионима у Србији и Европи (интеррегионално),
- убрза развој одрживе економије, уз подршку високоакумулативним гранама привреде и, посебно, услужном сектору,
- унапреди социјални развој уз пуну пажњу образовању и запошљавању младих, не заборављајући притом старије и осетљиве групе и усавршавање јавних служби,
- изузетно пажљиво заштити, уреди и унапреди природна и културна баштина, као основ идентитета, привлачности и економског развоја града Београда и Републике Србије,
- реше кључна питања свих видова саобраћаја, посебно јавног превоза, и развије систем интегрисаног транспорта и телекомуникација, затим,
- најзначајнијих елемената комуналног система уз равноправан третман свих делова града Београда,
- подигне ниво значаја енергије и енергетске ефикасности, како у домаћинствима тако и у привреди, јер ће се тако значајно смањити потрошња свих видова енергије, а нарочито електричне (у зградама, транспорту, индустрији, услугама). Потребно је максимално користити потенцијале локалних извора енергије и на тај начин постићи што већу енергетску независност,
- развије свест о значају и знатно унапреди животна средина, утврди праћење квалитета и систем показатеља у односу на квалитет воде, земљишта и ваздуха, емисију угљендиоксида као и друге елементе здравог еколошког система,
- одржи идентитет и усаврши физичка структура градских, али и сеоских насеља, као саставних и међусобно повезаних делова јединствене целине града,
- обнове урбани центри, обезбеди компактност, мешовите намене, сачувају, унапреде и користе зелене површине и нарочито речне обале Саве и Дунава,
- развије свест о значају, коришћењу и уређењу јавних простора и јавних добара и промовише идеја да град као целина представља добро од значаја за све који у њему живе и делују,
- успостави савремена територијална организација, полицентричност и суштинска децентрализација по узору на успешне европске регионе,
- развије савремени систем управљања који ће обезбедити праћење, усаглашавање и функционисање целине града, нарочито савремени систем финансирања, буџетирања и програмирања, као и подршка учешћу грађана и јавности у систему одлучивања,
- уведе и развија систем електронске управе који ће обезбедити већу отвореност, ажурност, праћење развојних показатеља и повезаност међу системима,

– даље развије систем безбедности од елементарних катастрофа, као и личне и пословне сигурности грађана и правних лица,

– оствари консензус и подршка актера и грађана око значајних развојних пројеката.

Кључни принципи развоја града Београда

У складу са постављеним општим циљем, односно визијом развоја града Београда, нарочито ће бити значајно јачање одрживости, конкурентности, идентитета и унапређења начина управљања Градом.

Одрживост ће бити основни развојни принцип и кључно мерило функционисања заједнице и њеног квалитетног развоја у будућности. То ће бити мерило за озбиљност и одговорност локалне заједнице и њене управе на свим нивоима, од града до нивоа локалних заједница. Град Београд има све предиспозиције да свој будући развој заснива на овом принципу: има специфично и вредно природно и културно наслеђе, разноврсност у понуди у природи, култури, привреди, сачувану традицију и релативно добро очувану животну средину.

Град Београд ће настојати да сачува и ефикасно користи ресурсе (нарочито необновљиве), одржи квалитет природног и културног наслеђа и да унапреди однос становника и њиховог природног и животног окружења. То ће се постићи:

- а) одржавањем баланса природне и грађене средине,
- б) организацијом усмереном ка максималном увећавању јавног добра и унапређењу општих интереса,
- в) очувањем богатства природних и културних разноврсности, истицањем локалне традиције, неговањем стила и добре форме у архитектури,
- г) условљавањем еколошки прихватљивих понашања у пољопривреди, енергетици, грађевинарству, рударству, индустрији, саобраћају, туризму и другим активностима,
- д) давањем подршке формирању „културног пејсажа“, заштитом предела према европској конвенцији, и посебно
- ђ) апсолутним спречавањем даљег бесправног узурпирања земљишта и грађења.

Јачање *конкурентности*, што је једна од кључних европских развојних идеја, представљаће други принцип на коме се базира развој града Београда као потенцијално снажне европске метрополе. Овај циљ ће се постићи:

- а) активирањем бројних умртвљених ресурса и мобилизацијом до сада неактивираних територијалног капитала,
- б) популаризацијом и повећањем знања, задржавањем образоване радне снаге и јачањем капацитета управе и институција,
- в) омогућавањем просторне дифузије развоја, као и равномерног и рационалног коришћења ресурса на целокупној територији.

Снажну конкурентност града Београда омогућиће његове компаративне предности, као што су: стратешка географска позиција, повољна клима за инвестирање и пословање, подстицајан порески и финансијски систем, висококвалификована радна снага, модерни правни оквир, одлична инфраструктура и регионална приступачност, савремени телекомуникациони системи и бројни културни, забавни, спортски и рекреативни капацитети. Није занемарљива предност ни репутација града као престонице раније знатно веће и потпуно аутентичне европске државе.

Конкурентност града Београда ће се постићи одређеним мерама и политикама економске, комуналне, земљишне и пореске политике, реорганизацијом односно децентрализацијом јавних служби, способношћу и укључењем приватног

сектора у партнерства са јавним сектором, као и акцијама функционалне интеграције и кооперације града са другим градовима и регионима у Европи.

Кохезија целине града Београда ће у највећој мери зависити од приступачности, односно опремљености и повезаности свих делова инфраструктуром, али и од квалитетне одрживости економског и социјалног система.

Велика предност Београда је локација на два европска коридора – X и VII. Слабост је у томе што коридор X пролази кроз сам центар Београда, изазивајући огромне функционалне и еколошке проблеме, а коридор VII – река Дунав – није искоришћен на адекватан начин. Трансформација постојеће градске луке у савремени терминал у урбаном амбијенту и изградња нове модерне луке на Дунаву у региону Београда доноси огроман развојни потенцијал.

Према томе, кључни задатак ће бити јачање кохезије целине града: (а) повећањем приступачности, (б) уравнотеженим развојем одрживе економије и (в) унапређењем начина управљања Градом као целином, уз истовремено усавршавање начина управљања мањим територијалним јединицама.

Полицентричност ће бити једна од најважнијих политика града Београда, са циљем да територијални капитал и неискоришћени потенцијали буду употребљени на најбољи начин. Београд са Обреновцем, Лазаревцем и Младеновцем, као субрегионалним центрима Србије, и са мањим урбаним центрима на својој територији, настојаће да и политиком полицентризма увећа своју конкурентност међу метрополама у региону. Развој полицентризма и уравнотеженог урбаног система, као и јачање односа између урбаних и руралних подручја, треба да умањи данашње диспропорције у развоју између појединих делова града и рубних градских општина, и да води већој рационалности кроз развијање комплементарних садржаја унутар система Града. У том смислу град Београд ће дати подстрек и подршку развоју урбаних центара на својој територији и унапређењу односа ових центара са бројним селима у окружењу. То ће унапредити једнакост и приступачност инфраструктури и знању и промовисати једнакост у заштити природног и културног наслеђа ради јачања идентитета појединих делова Града.

Приступачност града Београда, односно њено јачање на нивоу целине у ширим регионалним оквирима и на нивоу његових територијалних јединица, је још један од кључних принципа у политици града Београда. Приступачност важним тачкама на територији града, као што су урбани центри, сва насељена места, привредне зоне, објекти туристичке атракције и сл., треба да обезбеди грађанима лакоћу и безбедност комуницирања, инвеститорима ефикасније функционисање објеката, зона или комплекса у које желе да инвестирају, а туристима удобнију и лакшу доступност појединим одређиштима.

Одговарајућа социјална инфраструктура треба да буде обезбеђена у свим насељеним местима, према рангу на коме се место налази, а предност ће имати здравствени објекти и објекти за васпитавање и образовање, према могућностима града и локалне заједнице.

Саобраћајна инфраструктура треба да обезбеди: а) повезивање града у регионалном контексту свим видовима саобраћаја као и магистралним енергетским, хидротехничким и информационо-телекомуникационим системима; б) јачање и усавршавање веза између Београда и урбаних центара на територији Града, посебно у контексту развоја и унапређења градске железнице; в) развој мреже локалних саобраћајница и друге инфраструктуре која повезује и опслужује локални ниво насеља.

Посебан значај град Београд ће посветити развоју мултимодалног чвора на својој територији, јавног саобраћаја

високог капацитета, као и модернизацији и развоју железничког, ваздушног и речног саобраћаја у координацији са републиком.

Изузетно важан елемент приступачности биће електронска управа, на чијој се реализацији већ ради, а која ће учинити транспарентним организацију и активности градске управе, омогућити бољу комуникацију између сектора као и приступ информацијама свим заинтересованим грађанима.

Идентитет града Београда представљаће све важнији основ и подршку за развој привреде, посебно туризма, али и изградњи осећаја припадности грађана граду у коме живе. Идентитет Београда данас гради углавном централна зона Београда и, у апсолутном смислу, положај Београда на ушћу Саве у Дунав. Изграђена репутација комуникативног, пријатељског, образованог, а посебно града културе и забаве допуниће се истицањем нових елемената који Београд треба да учине посебним и другачијим у утакмици са другим метрополама. Географске особине са природним диверзитетом, нуде шансу да се истакну карактеристичне особине неколико крупних географских целина у Срему, Банату, Шумадији и дуж Саве и Дунава. Карактеристике урбаних и руралних целина биће коришћене више него до сада са намером да се истакну елементи комплексног идентитета и међусобно повезаних делова јединствене целине града. Нагласак ће бити на обнови постојећих урбаних структура, традиционалних и централних делова посебно, повећању компактности, мешовитим наменама, богатству зеленила, јединствених предела, посебно у приобаљу. У томе ће природно и културно наслеђе имати посебну улогу, те ће град настојати да овај део свог капитала максимално културно и економски вреднује, те да тиме конкурише на посебан начин метрополама у европском окружењу.

Економски развој

Успешан развој града Београда зависиће у највећој мери од његове економске конкурентности и приступачности. Конкурентност Београда у глобалној економској утакмици биће одређена степеном одрживог искоришћења територијалног капитала и потенцијала града, што ће захтевати да се покрену све снаге на локалном и градском нивоу. Принцип приступачности ће бити условљен одрживим развојем, реконструкцијом и модернизацијом свих мрежа инфраструктуре, као и њиховом координацијом, а посебно уређењем и еколошки аргументованим развојем транспорта и саобраћаја.

Конкурентност економије града

1. Рационалним коришћењем географског положаја града Београда, као и могућности прилагођавања његове привредне структуре савременим развојним процесима (глобализација, технолошка револуција, конкуренција на глобалном и интегрисаном тржишту...) и јачања конкурентних предности у регионалним интеграционим токовима, град Београд ће добити значајније место и улогу у међународној подели рада. Транзиција у Србији суочава регионалне и локалне економије са све већим изазовима. Процес глобализације брзо мења економски *status quo* и доноси како нове могућности, тако и повећане ризике што се у последње две године драстично исказало.

Опоравак градске привреде испољава се од 2000. године кроз петогодишњи динамичан и сталан раст друштвеног производа, по просечној годишњој стопи од око 5,6% (2001–2005.) што је омогућило вишеструки раст друштвеног

производа по становнику.⁸ Постепено се мења привредна структура – око 60% друштвеног производа формира се у терцијарном сектору, а трговина и сродне делатности остварују око 1/3 друштвеног производа, преузимајући на тај начин примат над индустријом.

2. Привредна структура Београда, у којој доминирају делатности терцијарно-квартарног сектора, дефинише његову улогу као организационог, управног, услужног, образовног, научноистраживачког и културног центра. Истовремено се модернизује и индустрија, одређујући Београду као индустријском центру значајно место у ширем регионалном оквиру. Са снажним развојним импулсима и ефектима (токови становништва, радне снаге, капитала, производа, развој тржишта, других производних и услужних активности, изградња стамбених, инфраструктурних и других објеката, стапање приградских насеља) индустрија је деловала на формирање урбаних центара унутар (и изван) београдског региона.

3. Данашњи развој комерцијалних делатности у Београду карактерише израженија полицентричност и децентрализација пословног простора на територији града (трговина, угоститељство, туризам, услужно занатство, пословне и финансијске услуге, као и остали пословни простор у комерцијалним зонама), што је и основна развојна оријентација. Традиционални градски центри Београда и Земун, са изразитом концентрацијом пословних садржаја из ранијих периода, постепено губе значај, посебно у области трговине, тако да се данас може говорити и о недовољној и неадекватној искоришћености тог простора. С друге стране, пословни простор се врло динамично развија у посебно атрактивној зони Новог Београда, где се интензивно граде модерни пословни простори различитих намена. Значајни постају и прилазни правци Београду, зоне аутопута, обилазнице, где се отвара више изузетно атрактивних локација за изградњу објеката великих капацитета (тржни центри, хипермаркети, шопинг молови, бизнис, привредни и технолошки паркови итд.). У облике децентрализације спадају и центри нових насеља, трансформисани локални центри, мањи комерцијални садржаји у самом градском ткиву, посебни пословни комплекси, итд. Реално је очекивати постепено трансформацију постојећих привредних зона, нарочито централно лоцираних, у друге стамбене и пословне намене, комплементарне градском центру. Полицентричан систем снижава трошкове комуницирања и уравнотежава развој уједначавањем распореда пословног простора на целокупној територији Београда.

4. Запосленост се повећала са око 430.000 у 2000. на око 630.000 у 2008. години. Данас је око 67% запослених у услужном сектору. Нарочито се запажа пораст запослених у самосталним делатностима. У Београду ради 40,2% свих запослених у Србији. Градски буџет је порастао са око 60 милиона (2000) на око 800 милиона евра 2010. године. У претходном периоду појачане су активности на зонирању грађевинског земљишта. Овome треба додати и буџете комуналног сектора. Капитални расходи из буџета града су планирани у износу од око 260 милиона евра за 2009. годину, мада је због економске кризе извршен ребаланс и остварено мање.⁹

⁸ Градски завод за информатику и статистику од 2007. године напушта дотадашње истраживање друштвеног производа (са последњим исказаним подацима за 2005. годину), ради усклађивања методологије израчунавања БДП са Републичким заводом за статистику Србије ради чега подаци за године након 2005. нису доступни.

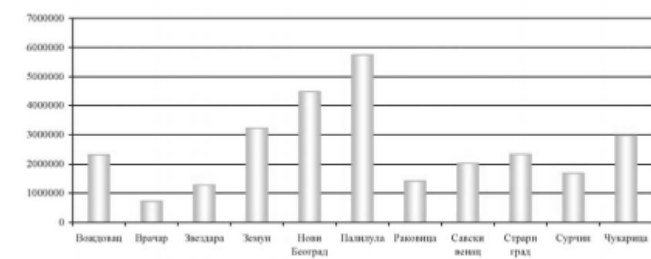
⁹ Извор: Дирекција за грађевинско земљиште и изградњу Ј.П. „Програм уређивања и давања у закуп грађевинског земљишта за 2006. и 2007. годину”. Подаци се односе на 10 централних градских општина. Службени лист града Београда, подаци о буџету града по годинама.

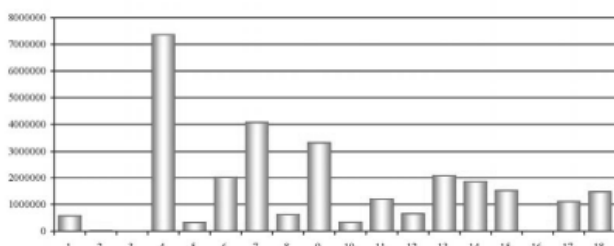
5. На подручју града је од 2000. до 2005. године изграђено преко 1,1 милион m^2 пословног простора, што значи да је са 24.457.115 m^2 порастао на 25.624.300 m^2 . Дирекција за грађевинско земљиште и изградњу Београда је у периоду 2001-2005. године доделила око 324 локације укупне грађевинске површине око 2.732.000 m^2 . На подручју општина Палилула, Земун, Сурчин и Нови Београд налази се највише пословног простора, с тим што је у периоду 2000–2005. највећи прираст остварен на подручју општине Нови Београд. Општине са најмањим прирастом пословног простора су Вождовац, Звездара и Врачар.

6. Највећи део пословног простора на територији 10 општина на ујем подручју града у 2008. години користи индустрија – око 6.9 милиона m^2 (око 25%), потом трговина – око 3.7 милиона m^2 (око 13%) и саобраћај, складиштење и везе – око 3,5 милиона m^2 (око 12%). Истовремено, око 3.5 милиона m^2 пословног простора је празно или неизграђено (12%). Структура тражње се у овом периоду мењала – највећи прираст је остварила трговинска активност – око 1.100.000 m^2 и финансијске и друге услуге – око 800.000 m^2 , а пословни простор смањен за око 200.000 m^2 . Структура изградње прати промене у структури привреде, а остварени трендови се могу оценити као позитивни.

Графикон 1: Пословни простор по општинама 2008. године

Графикон 2: Пословни простор по секторима делатности 2008. године

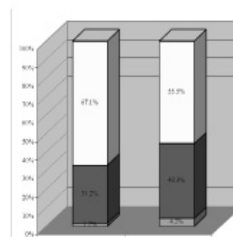
1. Пољопривреда 4. Прерађивачка индустрија 5. Производња електричне енергије гаса и воде 6. Грађевинарство 7. Трговина на велико и мало 8. Хотели и ресторани 9. Саобраћај 10. Финансијско посредовање 11. Активности у вези са некретностима, изнајмљивање и пословне активности 12. Државна управа и социјално осигурање 13. Образовање 14. Здравствени и социјални рад 15. Остале комуналне, друштвене и личне услужне делатности 16. Екстериторијалне организације и тела 17. Празан простор 18. Неизграђено грађевинско земљиште до изградње објекта

По општинама, на Новом Београду се налази 16% пословног простора, и на Палилули се налази 20%, у Земуну 11%, на Чукарици 10%, Старом граду и Вождовцу по 8%, и на Савском венцу 7% укупног пословног простора. Индустрија је претежно лоцирана на Палилули и у Земуну, трговина на Новом Београду и у централној зони града, као и на Палилули и Чукарици. Финансијско посредовање и пословне активности су концентрисане на Старом граду и Новом Београду.

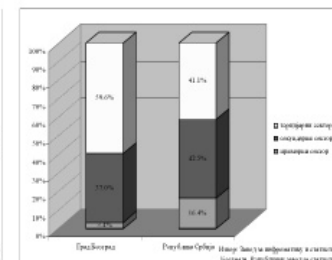
7. Београд има изузетан положај и у националном оквиру – у њему се и даље налази највећа концентрација индустрије Републике Србије, са 21% запослених и 22% остварених инвестиција у индустрији Србије (Општине у Србији 2008. РЗС).

У структури индустрије града Београда доминира прерађивачка индустрија, у којој ради око 75% запослених и остварује око 70% ДП ове делатности на нивоу града. Подсектор производње електричне енергије, воде и гаса преузима примат у оствареним инвестицијама.

С друге стране, опадање производне активности праћено је смањењем улоге индустрије у друштвеном производу привреде града са око 30% удела с краја 80-тих година на око 25% у 2005. години. Промене у структури прерађивачке индустрије испољавају се кроз смањење радноинтензивних области, односно индустрија ниске технолошке развијености (индустрија одеће, предива и тканина, коже и крзна итд.) и развој подсектора индустрија који су технолошки и иновационо интензивни, односно производње засноване на знању праћено развојем савремених услуга.

Графикон 3: Структура запослености, 2005.

Графикон 4: Структура друштвеног производа, 2004.

8. У просторно-функционалној структури градских општина индустријска делатност се налази у бројним производним зонама. Најзначајније су зоне у периферним деловима континуално изграђеног градског подручја у непосредној близини магистралних и регионалних саобраћајница и пристаништа. По свом развојном потенцијалу издвајају се нпр. производне зоне Горњи Земун, Аутопут и Панчевачки рит, које обухватају око 50% површина на којима се одвијају производне активности са значајним производним комплексима у оквиру њих. С друге стране, наслеђене индустрије у централним градским просторима (нпр. у Новом Београду, Ада Хуја, или предузећа „Беко“, Памучни комбинат „Београд“ и др.) које су претежно ван функције, заузимају грађевинско земљиште на врло атрактивним локацијама, а даљи развој њихове производне активности је функционално и еколошки неодржив. Због тога су урбанистичким плановима предвиђени за трансформацију у друге намене, услужне, пословне, стамбене, образовно-културне. С друге стране, кроз планску документацију обезбеђено је око 2.500 ха нових привредних зона и паркова нове генерације уз главне магистрале и ауто путеве у широј зони Града.

9. Када је реч о ширем градском подручју, у три општине – Лазаревац, Обреновац и Младеновац, концентрисано је преко 85% запослених, друштвеног производа и дохотка производно-прерађивачког сектора седам општина

на ширем подручју Града. Изразито моносекторски развој општине Лазаревац израз је доминације рударско-енергетског подсектора и индустријских грана у функцији развоја екстрактивне индустрије са наглашеним стратешким републичким значајем. Структурни и просторни развој индустрије померен је изван општинског центра и представља константан извор конфликта са околином, утиче на висок степен угрожености свих елемената животне средине и на бројне социо-економске проблеме, које је узроковало пресељење насеља због ширења површинских копова, губитак пољопривредног земљишта и једнострана привредна структура. И привредни развитак општине Обреновац је знатним делом утемељен на развоју државних стратешких индустријских грана (електроенергетски комплекс и некада развијен, а данас запостављен хемијско-машински комплекс). Индустријски капацитети лоцирани су у неколико диференцираних индустријских зона у непосредној близини општинског центра (индустријска зона Уровци и Барич). За Младеновац, као индустријски центар, карактеристично је неколико индустријских зона разгранате структуре индустрије, али непотпуне инфраструктуре. У осталим општинама нема већих просторних комплекса са индустријским активностима. Често се јавља проблем ограничених простора за даљи развој, лоше опремљености инфраструктуром и неадекватних мера заштите животне средине.

Основни стратешки циљ

Окренут будућности, град Београд ће истицати, подржавати и промовисати економски развој широким спектром продуктивних, одрживих и исплативих економских активности. Београд треба да буде привлачан за инвеститоре и безбедан за улагања; иновациони центар усмерен на истраживања, унапређења знања, примену информационог технологија; пословно-финансијски центар са развијеном трговинско-прометном функцијом, банкарским системом оспособљеним за пружање савремених услуга и развијеним тржиштем некретнина; туристички центар са разноврсном туристичком понудом и специфичним духом.

Град Београд, са свим особинама макрорегиона (НСТЈ2), представља територијалну и административну целину, која треба истовремено да води рачуна о равномерном развоју целокупне територије, стварајући неопходне услове за економску валоризацију и јачање територијалног капитала свих делова, као и афирмацију њихових специфичности, активно се повезујући са суседима и другим метрополама у Европи.

Развој инфраструктуре, улагање у знање, подстицање развоја малих и средњих предузећа, као и унапређење система јавног финансирања, биће механизми којима град и општине могу да утичу на унапређење и промену постојеће привредне структуре.

Основни стратешки циљ је да се Београд боље позиционира међу метрополитенским градовима и престоницама централне, источне и југоисточне Европе. Полазећи од тога, неопходно је побољшати опште карактеристике градске економије. Основни циљ градске економије је динамичан, усклађен и конкурентан развој усаглашен са трендовима развоја Европе и света, трансрегионалним интеграционим активностима и међународном поделом рада, заснован на принципима одрживости и исплативости, знању, тржишно потврђеном квалитету робе и услуга.

Повећање конкурентности привреде изискује улагања у истраживања и развој, нова знања, нове технологије, нове облике и форме пословања и дисперзију производње и услуга како би се повећала флексибилност целокупне градске

привреде. Претходно, будућа усмерења ће бити на улагањима која ће допринети промени привредне структуре, појачању развоја и проширењу услужних функција.

Реализација основног стратешког циља привреде града условљена је остваривањем следећих оперативних циљева и задатака:

Искористити ресурсе града за формирање конкурентне привреде и обезбеђење просперитета.

Ово значи да ће град:

- убрзати процес реструктурисања и побољшати перформансе и ефикасност привреде;

- развити и промовисати Београд као иновативни, прометни, услужни, туристички и предузетнички центар;

- поправити углед Београда као сигурног пословног окружења и привлачног туристичког одређишта;

- успоставити правни основ за партнерства јавног и приватног сектора, са циљем проширења извора и увећања финансијских средстава, али и заштите јавног интереса;

- обезбедити формирање добро структурисаног тржишта рада.

Обезбедити економску активност у складу са потенцијалима града.

Ово значи да ће град:

- наћи равнотежу између развоја услуга и производње, у складу са потребом побољшања карактеристика локалне привреде (већег запошљавања, више стопе профитабилности, боље искоришћености територијалног капитала, израженије кохезије);

- уважавати и унапређивати специфичности градског подручја (урбано, историјско и индустријско наслеђе Београда, нове пословне и трговинске центре, производне зоне, специфичне привредне центре, туристичке зоне, рурална подручја, и др.), подржавати развој мањих урбаних центара и обезбедити њихов допринос дугорочном развоју града.

Обезбедити финансијске ресурсе за реализацију стратешких циљева.

Ово значи да ће град:

- рационално користити своју имовину и финансијске ресурсе;

- јачати инвестициони потенцијал из сопствених изворних прихода и партнерством са приватним сектором, посебно на стратешким инфраструктурним пројектима важним и за функционисање града у целини;

- дефинисати однос учешћа градског буџета и других јавних фондова у задовољавању специфичних потреба Града; остварити већа овлашћења у убирању фискалних прихода на сопственој територији и њиховом намењивању;

- дугорочно планирати и усмеравати развој кроз капитални буџет;

- користити инструменте фискалне, земљишне и комуналне политике за привлачење и усмеравање ка инвестицијама у изграђеном градском ткиву и на неизграђеним локацијама.

Обезбедити веће запошљавање, као један од најзначајнијих показатеља економског и социјалног развоја.

Ово значи следећа опредељења града:

- у складу са смерницама Националне стратегије запошљавања 2005-2010., и са визијом дугорочног развоја привреде града Београда, неопходно је отварање што већег броја квалитетних радних места. То се нарочито односи на нова предузећа, услужни сектор и област истраживања и развоја. У процесу реструктурисања и развоја модерне економије, мала и средња предузећа ће имати посебно место у повећању запослености, одрживом расту и развоју;

- за унапређење политике запошљавања веома ће бити важан макроекономски амбијент. У том погледу је од посебне важности инвестициони амбијент, који се унапређује

пружањем подршке новом бизнису и уклањањем баријера за његово покретање и функционисање. Перманентно улагање у људски капитал ће бити кључни фактор економског развоја и решавање проблема незапослености. Мере активне политике запошљавања биће samozapošljavanje, запошљавање приправника, јавни радови, преквалификације и доквалификације;

– повећање запослености, смањење стопе незапослености, помоћ у тражењу посла и превенција дугорочне незапослености, повећање стопе запослености жена, и мере за њихово економско оснаживање, гарантовање рањивим групама становника запошљавање кроз повећан обухват радно способних лица, раст понуде рада и подршка активном старењу – стварање повољног окружења за укључивање старијег становништва на тржиште рада, изградња и прилагођавање одговарајућег образовног система потребама тржишта рада, и др. представљају дугорочне циљеве развоја града Београда, који ће се, уз примену одговарајућих мера, остварити путем акционих планова.

Развој терцијарних делатности

Основни стратешки циљ развоја услужног сектора је динамичан развој – доминантна и покретачка улога у бржем укупном развоју града и успостављању економске структуре компатибилне другим престоницама и великим градова Европе.

Да би се тај циљ постигао, граду и свим градским институцијама предстоје бројни задаци, међу којима се посебно истичу:

– унапређење људског капитала и његово стављање у функцију бржег развоја терцијарног сектора, комерцијалних делатности и туризма;

– поједностављење и стандардизација процедуре добијања свих потребних дозвола за рад и регистрације, као и стимулативна, јасна и прегледна регулатива у интересу града, иностраних и домаћих инвеститора;

– оживљавање пословног простора у централним зонама Београда и Земуна у сарадњи са носиоцима пословног простора, смањењем висине закупнине и путем других мера, тако да би по потрошачком потенцијалу представљале позитивну конкуренцију великим трговинским ланцима лоцираним на ширем подручју Града. У том циљу, повећање приступачности и комерцијалних вредности старих језгара Београда и Земуна подстицаће се уређењем и саобраћајним растерећењима традиционалних центара Града;

– развој научних, бизнис, индустријских и технолошких паркова на еколошки одрживим и привлачним локацијама за инвеститоре;

– реализација урбанистичких планова у којима је предвиђено претварање зоне Аутопута, обилазница и других прилаза Граду у комерцијално опремљене деонице свим неопходним трговинским, туристичко-угоститељским, сервисним и рекреативним садржајима већих капацитета (тржни центри, шопинг молови, хипермаркети, сервиси, складишта са директном продајом на мало и велико, као и туристички садржаји прилагођени потребама транзита итд.) на простору где је могуће обезбедити контакт са саобраћајницама највишег ранга или пратећим саобраћајницама;

– обезбеђивање локација за нове намене у раније индустријским, саобраћајним и привредним зонама;

– адекватна инфраструктурна, енергетска, саобраћајна и комунална опремљеност свих важних развојних локација у складу са потребама града и захтевима инвеститора.

– отварање центра за заштиту потрошача Београда

путем кога би се помагало у едуковању потенцијалних потрошача и решавању проблема незадовољних и оштећених потрошача са територије града.

Развој туризма

Београдски метрополитен располаже значајним и разноврсним ресурсима за интензивнији развој туристичке привреде и укључивање у међународне туристичке токове. Ти ресурси су: положај Београда, очувани природни диверзитет, културно-историјске вредности, специфичан дух града и др. Обједињавајући и подстицајући развој многих привредних грана (пољопривреда, индустрија, трговина, саобраћај, занатске услуге, телекомуникације) туризам ће подизати конкурентност укупне економије, доприносити стварању позитивног имиџа града, успешно промовисати и афирмисати његов природни, културни и привредни идентитет. Зато је основни циљ афирмација туризма која ће позиционирати Београд као значајну и атрактивну метрополу југоисточне Европе и Подунавља.

Циљ је да град Београд постане туристичка дестинација којој ће посетиоци желети да се врате, са пријатном атмосфером и бројним могућностима за одмор, рекреацију и забаву на целом подручју, окренута сарадњи са свим видовима локалног, домаћег и међународног бизниса, како би се максимално искористили сви потенцијали, планови, идеје и иницијативе.

Реализација наведеног циља захтева систематску валоризацију свих природних, културних и економско-просторних потенцијала града и спортске инфраструктуре, складно повезаних у целине које могу да привуку пажњу циљних и транзитних туриста из Србије и Европе. Исто тако се изискује стварање институционално-организационих, инфраструктурних и комуникацијских предуслова – евиденција, категоризација, квалитетан и промишљен развој и модернизација смештајних капацитета, развој информационог система, промоција и маркетинг, ценовна конкурентност, дефинисање и јачање управљачке структуре и кадрова у туризму, развој фактора који битно утичу на коначну понуду (саобраћаја, јавних услуга, занатске производње и услуга), развијена ванпансионска потрошња и заштита туристичких потрошача.

У том смислу се истичу задаци које ће град предузети у сарадњи са општинама:

– Реконструкција, уређење и активирање очуваних целина и јачање привредно-комуникацијских веза Београда и других урбаних центара у окружењу (Обреновац, Лазаревац, Младеновац, Гроцка) ради стварања заједничке понуде локалног туризма (природни локалитети, традиција, кухиња, пољопривредне активности и занати, обичаји, светковине, манифестације);

– јачање компаративних предности града Београда унапређивањем квалитета природних потенцијала (шуме, језера, лековите воде, културно-историјски садржаји и др.) за стварање додатне понуде најразноврснијих облика рекреативних активности: лов, риболов, школе спорта, кампуси и сл.;

– усмеравање развоја нових спортских центара и објеката ка рационалном коришћењу природних ресурса (шума, река, језера, лековитих вода, историјских локалитета) уз максималну примену критеријума за заштиту и очување природе, природне и културне баштине и животне средине;

– предузимање мера за развој и брендирање кључних туристичких производа Београда; пословни туризам и MICE¹⁰, градски одмор, кружна путовања, догађаји, наутика и специјални интереси;

¹⁰ MICE – Meetings, Incentives, Conventions and Exhibitions, скупови, мотивације, конференције и изложбе – туристички програми за пословне људе како бих их додатно мотивисали приликом путовања на конгресе, симпозијуме, конференције и пословне састанке који се организују на привлачним локацијама.

– дефинисање нове маркетиншке стратегије засноване на јединственом, квалитетном и конкурентном туристичком производу који обједињује све компаративне предности Београда (природа, историја и култура, традиција, идеје, амбијент и начин живота и др.) и продаји интегралног сета услуга (промоција, превоз, смештај, садржаји и атракције);

– редукција сезонских осцилација тражње формирањем понуде за задовољавање специјалних интереса (лов, риболов, пешачење, јахање и др.);

– промоција туристичког производа путем савремених видова презентације, маркетинга и продаје уз коришћење информационалних и комуникационалних технологија;

– подстицање и унапређивање сарадње јавног и приватног сектора око финансирања и заједничке реализације туристичких планова и програма у складу са најављиваном, новом законском регулативом (градске власти, туроператори, туристичке организације, агенције, хотели, заинтересовани финансијери, европски фондови и др.);

– категоризација Београда као туристичког места и уз сагласност надлежног министарства, прописивање обавезе плаћања туристичке накнаде за обављање делатности на територији туристичког места – Београда;

– боља комуникација и координација кроз сарадњу надлежних органа општина, града, и републике у области туризма.

Развој индустрије

Глобализација и регионално повезивање, делују на промену окружења у којима државе функционишу и значајно мењају улогу региона и градских агломерација. Истовремено, реформски процеси током транзиције у Србији, реструктурисање привреде (својинско, секторско, технолошко, организационо и др.) одражавају се на структурна и просторна обележја индустрије у Београду. Слично развоју метропола у осталим пост-социјалистичким државама, очекује се достизање савремене привредне структуре у којој доминира сектор услуга уз деиндустријализацију и трансформацију ранијих привредних локалитета и комплекса у изграђеном ткиву града и истовремену (ре)индустријализацију периферних простора. Повећава се концентрација производних активности у периурбаним просторима уз основне саобраћајне коридоре (нпр. Добановци, Врчин, Крњача и др.), као и у насељима суседних општина у контактном појасу.

Одлучујућу улогу у промени и унапређењу привредне структуре имаће развој научних, истраживачких и иновационих делатности. Бројни су примери који доказују кључну улогу научноистраживачког, развојног и иновационог рада као мотора раста запослености и конкурентности и темеља развоја привреде. Инвестирање у знање је за град Београд једини пут ка одрживој привреди и друштву. Инвестиције у развој научног, истраживачко-развојног и иновационог сектора морају имати приоритет у плановима привредног развоја Београда. Као значајан универзитетски и научно-истраживачки центар град Београд ће се посебно потрудити да привуче инвестиције значајних светских високотехнолошких компанија, како би део свог развојног програма реализовале улагањем у постојеће или новоформиране истраживачке капацитете. Унапређењем и повећањем броја научно-технолошких инкубатора град Београд ће стварати услове да се најновија научна достигнућа примене у пракси.

Посебан значај имаће развој креативних индустрија, какве су издавачка делатност, мултимедија, штампани

медији, радио и телевизијска продукција, музичка и филмска продукција, модна индустрија, дизајн, разни уметнички занати, уз маркетинг, продају и уопште промоцију града. Реиндустријализација треба да буде усмерена на развој високих технологија, нарочито у производњи електричних и оптичких уређаја, као и у фармацеутској индустрији.

Уважавајући наведено, затим стратешке и просторно-планске документе на републичком, регионалном и локалном нивоу, стратешки циљ развоја индустрије је унапређење организационе, гранске и територијалне структуре, са циљем одржања идентитета, повећања конкурентности и атрактивности града Београда у ширем окружењу.

Да би се тај циљ остварио, неопходно је реализовати следеће стратешке задатке:

– унапређење производних карактеристика града Београда стварањем тржишно профилисане, савремене производне структуре, уз интензивнији развој малих и средњих предузећа;

– стварање услова за уравнотежен просторни развој индустрије као један од сегмената за унапређење животног стандарда у урбаним и руралним срединама;

– укључивање града Београда у мрежу индустријских центара на различитим нивоима (локалном, регионалном и трансрегионалном) на основу комплементарности функција;

– примена мера и инструмената за привлачење конкурентних и исплативих индустријских активности.

Развој пољопривреде

Општи дугорочни циљ развоја пољопривреде је успостављање конкурентног и тржишно оријентисаног пољопривредног сектора заснованог на интензивној пољопривредној производњи, природним ресурсима подручја, новим технологијама и усклађеном са растућом тражњом београдског тржишта али и високих еколошких стандарда. Тиме би се афирмисала сеоска подручја и постепено побољшао стандард живота на селу, што треба да подржи одговарајућа аграрна политика, финансијска средства и правни оквир.¹¹

Реализација основног стратешког циља развоја пољопривреде уско је повезана са остваривањем следећих циљева и задатака:

– повећање продуктивности и конкурентности пољопривредног сектора кроз коришћење предности људског потенцијала и унапређивање технике и технологије и квалитета пољопривредне производње и производа, унапређење земљишне инфраструктуре и развој пољопривредног земљишта, интензивирање ратарске и повртарске производње и повећање површина под поврћем у заштићеним просторима, као и увођење у производњу нових врста поврћа према захтевима домаћег и иностраног тржишта; производње лековитог биља, цвећа и украсног биља, воћарско-виноградарске производње, сточарске и органске производње, уз подршку успостављању произвођачких удружења и задружне сарадње ради боље промоције и пласмана и развоја погона примарне прераде;

– изградња конкурентног прехранбеног сектора модернизацијом прехранбене индустрије кроз увођење нових технологија, стандарда и стално унапређивање квалитета, боље повезивање са примарном пољопривредном

¹¹ Институт за економику пољопривреде Београд је у јануару 2009. године завршио Стратегију развоја пољопривреде Београда до 2015. године, чији је наручилац био Секретаријат за привреду града Београда. Стратегија развоја Београда је у овом сегменту усклађена са циљевима и задацима који су саставни део Стратегије развоја пољопривреде.

производњом и развој нових прерађивачких капацитета заснованих на расположивим сировинама и у складу са захтевима тржишта;

- очување и заштита природних ресурса и ревитализација деградираних и загађене животне средине мониторингом еколошких захтева у пољопривреди, политиком очувања земљишних ресурса, вода и пољопривредних предела;

- побољшање водног режима пољопривредног земљишта, упоредо с отклањањем проблема несташице влаге у вегетационом периоду, као фактора који ограничава приносе пољопривредних култура;

- изградња нових и унапређење постојећих система наводњавања и одводњавања, која представља агротехничку меру, неопходну за стабилну пољопривредну производњу у области ратарства, повртарства и воћарства и финансијска подршка при набавци система за наводњавање;

- повећање степена искоришћености пољопривредних ресурса – људског рада, пољопривредног земљишта, опреме, грађевинских објеката и других ресурса на нивоу сеоских насеља;

- побољшање бонитетне структуре пољопривредног земљишта и очување природне разноврсности руралних и периурбаних предела, посебно на еколошки очуваном подручјима општина (Сурчин, Барајево, Сопот, Гроцка и Младеновац);

- развој и повећање ефикасности тржишта пољопривредног земљишта кроз осавремењавање и ажурирање катастра непокретности, уз континуирано евидентирање промена намене обрадивог пољопривредног земљишта;

- доношење и реализација Годишњег програма заштите, уређења и коришћења пољопривредног земљишта на територији града Београда;

- трансформација ПКБ, ПИК „Земун” и осталих пољопривредних комплекса у градска јавна предузећа или деоничарска друштва са већинским јавним власништвом;

- ограничавање неповољних утицаја развоја рударства и енергетике на квантитет и квалитет аграрних ресурса у еколошки очуваном зонама општина Лазаревац и Обреновац.

Концепција економског развоја

Концепција економског развоја се базира на развоју функције Београда као центра терцијарних услуга: трговинских, саобраћајних, финансијско-посредничких, туристичких, грађевинских и других. Осим услуга, град Београд ће подстицати развој исплативог и одрживог производног сектора.

У просторном смислу, у београдском простору ће добити на значају прилазни правци, зоне аутопута, обилазнице и укрштања са локалном путном мрежом, где се формира више изузетно атрактивних локација за изградњу објеката великих капацитета. То подразумева и постепену трансформацију постојећих привредних зона у централним деловима града као и у већим урбаним центрима (Обреновац, Лазаревац, Младеновац, Гроцка) у комерцијалне и друге урбане садржаје.

Са већ изграђеним изузетно значајним саобраћајним инфраструктурним објектима као и изградњом нових на подручју Београда стварају се услови за развој система интегралног транспорта и јединственог система ЛЦ, РТЦ, РТ и РДЦ (логистички центар, робно транспортни центар, робни терминал и робно дистрибутивни центар) што Београду даје шансу да постане један од значајних привредних и трговачких центара у овом делу Европе. Економски циљ

развоја јединственог система интегралног транспорта је да се саобраћај Београда организује и функционише као оптималан и рационалан саобраћајни систем са што је могуће мањим трошковима у извршењу транспортних услуга.

Наведени концепт може да се оствари искоришћавањем свих потенцијала града и уклањањем свих унутрашњих и спољних препрека које су оптерећивале развој у прошлости.

Најзначајнији територијални капитал за развој савремене, профитабилне и конкурентне привреде чине:

- специфични положај Београда, погодан за развој саобраћајне привреде, туризма, регионалне и међурегионалне сарадње;

- земљиште – грађевинско треба рационално, економски ефикасно и еколошки обазриво проширивати за нове инвестиције; уместо тога, изменити намене постојећих, некоришћених или неадекватно коришћених објеката и земљишта, индустријског, војног, железничког и експлоатационог земљишта; одрживо користити пољопривредно земљиште, чији обим и квалитет омогућују значајну пољопривредну производњу и развој одрживе прерађивачке индустрије, туризма и других активности, уз посебну бригу о зеленим површинама;

- природни потенцијал – посебно водни (за развој саобраћаја и саобраћајне привреде, туризма и спорта) и енергетски (производња електроенергије и топлификација);

- формирано тржиште – погодно за изградњу трговинских капацитета и присуство великих страних компанија и њихов утицај на кретање цена и понуду и регионалну сарадњу, као и даљи развој финансијско-банкарског сектора са утицајем на повећање инвестиционог капацитета и ширење специјализованих понуда;

- изграђени и потенцијални научни капацитети и људски потенцијал – који пружају могућност развоја савремене иновативне привреде.

За стварање атрактивног пословног амбијента, привлачног за улагање, град ће настојати да изгради одговарајуће услове:

- одговарајуће институционалне и законске основе, у сарадњи са републиком;

- организационе – формирањем посебних институција, пре свега Агенције за развој града (која би требало да прати реализацију Стратегије, ради на унапређењу сарадње и афирмацији нових облика пословања, стручном праћењу, тржишном наступу и др.), затим која треба будућим инвеститорима да пружи све информације на једном месту (о слободним локацијама за инвестиције, добијању дозвола за градњу, порезима и систему накнада и сл.) у складу са одредбама Закона о регионалном развоју;

- инфраструктурне – изградњом и унапређењем комуналне инфраструктуре на подручју општина са ширег подручја града (водоснабдевање, одвођење отпадних вода, одлагање отпада и др.); бољом и организованом саобраћајном приступачношћу; увођењем савремених облика комуникација и сл.);

- за афирмацију производно-услужних активности: предузетништво, развој иновативних производних сегмената и услуга, посебно саобраћајних, развој комплементарних програма, е-економије;

- за савремене просторне облике функционисања привреде: савремене привредне и индустријске зоне, привредне, индустријске и технолошке паркове, бизнис-инкубаторе, пословне центре и др.;

- повољне финансијске инструменте, пореске, кредитне, земљишне и комуналне политике.

Социјални развој

Социјални капитал града Београда представља најзначајнији и најмоћнији елемент развоја данас и у будућности. Коришћење социјалног капитала захтева ангажовање свих расположивих градских ресурса и има за циљ задовољавање друштвених потреба свих његових грађана и грађанки. У Београду постоје значајне резерве социјалног капитала, и за његово оптимално ангажовање и коришћење неопходан је заједнички координисани напор институција и појединаца чији ће примарни задатак бити социјални развој града. У том случају, активирање овог капитала треба да укључи територијалну повезаност и социјалну интегрисаност на нивоу града као целине, с једне стране, као и локалне особености карактеристичне за његове потцелине које имају своју историју, традицију, културу и географске предиспозиције. Јавне службе у државном и приватном сектору, различите форме организовања цивилног друштва као и партиципација самих грађана и грађанки, имаће кључну улогу у развоју града Београда, у активирању социјалног капитала и јачању његове територијалне кохезије и усклађењег и равномернијег развоја.

Претпоставке социјалног развоја града

У складу са европским вредностима и принципима развоја, социјални развој јесте активна, развојна снага економског и привредног раста друштва. Социјални развој у том смислу обухвата промене које се односе на унапређење квалитета живота, стварање могућности за задовољавање потреба свих грађана, обезбеђивање и развој заштите људских права, подизање нивоа социјалне сигурности грађана као и развој превентивних програма у циљу смањивања ризика од нарушавања њиховог физичког и менталног интегритета. На тај начин, социјални развој подразумева стратешки дефинисане циљеве за одређени временски период уз јасне показатеље напретка у остваривању задатих циљева и транспарентно одвајање неопходних буџетских средстава потребних за њихово остварење.

У европском контексту, још од Лисабонског самита Европског савета, одржаног у марту 2000. године, социјална кохезија, као интегрални део социјалног развоја, проглашена је за један од три кључна стратешка циља Европске уније. До 2010. године ЕУ треба да „постане најконкурентнија и најдинамичнија привреда заснована на знању у свету, способна да оствари одрживи развој са бројним и квалитетнијим радним местима и већом социјалном кохезијом.”

У радном документу Европске комисије, објављеном крајем 2009. године, нова стратегија ЕУ 2020 означена је као наследница Лисабонске стратегије. У овом документу, наглашено је да се излаз из финансијске кризе види као улазак у нову одрживу социјално-тржишну економију, у којој ће просперитет бити последица иновација и бољег коришћења ресурса, а основни инпут знање. Ови покретачи створиће нов извор одрживог раста и послове који ће смањити нивое незапослености кроз три приоритета¹²:

– *стварање вредности засноване на знању* - шансе и социјална кохезија ће бити увећане у свету у којем иновације представљају кључ напретка, повећавају потенцијал знања, истраживања и дигиталне економије,

– *оспособљавање људи у инклузивним друштвима* – прибављање нових вештина, подстицање креативности и

иновација, развој предузетништва и лака транзиција између послова, у свету који ће нудити више послова у замену за већу прилагодљивост;

– *стварање конкурентније, повезаније и еколошке привреде* – потреба за ефективнијом конкуренцијом, уз ефикаснију употребу необновљивих ресурса и енергије у свету у ком је њихова цена висока, што ће уједно стимулирати остваривање циљева заштите животне средине. Побољшање инфраструктуре, смањивање административних намета и убрзање тржишног искоришћења иновација.

Стога, социјални развој треба да одговори на све потребе које постоје у заједници, и то кроз мултисекторски приступ у областима социјалне и здравствене заштите, образовања, становања и културно-рекреативних потреба грађана и грађанки. Овакав приступ утемељен је на принципима интегралне социјалне политике и социјалног развоја, која подразумева интензивну комуникацију између свих наведених сектора уз стално укључивање њених крајњих корисника и корисница, а у циљу стварања продуктивног и доступног окружења за све. Кроз наведено, остварују се могућности и средства која су потребна за пуно учешће у економском, друштвеном и културном животу и постизању животног стандарда и благостања којим се остварује социјална кохезија и друштво чини напредним.

Да би град Београд могао да се развија и просперира у складу са наведеним реформама на европском и националном нивоу, неопходно је истаћи неке главне препреке које треба мапирати у смислу њиховог лакшег превазилажења на путу социјалног развоја:

1. Град Београд има развијен систем јавних служби у области социјалних, здравствених, образовних, културних и спортских услуга и активности. Високе стандарде задовољавају број и просторни капацитети, као и број запослених са високим квалификацијама. Проблем представља њихова неравномерна дистрибуција на територији града, са суперконцентрацијом неких (здравство, култура) у централној зони Београда, као и неравномерна доступност, квалитет и развијеност.

2. Посебно су угрожене рањиве групације становништва и запостављен је здрав начин живота већине грађана. Најмање половина грађана припада осетљивим или угроженим групацијама становника, које немају приступ услугама и које живе у сталном ризику од материјалне депривације или сиромаштва у свим облицима. Одсуство јаче конкурентности уз постојећу нефлексибилност и неефикасност у организацији рада у разним секторима услуга, узрок је недостатка јачих професионалних изазова и искључености примарних нивоа. Фаворизовање активног односа према сопственом животу и стварање неопходног контекста за његову реализацију (кроз грађански активизам, волонтеризам, запошљавање и samozапосљавање), а што је од посебног значаја за стара лица, особе са инвалидитетом, лакшом ретардацијом и ромску популацију.

3. На другој страни град Београд има отворене могућности и реалне капацитете да изгради систем социјалних услуга на темељу људских права. Ово подразумева унапређење и диверсификацију примарне здравствене и социјалне заштите, квалитетну организацију основног образовања и унапређење служби у области културе, спорта и рекреације. Јаче повезивање са приватним сектором, развој и укључивање цивилног сектора, боље коришћење изграђених/физичких структура града и подстицање задужбинарства имаће у томе значајну улогу. Важне карике чине усавршен легислативни и стратешки оквир и развој свести о значају социјалних услуга за укупни развој града Београда у систему европских метропола.

¹² Commission of the European communities, Working document – Consultation on the future “EU2020” strategy Brussels, 24.11.2009, COM(2009)647 final, преузето са: ec.europa.eu/eu2020/pdf/eu2020_en.pdf

Основне карактеристике социјалног развоја града Београда данас чини неколико кључних процеса:

- повлачење државе из домена обезбеђивања друштвене солидарности, уместо реконструкције и побољшања неадекватних решења и политика у социјалној заштити;

- недостатак подстицаја за повећање ефикасности рада, иновативности и подизања квалитета и разноврсности услуга у области социјалног развоја, што је последица још увек доминантно монополске позиције већег дела јавног сектора у области социјалног развоја, нарочито у приступу и коришћењу јавних фондова за финансирање активности и објеката у државном власништву за ове намене и позицији актера (законске и институционалне) у организовању услуга;

- паралелно функционисање јавног и приватног сектора као одвојених, неповезаних и независних подсистема у појединим областима социјалног развоја. Због тога су оба сектора *de facto* изван јавне контроле: један зато што има неприкосновен статус државне заштите као делатност од посебног интереса, а други зато што му погрешно разумевање статуса „тржишне позиције” омогућава да делује изван јавне контроле и успостављених норми за обављање појединих услуга;

- ризик урушавања јавног сектора због његове неефикасности уместо увођења механизма за повећање ефикасности и квалитета рада јавног сектора у области социјалних, здравствених, образованих и културних услуга, односно његовог хоризонталног и вертикалног повезивања;

- одсуство конкурентности у организовању услуга у сектору социјалног развоја. Основни услов конкурентности је уједначавање законских и институционалних позиција актера у процедурама конкурисања, добијања и остваривања услуга кроз програме и пројекте. Јачање конкурентности може се подстицати организовањем отворених и транспарентно финансираних конкурса на коме постоји слободан приступ свих заинтересованих;

- подстицање развоја и уређење приватног и цивилног сектора у области социјалног развоја. Нужно је критичко преиспитивање постојећих стандарда и норматива, од којих су многи непотребно високозахтевни, ригидни и прилагођени великим организацијама (број запослених, структура запослених, захтеви у погледу површине, димензија и опремености простора/објеката и сл.);

- сужавање перспективе за социјалну подршку депривированим и сиромашним друштвеним групама. Град Београд у овоме има посебан задатак који ће решавати у легислативном оквиру (са републиком) као и у процесу децентрализације, преношењем надлежности и одговорности на ниво локалне самоуправе уз истовремено оспособљавање за извршење тог задатка;

- запостављене су форме ванинституционалне заштите и организовања услуга у природном и социјалном окружењу корисника. То се нарочито односи на заштиту старих лица којих у Београду има све више, као и на поједине групе деце и других грађана који због одређених функционалних сметњи имају потребу за дневним боравцима и таквом врстом заштите и бриге.

Оно што чини главни ослонац у процесу развоја града јесу његови ресурси, тако да они којима располаже Београд су вишеструки и треба да чине ослонац за превазилажење наведених препрека:

- на територији Београда налазе се вредни и слабо или неадекватно коришћени грађевински и просторни ресурси, у јавном власништву. Један од основних задатака је остваривање контроле над будућим статусом тих објеката и простора и обезбеђивање да се њихово коришћење

регулише на начин да допринесе унапређењу квалитета живљења грађана и развојним циљевима града. Најважнији инструмент који Град у овом часу може да обезбеди да би се евентуалне и већ сада планиране конверзије јавних објеката, над којима номинално власништво има Република, водиле у складу са развојним циљевима града и критеријумима јавног добра и јавног интереса јесте контрола намене површина, која се остварује путем урбанистичке планске документације;

- успостављена функционална мрежа установа у области социјалне заштите, здравства, образовања, културе и спорта;

- потенцијално велики број актера који се могу укључити и организовати у различитим организацијама цивилног друштва, нарочито у области социјалне заштите (незапослени са средњим и високим образовањем);

- веома квалитетан, висококвалификован кадар за обављање услуга у систему социјалне заштите, здравства, образовања и културе, од стандардних до елитних активности.

Основни стратешки циљ

Социјални развој града Београда ће бити заснован на кретању заједнице ка већем нивоу благостања – повећању здравствене, социјалне, образовне, стамбене, културне и рекреативне добробити за највећи број грађана и грађанки. Нарочито значајна је тежња за унапређењем квалитета живота и доступности услуга од јавног интереса за све, а нарочито за осетљиве и рањиве друштвене групе.

Социјални развој града Београда као део ширег друштвеног развоја има за циљ подизање нивоа сигурности свих грађана и грађанки, побољшање свих аспеката живота и стварање могућности за њихово активно учешће у свим сферама живота главног града. Интегрални приступ одрживом социјалном развоју града треба да буде стални критеријум у доношењу развојних одлука о средствима буџета и другим јавним изворима.

Достизање овог циља подразумева:

- подстицање социјалног развоја јачањем превентивних активности. То подразумева уклањање/смањење активности које отварају пут факторима ризика и ризичним стиливима живота, односно подржавање активности које имају позитиван утицај на социјализацију деце и младих и на одговорно грађанско понашање. Стога је неопходно дефинисати партнерство постојећих пружалаца услуга (међуинституционална као и сарадња јавног, приватног и цивилног сектора) као предуслов успешног друштвеног одговора на социјалне потребе грађана;

- унапређење и ширење постојећих и стварање нових јавних градских простора и њихово коришћење за организовање различитих културних, спортских и других активности, компатибилних са доминантном наменом објеката и простора у окружењу;

- стварање стимулативног амбијента за отварање социјалних кооператива чијим радом би се унапредиле постојеће социјалне услуге, повећао обухват у односу на постојећи и посебно створили услови за смањење незапослености кроз запошљавање и самозапошљавање;

- повећање броја и врста јединствених садржаја, програма и активности које дају идентитет и препознатљивост граду, односно његовим урбаним центрима, у регионалној и глобалној мрежи градова;

- дефинисање и реализовање обавезујућих минималних стандарда за активности из категорије обавезних услуга од јавног интереса на целокупној територији града;

– рационално коришћење и рестриктивно отуђивање објеката и простора наменски грађених за потребе услуга од јавног интереса (образовање, здравствена заштита, социјална заштита, спорт и рекреација, култура), само по принципу јавно добро за јавно добро;

– обједињавање постојећих снага око изабраних, нарочито превентивних програма;

– институционално унапређење укупног сектора социјалног развоја дефинисањем позиције приватног и непрофитног сектора, задужбина, фондација и др.;

– ширење различитих облика подршке организацијама цивилног друштва у организовању социјалних, културних, образовних и рекреативних услуга.

Унапређење система здравствене заштите

Циљ унапређења овог система је развој града Београда у функцији побољшања здравља грађана, односно стално вредновање планираног развоја у функцији здравствене добробити грађана.

Овај циљ ће бити постигнут остварењем следећих задатака:

– мобилизација свих политичких, привредних, социјалних, културних, хуманих, технолошких и других ресурса у унапређењу друштвене бриге о здрављу;

– јачање акција за здравље заједнице и стварање услова за примену принципа очувања и унапређења здравља приликом утврђивања свих секторских политика;

– успостављање континуиране међусекторске сарадње градских општина и осталих учесника у области јавног здравља у доношењу и доследном спровођењу програма и пројеката из области јавног здравља;

– стварање услова за побољшање доступности и унапређење квалитета услуга здравствене заштите на сва три нивоа: примарне, секундарне и терцијарне;

– померање тежишта активности примарне здравствене заштите са болести на детерминанте здравља и факторе ризика као узроке обољевања и превремене смртности;

– континуирано праћење здравственог стања и здравствених потреба грађана Београда у циљу доношења адекватних програма здравствене заштите и сагледавања ефеката њихове примене;

– очување и унапређивање здравља жена и остваривања равноправности полова у здравственој политици;

– јачање институционалних капацитета, модернизација инфраструктуре и опреме за пружање здравствених услуга на сва три нивоа здравствене заштите;

– унапређење сарадње и координације између јавног, цивилног и приватног сектора и развијање интердисциплинарног приступа у очувању и унапређењу здравља;

– јачање улоге града Београда у Асоцијацији здравих градова Европе и успостављање мреже здравих градова Србије;

– подршка развоју и унапређењу традиционалне медицине;

– унапређивање финансијске одрживости здравственог система;

– успостављање здравственог информационог система;

– унапређивање права пацијената установљењем службе независног омбудсмана за права пацијената.

Унапређење система образовања

Циљ унапређења система образовања је омогућено доступно и квалитетно образовање за све уз поштовање расне, националне, културне, језичке, верске, родне, полне и узрасне равноправности, толеранције и уважавања различитости.

У светлу европских интеграција, образовни систем тежи стварању услова за квалитетно образовање све деце, у систему који је ефикасан и инклузиван, у којем је настава прилагођена интересовањима деце и младих и у којем се стичу компетенције које ученике чине конкурентним на светском тржишту знања. Ова настојања су уткана у основе образовног система кроз одредбе новог закона о основама система образовања и васпитања, који је на снази од 11. септембра 2009. Систем образовања и васпитања треба да иде у правцу интелектуалног, емоционалног, социјалног, моралног и физичког развоја сваког детета и ученика, у складу са његовим узрастом, развојним потребама и интересовањима. Овакав систем треба да омогући стицање квалитетних знања и вештина и формирање вредносних ставова, оспособљавање за самостално учење и образовање током целог живота и укључивање у међународне образовне и професионалне процесе.

Овај циљ ће бити постигнут остварењем следећих задатака:

– потпуно обухватање, доступност и постицање уједначених услова и квалитета обавезног образовања за сву децу;

– успостављање родне једнакости и интегрисање родне перспективе у образовање;

– стална подршка инклузивном образовању и укључивању деце из осетљивих и друштвено искључених група у редован систем образовања;

– даљи рад на превенцији насиља у школама;

– усклађивање образованих програма на нивоу средњег образовања;

– константан рад на унапређивању професионалног рада запослених у образовању

– подршка функционалном описмењавању одраслих и Рома.

– решавање проблема квалитета наставе и опремљености малих – четвороразредних основних школа у рубним насељима на подручју града Београда;

– остварење сарадње са организацијама цивилног друштва у побољшању услова школовања и организовању различитих активности у простору школе;

– даљи развој Београда као међународног универзитетског и научног центра;

– давање на коришћење или дугогодишњи закуп расположивих објеката и парцела за средњошколске и универзитетске кампусе и друге погодне форме за ефикасно организовање и функционисање активности средњошколског и универзитетског образовања и научног рада;

– унапређење и ширење постојећих и формирање нових јавних градских простора намењених деци и свих јавних површина и простора „по мери детета”.

Табела 7: Промене школских капацитета и броја ученика

ШКОЛСКА ГОДИНА	број школа	број одељења	број ученика	Просечно уч. у одељењу
1980/1981.	287	4559	140353	31
1990/1991.	280	5281	162339	31
1995/1996.	284	5374	157936	29
2000/2001.	284	5238	136891	26
2002/2003.	281	5256	132285	25
2003/2004.	281	5275	130269	25
2004/2005.	283	5298	129535	24
2005/2006.	284	5277	127559	24
2006/2007.	284	5236	124678	24
2007/2008.	287	5261	123681	24
2008/2009.	287	5281	122911	23

Унапређење система предшколског васпитања

Циљ унапређења овог система је повећање обухвата деце у предшколским установама како би се сваком детету обезбедило место у предшколској установи.

Предшколско васпитање је од пресудног значаја за укупан раст и развој детета. То је васпитно-образовни процес формирања личности детета, од рођења до поласка у школу, којим се буде и подржавају, актуелизују сви његови психофизички потенцијали и усмеравају позитивне тенденције које се испоје у развоју. У светлу испуњавања услова у процесу европских интеграција, ово је за развој друштва кључни механизам за формални улазак у систем искључених и маргинализованих група деце у редовни систем образовања и интеграцију у све друштвене токове, што је основни предуслов за социјалну кохезију и развој друштва уопште.

Овај циљ ће бити постигнут остварењем следећих задатака:

- повећање обухвата деце у предшколским установама са обавезом да се сваком детету обезбеди место у предшколској установи, у јавном или приватном сектору, са фокусом на децу из искључених друштвених група (Роми, деца се сметњама у развоју, и др.);

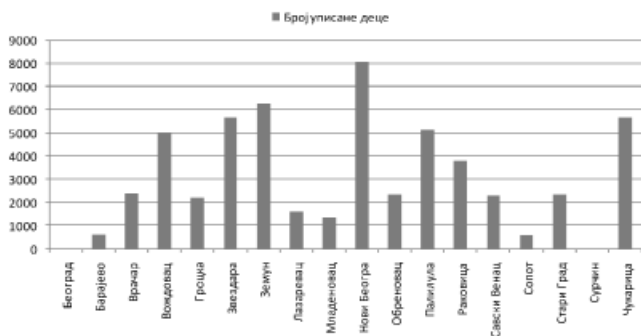
- нормативно регулисање и укључење приватног сектора у област предшколског васпитања;

- омогућити деци из сиромашних породица приступ приватним вртићима помоћу давања непрофитног статуса установама, као и путем концесија и регреса, нарочито у деловима града у којима су капацитети државних установа недовољни да приме сву заинтересовану децу;

- развојем различитих облика рада у складу са потребама и интересовањима (беби сервис, клубови, радионице, играонице и сл.);

- лакша употреба монтажних објеката и узимање у закуп објеката у приватном власништву за организовање предшколских установа.

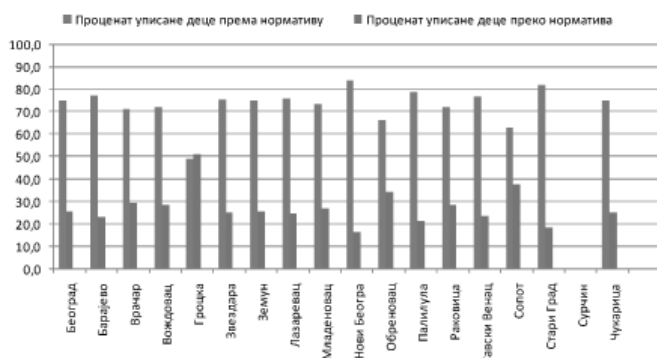
Графикон 5: Укупно уписана деца у предшколске установе до 10. марта 2010.

Норматив за број корисника је грађевински капацитет објекта. Укупно уписане деце 55.131, по нормативу 41.201 и преко норматива 13.930 (вредност превелика да би се читко приказала на графикону). За општину Сурчин нису достављени подаци.

Извор: Секретаријат за деčју заштиту.

Графикон 6: Процент уписане деце према нормативу и преко норматива

Норматив за број корисника је грађевински капацитет објекта. За општину Сурчин нису достављени подаци.

Извор: Секретаријат за деčју заштиту.

Унапређење система социјалне заштите

Циљ унапређења овог система је јачање начела солидарности настављањем започетих реформи кроз институционалну и алтернативну подршку одрживим услугама доступним за све, примереним реалним потребама грађана и развојним интересима града.

Област социјалне заштите усмерена је ка побољшању социјалног статуса грађана на личном, породичном и ширем социјалном плану. Ефикасан систем социјалне заштите треба да одговори на потребе свих у новим околностима, са посебним фокусом на подршку рањивим и маргинализованим појединцима и групама, којима је неопходна организована помоћ заједнице и државе, као и грађанима који нису у стању да учешћем у економској активности обезбеде своју егзистенцију. Стога, социјална заштита треба да јача друштвену кохезију и да негује независност и способност људи да помогну сами себи. На нивоу Европске уније, државе чланице активно промовишу социјалну кохезију остваривањем следећих конкретних циљева: гарантовање адекватног нивоа социјалне заштите; подстицање запошљавања, континуираног стицања вештина и поштовања права радника; обезбеђење заштите најрањивијих друштвених група; промоција једнаких могућности грађана; забрана социјалног искључивања и дискриминације; омогућавање свим секторима друштва, јавном, непрофитном и приватном, пружање услуга социјалне заштите.

Овај циљ ће бити постигнут остварењем следећих задатака:

- ширење различитих облика подршке и партнерска сарадња са организацијама цивилног друштва у организовању социјалних услуга;

- подстицање нестационарних и неинституционализованих облика социјалне заштите;

- давање подршке организовању различитих врста дневних боравака у локалним заједницама (за децу са додатним потребама, за старија лица и лица са инвалидитетом и сл.);

- дефинисање и изградња минимума стандарда социјалних услуга и ефикасан систем супервизије и инспекције;

- креирање институционалних механизма и политика превенције за сузбијање свих видова насиља над женама и обезбеђивање свеобухватног система заштите за жене жртве насиља;

- укључивање релевантних организација цивилног друштва у све процесе креирања и спровођења мера за сузбијање породичног, родно и сексуално заснованог насиља;

- утврђивање приоритета у стратегијском и наменском планирању средстава за побољшање инфраструктурних и материјално-техничких услова рада;

- наставком остваривања започетих програма усмерених ка појединачним циљним групама, с циљем да се повећа укљученост ових група у социјални простор града и да се побољша њихова економска и социјална ситуација;

- дефинисање реалног прага сиромаштва за трошкове живота у Београду, који ће омогућити доступност социјалних фондова грађанима/кама који су егзистенцијално угрожени. У досадашњој пракси постављени цензузи за остваривање социјалне помоћи (материјалног обезбеђења породице) су били у директној корелацији са социјалном искљученошћу појединаца и породица.

Унапређење у области културе

Циљ унапређења у области културе је стварање подстицајног окружења за културни развој и уметничко стваралаштво кроз отвореност и доступност садржаја јавности и грађанима.

Остваривање општег интереса у култури и спровођењу културне политике као скупа циљева и мера подстицања културног развоја заснива се на слободи изражавања у културном и уметничком стваралаштву са фокусом на интегрисању културног развоја у социо-економски и политички дугорочни развој града. Стални циљ треба да буде и аутономија субјеката у култури као и децентрализација у одлучивању, организовању и финансирању културних делатности уз уважавање културних и демократских вредности европске и националне традиције и разноликости културног израза, очување културног и историјског наслеђа и подстицање одрживог развоја културне средине као интегралног дела животне средине.

Овај циљ ће бити постигнут остварењем следећих задатака:

- увођење нових механизма и организационих форми културне политике и стварање система који ће уравнотежити приватне и јавне иницијативе и омогућити међусекторску сарадњу;

- развој публице је један од стратешких приоритета, а нарочито поклањање пажње дечјој култури, као и маргиналним групама;

- развијање и подстицање модела прилагођених особеностима и потребама градских општина и локалних заједница;

- олакшан приступ, доступност и коришћење објеката у власништву града и градских општина, за шта треба дефинисати статус културних активности као непрофитних;

- развој културе у „квартовима” и локалним заједницама унапређењем простора за културне активности свих генерација;

- подстицање спонзорисања, донаторства и задужбеништва у култури;

- наставак и јачање подршке алтернативним и неформалним програмима и активностима у области културе који дефинишу особени урбани и културни идентитет града у међународним размерама;

- подстицање стваралаштва за младе и младих талената у култури;

- укључивање у Програм АГЕНДЕ 21 за културу;

- изградња савремених институција културе као градских атракција;

- интензивно укључивање у међународне програме;

- наставак реализације пројеката и активности у области културе, са посебним нагласком на заштити културних добара, а у циљу кандидовања града Београда за европску престолицу културе 2020.

Унапређење активности у области становања

Циљ унапређења активности у области становања је усклађивање обима стамбене изградње са захтевима тржишта као и унапређење и подршка развоју нових облика социјалног становања.

Социјално подржани програми становања биће усмерени према јасно дефинисаним циљним групама. Развојни интереси града Београда упућују на следеће циљне групе које ће имати приоритет у програмима субвенционисаног становања:

- млади, квалификовани и радно компетентни грађани који заснивају сопствено домаћинство и настоје да се осамостале од родитеља;

- угрожене категорије становништва;

- породице са малом децом и

- стручњаци за чијим профилима постоји већа потражња.

Посебан интерес ће бити развијање различитих облика субвенција у области становања – од повољних хипотекарних кредита за изградњу или куповину стана, понуде парцела и локација различитог нивоа опремљености и стандарда становања, подстицања приватне изградње станова за закуп са контролисаним закупнином, регулисања дугорочног закупа, давања субвенција за станове закупљене на тржишту итд.

Реконструкција и обнова стамбеног фонда биће једно од тежишта стамбене политике града Београда у наредном периоду. Мера у побољшању квалитета становања биће успостављање обавезе одржавања целих зграда и њихових саставних стамбених јединица. Приликом реконструкције постојећег стамбеног фонда посебна пажња ће се обратити на енергетску ефикасност и значајно смањење потрошње енергије у стамбеним зградама. Овај задатак мора се постићи двојачко: кроз енергетску санацију постојећих објеката и стварања услова за наплату стварно утрошене енергије, као и кроз подизање нивоа свести суграђана о потреби да се штеди енергија.

Омогућавање квалитетног становања и стамбене изградње у периферним зонама града унапређењем система јавног превоза, да би се обезбедио временски поуздан, комфоран и квалитетан приступ радним местима, културним, здравственим, образовним, рекреативним и другим дестинацијама у центру и у другим деловима са одговарајућим ресурсима и услугама.

Санирање бесправно изграђених подручја и проналажење начина опремања и уређења ових зона, као и извора финансирања и дугорочних финансијских аранжмана, са циљем да се у урбанизовању ових подручја обезбеди учешће власника.

Решавање стамбеног питања на територији града Београда захтеваће системске промене у складу са новим друштвено-економским условима и са организованим активностима Републике, града и општина које се односе на стварање одговарајућег амбијента. Од посебног значаја ће бити подстицање задругарства и организовање стамбених задруга према стандардима и позитивним искуствима савремених европских земаља.

Стамбена политика на градском и општинском нивоу посебну пажњу ће посветити развоју тржишта у становању, не занемарујући социјалну димензију. Порески и фискални механизми, дерегулација урбанистичких планова, приватизација грађевинског земљишта, рационализовање бирократског механизма, треба да омогуће ефикасније и квалитетније грађење станова, посебно на правцима који за то имају предиспозиције: Барајево, Сопот, Сурчин и, у ограниченим условима, лева обала Дунава.

Посебни програми становања биће усмерени ка осетљивим друштвеним групама, као што су социјално угрожено становништво, избеглице и расељена лица и друге категорије са ниским примањима.

Приликом решавања проблема становања, треба обавити посебне задатке:

- дерегулација урбанистичких планова;

- подстицање стамбене градње;

- укидање државног монопола над грађевинским земљиштем према закону;

- прединвестирање у комуналну инфраструктуру;

- порески и фискални инструменти за подстицање стамбене изградње;

- обнова, модернизација, инвестиционо и текуће одржавање стамбеног фонда.

Социјално становање за успостављање веће социјалне кохезије

Циљ у сфери социјалног становања је да се обезбеди стамбени простор доступан свим грађанима Београда на одржив начин и уз свеобухватну подршку Града, успостављајући систем организованог обезбеђивања стамбеног простора домаћинствима која из социјалних, економских и других разлога не могу да га себи прибаве на тржишту.

Социјално становање, као инструмент социјалне стамбене политике треба на системски начин да допринесе решавању стамбених потреба домаћинстава, која из економских социјалних и других разлога нису у могућности да самостално обезбеде на тржишту адекватно становање. С обзиром на то да је важан сегмент одрживог економског и социјалног развоја градова, социјално становање се не третира као трошак већ као економски и друштвено исплатива инвестиција са дугорочним позитивним ефектима. Поред директног утицаја на повећање социјалне одрживости заједнице, оно има позитивне утицаје и на економске и друге параметре, као што су: тржиште рада, запосленост, унапређење стандарда становања, повећање мобилности радних места, економску стабилност и сл. Реализација овог циља утиче позитивно на заснивање породице и породични живот, здравље и напредовање људи и представља важан део социјалне компоненте одрживог развоја. Својом одрживом, социјалном, развојном, економском, регионалном, локалном и урбанистичком компонентом, остваривање овог циља доприносиће успостављању веће социјалне кохезије и равнотеже, кроз интеграцију свих друштвених група у заједницу, укључујући и оне које су објективно угрожене.

У остваривању овог циља неопходан је ангажман свих друштвених структура, а пре свега градске власти, непрофитног и приватног сектора, који ће у законским оквирима и уз учешће и подршку међународних пре свега европских фондова, кроз координиран и осмишљен рад и партнерство јавног и приватног сектора обезбеђивати рационално одређивање приоритета и стратешко усредсређивање довољних средстава да се ти приоритети и остварују.

За спровођење дефинисаног стратешког циља, оперативни циљеви су основ за даље развијање плана активности на овом пољу:

Успостављање одрживог система социјалног становања у Београду

- Припремити и усвојити Стратегију становања града Београда и начин њене имплементације кроз дефинисање дугорочних, средњорочних и годишњих програма реализације.

- Основати стамбену агенцију града Београда као носиоца посла у овој области, која ће се старати о одрживом развоју социјалног становања и обезбеђивању и коришћењу средстава потребних за остваривање Стратегије и програма, прикупљањем и усмеравањем буџетских и других средстава за ове намене.

- Донети адекватне акте који би регулисали рад непрофитних организација социјалног становања на нивоу града Београда.

- Утврђивање реалних извора и могућих модалитета субвенционисања, финансирања и кредитирања социјалног становања

- Истражити циљну групу корисника социјалних станова.

- Прецизирати модалитете субвенционисања социјалног становања, како изградње и прибављања станова за социјално становање, тако и корисника социјалног становања – пореске олакшице, наменски трансфери, субвенционисани кредити, стамбени додаци, стамбени кредити за прибављање стана у власништву под приступачним условима, и др.

- Истражити и утврдити и друге реалне изворе и начине обезбеђења средстава за реализацију програма.

- Остваривање социјалне инклузије и кохезије

- При планирању социјалног становања, избегавати изоловане, најудаљеније локације и комбиновати овај са другим облицима доступног становања (и у личном власништву) намењених ширем спектру социјалних категорија корисника, у окружењима што хетерогенијег социјалног миљеа. Опремљеност социјалном инфраструктуром локације је неопходан услов у свим варијантама.

- На нивоу стамбене зграде поштовати пропорцију која подразумева укључивање одређеног процента корисника социјалних станова у односу на остале категорије станара. Препоручује се мешање социјалних и тржишних станова у вишестамбеним објектима, са јасно прецизираним правилима у погледу коришћења, одржавања и управљања стамбеним зградама.

- Корисницима социјалног становања треба обезбедити друштвену бригу која обухвата низ едукација са циљем њихове успешније социјализације и адаптације у нови стамбени амбијент. У програмима социјалног становања уважити чињеницу да одређене категорије корисника социјалног становања имају потребу за додатним социјалним услугама, због чега је важно повезивати пројекте социјалног становања са системом социјалне заштите.

- Интегративни карактер социјалног становања, односно његови социјални, економски и урбанистички и аспекти су неопходна развојна компонента у циљу постизања повећања капацитета града и константног прилива радне снаге. Развој програма социјалног становања и програма за унапређивања услова живота, треба да представљају саставни део политика урбаног развоја града као једног од модела одрживог развоја друштва.

Унапређење активности у области спорта и рекреације

Циљеви у овој области су ширење масовног, здравствено-рекреативног спорта, улагање у школски спорт и обнова и одржавање објеката и јавних простора намењених за децу, омладину и за рекреацију одраслих.

Ови циљеви ће бити постигнути остварењем следећих задатака:

- усмеравање инвестиција планираних за спорт и рекреацију на школски спорт;

- промоцију здравих стилова живота и развијању културе бављења спортом и рекреацијом

- дефинисање режима коришћења, уређење и заштита великих и махом неуређених зелених површина као јавног добра;

- обезбеђење простора за рекреацију у окружењу стамбених четврти и доступности већих градских рекреативних зона бициклима и другим видовима пешачког саобраћаја;

- подршка организовању великих међународних спортских програма и манифестација.

- дефинисање режима коришћења, преуређења и заштите великих и неуређених зелених површина (шуме, пољане, обале река), као јавног добра, за развој спортске рекреације и масовних облика излетничког и спортског туризма (пешачке и бициклистичке стазе, голф терени, коњичке стазе, и др.).

Концепција социјалног развоја

Концепт социјалног развоја града Београда одређен је на основу оцене специфичног начина живота појединаца и заједнице главног града, као социјалног, економског, политичког и културног центра.

После дугогодишњих процеса реформе административних и друштвених структура, град Београд се налази у статусу даље изградње социјалног капитала као повезујућег фактора тржишта, градске управе и социјалног развоја у један оквир. Социјални капитал би се могао исказати кроз везу појединаца и заједнице унутар града, али и везама са социјалним групама, унутар и изван града и Србије. У складу са постављеним циљевима, концепција социјалног развоја града Београда темељи се на четири врсте критеријума, на основу којих се утврђују развојни приоритети, процењују и вреднују програми и пројекти и доносе одлуке. То су:

- професионални критеријум, који се заснива на најбољим знањима и проценама експерата разних профила;
- контекстуални критеријум, који се заснива на јасној опредељености за конкретне вредности, а нарочито за вредности људских права;
- развојни критеријум, који подразумева да се одабрана концепција, и на микро- и на макронивоу, усклађује са потребама целовитог, не само квантитативног развоја;
- економски критеријум, који подразумева поштовање принципа економске одрживости.

Темељ концепције социјалног развоја града Београда јесте јачање социјалног и културног капитала, социјалне интеграције и укључености грађана у подизање квалитета живљења у граду на два међусобно повезана нивоа: на микро и на макронивоу.

Ова концепција ће бити остварена помоћу четири групе ангажмана:

(1) *Развој цивилног друштва, као специфичног облика заједница грађана које отварају и испуњавају простор између нивоа појединца и нивоа града, као специфичне заједнице:*

- развојем низа институционализованих облика удруживања грађана поводом тема од јавног интереса, стручних питања, традиционалних и иновативних културних садржаја, локалних тема итд.;
- стварањем услова за плурализам пружалаца услуга у свим аспектима социјалног развоја;
- различитим облицима окупљања и изражавања мишљења и ставова грађана;
- развојем публике као једног од стратешких приоритета, нарочито поклањањем пажње дечјој култури и маргиналним групама;
- обезбеђењем приступачног обучавања у разним аспектима рада удружења грађана, сарадњом градске администрације са удружењима грађана и унапређењем метода учешћа грађана.

(2) *Обезбеђивање подстицајне психосоцијалне и културне средине:*

- јачањем подршке локалним грађанским иницијативама и локалним организацијама;
- социјалном активацијом и друштвеним ангажовањем припадника рањивих група;
- институционалним унапређењем овог сектора и дефинисањем позиције приватног и непрофитног сектора, задужбина, фондација и др.;
- контролисаним коришћењем и отуђивањем објеката и простора наменски грађених за потребе услуга од јавног интереса (култура, образовање, социјална заштита, спорт), као и забраном промене намене јавних и зелених површина;
- развојем Београда као регионалног универзитетско-научног и културног центра;
- повећањем урбанитета и међународног угледа града, осмишљавањем већег броја и врста јединствених садржаја, програма и активности које граду и његовим урбаним

центрима дају особен идентитет и препознатљивост у регионалној и глобалној мрежи градова;

- лакшим приступом и коришћењем објеката у власништву града и градских општина, као и признавањем статуса културних активности као непрофитних;
- подршком развоју нових медија;
- грађењем подстицајног социјалног контекста, захваљујући коме ће установе које чине животни оквир грађанима пружати осећај припадања и личне вредности;
- приоритетним решавањем осетљивих питања услова живота и рада ромске популације, избеглих и интерно расељених лица, на основу обавеза из Споразума о реадмисији;
- подршком градским општинама, нарочито сиромашнијим и мање развијеним, да обезбеде просторе у месним заједницама и финансирају иницијалне пројекте у области социјалне заштите;
- успостављањем посебних програма за континуирану подршку јачању и развоју цивилног друштва.

(3) *Обезбеђивање подстицајне спољашње средине:*

- побољшање комуникације између градских подручја, нарочито између центра и рубних зона и рубних зона међусобно, као и унапређењем и ширењем постојећих и формирањем нових јавних градских простора. Ово се ефикасно може остварити рестрикцијом аутомобилског саобраћаја, а фаворизовањем јавног превоза;
- развојем града као средине са здравим стиловима живота (едукација);
- усмеравањем инвестиција планираних за спорт и рекреацију на школски спорт;
- организовањем локалних паркова и многих других облика озелењавања;
- дефинисањем режима коришћења, уређења и заштите великих и неуређених зелених површина као јавног добра;
- обезбеђивањем простора за рекреацију у окружењу стамбених четврти и доступности већих градских рекреативних зона бициклима и другим видовима пешачког саобраћаја.

(4) *Припремање будућности:*

- подршком јавном сектору у области здравства, социјалне заштите, културе и образовања;
- повећањем обухвата деце у предшколским установама до потпуног обухвата све деце;
- остварењем потпуног обухвата и доступности обавезног образовања и уједначавањем услова и квалитета обавезног образовања на целокупној територији Града;
- задржавањем и даљим развојем сектора јавног здравља, успостављањем принципа интегративне здравствене заштите са посебним нагласком на обухвату рањивих група и правима пацијената;
- развојем културе у „квартовима” (суседству) унапређењем простора за културне активности свих генерација – разумевање културе као стандарда свакодневног живота;
- дефинисањем и реализовањем обавезујућих минималних стандарда за активности из категорије обавезних услуга од јавног интереса на целокупној територији Града;
- систематским праћењем квалитета живљења према критеријумима и индикаторима дефинисаним светским и европским документима које је ратификовала Република Србија;
- ширењем масовног, здравствено-рекреативног спорта, са нагласком на улагања у школски спорт, и обновом и одржавањем објеката и јавних простора намењених деци, омладини и рекреацији одраслих;
- подршком организовању врхунских међународних спортских програма и манифестација;

– подршком програмима за развој деце, почевши од пренаталног периода, и стимулисањем програма за превазилажење материјалне и социјалне угрожености деце;

– подршком околностима које јачају породицу, посебно осећај сигурности деце;

– подршком повећању сложености заједнице, нарочито обезбеђивању свих врста комуникација;

– увођењем нових технологија у домену свих елемената социјалног развоја.

ОДРЖИВА ПРИРОДНА И ЖИВОТНА СРЕДИНА

У будућем развоју града Београда биће поштована два темељна принципа. Први принцип је увођење еколошке свести, односно идеје о неопходности одрживе природне и животне средине као предуслова развоја. Други принцип је јачање идентитета града Београда и његових препознатљивих географских и културних целина као предуслов вишег нивоа привлачности за његове грађане, пословне људе, инвеститоре и госте.

Осећај припадности грађана граду Београду и његовим деловима на шумадијској, сремској и банатској страни, као и у посавском и подунавском појасу, постићи ће се унапређењем идентитета заснованог на географском, културном или економском диверзитету, очуваној природи и квалитетној животној средини. Ово истовремено треба да повећа степен привлачности града и његових делова за све оне који ће у њега долазити из пословних или туристичких разлога.

Карактеристике животне средине

Планска територија (17 београдских општина у њиховим административним границама) не поклапа се са границама природних и предеоних целина, пре свега због различите конфигурације терена.

Земљишни потенцијал: најплоднија земљишта налазе се северно од Саве и Дунава, у Панонској равници и у околини Обреновца. Ова територија је недовољно пошумљена (9,9%, оптимално је 27,3%) и неравномерна, углавном у виду изолованих комплекса.

Водни потенцијали: хидролошке одлике овог подручја су различите. Алувијалне равни великих река (Дунава, Саве и Колубаре) богате су подземним водама које се користе за водоснабдевање. Јужне, брдске делове одликују мали капацитет издани и појава бујичних токова. У ширем окружењу Београда, потенцијална изворишта су изван садашње територије града (уз Саву и Дунав, приобаље Мораве и Дрине). Готово сва алувијална изворишта по капацитету премашују потребе садашњих корисника и могу да се користе и за регионално водоснабдевање.

Геотермални потенцијали: представљају значајан ресурс који се може користити вишенаменски: за топлфикацију, изградњу балнеомедицинских центара, туризам, спорт и рекреацију. Потенцијалне локације су Гроцка, Кораћина код Младеновца, Обреновац, Сланачки кључ, Овча.

Минералне сировине: највећи значај имају лигнити и пратеће минералне сировине (кварцни песак, глине, дијатомит), као и лежишта грађевинског материјала (шљунак, песак и кречњак). Остала рудна налазишта немају већи економски значај (олово, цинк, жива, гвожђе).

Климатске карактеристике: подручје метрополитена Београда налази се у области умереноконтиненталне климе са локалним варијететима. Средња годишња температура ваздуха износи 11,6°C, а просечна годишња количина воденог талога је 659 mm. Кише има највише у месецима

када је то за вегетацију најпотребније (у мају и јуну). Стога су услови за развој флоре и фауне повољни. Средње годишње осунчање и доминантна ваздушна струјања јесу индикације да се у будућности може рачунати на соларну и еолску енергију, односно на економски и еколошки значај ових потенцијала.

Присуство великог града нужно мења своју околину. Деградација природе и предела настаје услед процеса индустријализације и урбанизације, као и повећања пољопривредних површина. Интензивном агротехником, садњом плантажних брзорастућих врста дрвећа, уништавањем међа, живица, појединачних стабала, природни екосистеми постају расути и сиромашни врстама, а предели визуелно и биолошки једнолични.

Угроженост земљишта уз токове великих река последица је прекомерног искоришћавања шума и сече приобалне вегетације. Проблематична је и изградња акумулација. Током експлоатације, старе постају складишта отровног муља, који је немогуће очистити протоком јер би тиме био угрожен живи свет низводно од акумулације. Површинске копове треба рекултивисати да би се санирали негативни ефекти рударских радова, као што су: депоније пепела, загађивање водотока, промена пејсажа.

Мочварни и влажни екосистеми су веома угрожени. Људска активност (повећање обрадивих површина, изградња мелиорационих система, рени бунара, употреба вештачких ђубрива и хемијских средстава) узрокује губитак изворних вредности због којих се Обедска бара налази на листи конвенције о мочварама које су од међународног значаја – Рамсарска конвенција. Због непланског искоришћавања шума, подизања викендица и неадекватног регулисања водених токова, јужни, брдовити део метрополитена суочава се са проблемом водоснабдевања, девастацијом земљишта и загађењем природне средине.

Метрополитенско подручје Београда са непосредним окружењем представља, у садашњим оквирима, индустријски најразвијенију зону у земљи. У овој зони лоцирана су три најснажнија комплекса хемијске индустрије (Панчево, Шабач и Барич), интензивна површинска експлоатација лигнита (Лазаревац), производња енергије (Обреновац, Велики Црњени). Ови комплекси истовремено представљају и еколошки најугроженија подручја. Велика концентрација становништва и индустрије проузроковала је загађивање ваздуха, воде и земљишта, као и друге утицаје на животну средину.

Загађивање животне средине је приметно скоро на читавом простору града Београда. Степен загађивања и други неповољни утицаји нису уједначено распоређени, већ зависе од локалних природних услова и антропогених чинилаца. Еколошка категоризација подручја града Београда према степену загађености указује на заступљеност седам категорија угрожености квалитета животне средине:

- I категорија – Обреновац и Лазаревац;
- II категорија – насеље Београд и Младеновац;
- III категорија – појасеви дуж аутопутева и магистралних железничких пруга;
- IV категорија – насеља у рубном појасу насеља Београда;
- V категорија – Гроцка;
- VI категорија – Барајево и Сопот;
- VII категорија – ненасељена подручја без извора загађења.

Подручја која се сврставају у прве четири категорије начелно представљају ограничење за еколошки одрживи развој подручја. Са друге стране, значајан потенцијал представља еколошки одговорно коришћење простора у подручјима V, VI и VII категорије.

Основни стратешки циљ

Један од кључних приоритета будућег развоја града Београда је постизање рационалне организације, коришћења и уређења простора у складу са очувањем постојећих природних вредности и заштитом животне средине. Овај циљ могуће је остварити само усклађивањем потенцијала и ограничења у располагању природним и створеним вредностима предметног простора.

Стратешки циљ у области заштите и унапређења животне средине града Београда је обнова и унапређење деградираних животне средине, рециклирање грађевинског земљишта и активирање раније индустријских, комуналних и саобраћајних намена, односно превентивна заштита од свих планираних активности које могу угрозити постојећи квалитет животне средине.

Достизање овог циља је посебно значајно у урбаним центрима:

- пре свега у Београду, као урбаном систему највеће сложености и активности (саобраћај, индустрија, комуналне активности и др.);

- у општини Обреновац са изразитим проблемима у енергетици (термоелектране А и Б), у односу према реци Сави, као и у саобраћају, индустрији и пољопривредном земљишту;

- у општини Лазаревац су изразити проблеми енергетских ресурса од стратешког значаја за републику са бројним еколошким и социјалним проблемима;

- у општини Младеновац су изразити проблеми у индустрији и хидротехничким системима;

- у општини Гроцка постоје проблеми у хидротехничким системима, односу према Дунаву, пољопривредном и грађевинском земљишту.

Оперативни циљеви и задаци су:

Очување постојећих природних вредности

Град ће:

- резервисати и чувати подручја и вредности која се из стратешких разлога не смеју заузимати ни деградирати (изворишта водоснабдевања, заштићена природна добра, заштитни појасеви и др.);

- задржати и штитити природно вредне и очуване екосистеме, као и просторе у којима квалитет животне средине није битније нарушен;

- ускладити потенцијале и ограничења у располагању природним вредностима и ресурсима предметног простора, у складу са одрживим развојем и заштитом животне средине;

- рационално користити природне ресурсе, нарочито воде, енергетски сировине и сировине грађевинских материјала, који су основни медијуми екосистема;

- очувати и обнављати шумско и пољопривредно земљиште.

Превентивна заштита од загађивања

Град ће:

- спроводити систематска праћења (мониторинг) квалитета ваздуха, воде, земљишта и нивоа буке, са циљем да се добију правовремене и поуздане информације о загађености, односно квалитету животне средине;

- ефикасно заштитити изворишта водоснабдевања, природна и културна добра од загађивања;

- одговарајућим програмима стимулисати употребу обновљивих извора енергије (сунчева енергија, геотермална енергија, ветар) и нових енергетско ефикаснијих и

еколошки прихватљивих енергетских технологија и уређаја/опреме за коришћење енергије као битну компоненту одрживог развоја града;

- развој привреде и саобраћаја планирати у еколошком складу са становањем, рекреацијом и заштићеним добрима;

- спровести превентивне мере заштите од свих планираних активности које могу угрозити постојећи квалитет животне средине.

- повећати степен рециклирања отпадних материја и омогућити безбедно депоновање свих врста отпадних материја, са основном оријентацијом ка успостављању регионалног система;

- смањити ризик од хемијских удеса у индустријским постројењима у процесу производње и складиштења опасних и штетних материја, као и при њиховом транспорту.

Обнова и унапређење деградираних животне средине и напуштених индустријских локација

Град ће:

- спроводити активну политику давања предности, условљавања и стимулисања коришћења раније индустријских и саобраћајних зона данас у центру града;

- извршити санацију и рекултивацију земљишта деградираних услед индустријских, рударских и енергетских активности – тзв. „еколошких црних тачака” (површински копови и одлагалишта јаловине у Колубарском басену, депоније пепела и шљаке у Обреновцу, индустријски басени Раковице, Железника, Барича и др.);

- санирати данас запуштене просторе који су били захваћени интензивним индустријским активностима у урбаном подручју и рубним општинама Београда;

- уклонити „дивље депоније” и извршити санацију и рекултивацију постојећих несанитарних комуналних депонија/сметлишта;

- унапредити квалитет пољопривредних површина деградираних неадекватном применом агрохемијских средстава, као и отпадним водама и стајским ђубривом са фарми;

- смањити загађеност површинских вода активирањем, унапређењем и изградњом сепаратних система за каналисање и пречишћавање комуналних отпадних вода и индустријских отпадних вода;

- смањити загађеност ваздуха која настаје као последица процеса сагоревања фосилних горива лошег квалитета (првенствено мазута и лигнита у топланама и термоелектранама у Обреновцу и Лазаревцу) применом адекватних мера заштите и активном политиком топлификације и коришћења природног гаса и обновљивих извора енергије;

- смањити ниво аерозагађења у угроженим градским зонама и агломерацијама, као и дуж прометних саобраћајница активном политиком стимулисања брзе замене старих возила и машина савременим, која испуњавају прописане еколошке стандарде;

- смањити ниво буке у угроженим градским зонама и агломерацијама, као и дуж прометних саобраћајница, активном политиком у области прописа и надзора грађења са високим стандардима грађевинских материјала и система који штите од буке;

- обнављати шуме и вршити пошумљавања деградираних подручја уз стимулисање приватних власника земљишта за партнерство у подизању нових шумских засада.

Безбедност грађана

Када је реч о безбедности града Београда, основни циљ је да се обезбеде сва насеља у којима грађани живе и раде како би се сачувало њихово здравље, спречило угрожавање

живота елементарним катастрофама и хазардима и обезбедила превенција криминала.

Креирање безбеднијег и сигурнијег окружења насеља оствариће се путем урбанистичких планова, али и ангажовањем служби задужених за безбедност грађана и свих капацитета локалне самоуправе, грађана и цивилног сектора.

Да би се остварио основни циљ, град Београд ће испунити следеће основне задатке:

За заштиту од поплава град ће:

- реконструисати осетљиве делове насипа и обалоутврда на Сави и Дунаву;
- уклопити заштитне системе у урбано окружење;
- применити активне мере ублажавања поплава на бујичним водотоцима;
- строго забранити грађење у зони ножице насипа;
- увести сложене системе заштите од подземних вода и виших кота насипа који штите од поплава у зони Београда, ради умањења утицаја успора Дунава;
- обновити каналске дренажне системе у зони Панчевачког рита, Сурчинског поља, Горњег Земуна и Макиша.

За заштиту у зони клизишта град ће:

- забранити грађење у зони клизишта;
- предузети адекватне мере санације, мелиорације нестабилних и слабо носивих терена и др.;
- извршити допунска детаљна инжењерско-геолошка испитивања, у циљу дефинисања геодинамичког модела Београда.

За заштиту од криминала град ће:

- применити превентивне мере које обухватају легислативни и институционални оквир;
- ангажовати цивилни сектор који пружа подршку жртвама насиља;
- едуковати грађане у оквиру локалне заједнице;
- уредити и побољшати услове коришћења јавних простора;
- предузети обесхрабтивање, одвраћање и репресију;
- активирати комуналну полицију као нови облик заштите грађана и простора од незаконитих и противправних акција у окружењу заједнице.

Концепција заштите и унапређења природе и животне средине

Заштита животне средине града Београда представља један од императива будућег развоја овог подручја, нарочито у динамици његове реализације. Град се, генерално (стратешки), мора одредити за еколошки развој, али не такав који ће кочити економски и социјални развој, већ еколошки развој који ће бити интегрална компонента општеприхваћеног принципа одрживог развоја. Стратегија одрживог развоја подручја града Београда огледа се у његовој детаљнијој планској организацији и уређењу путем вредновања капацитета тог простора у односу на одговарајуће делатности и активности у њему. Одрживост, у овом случају, треба посматрати као креативан процес успостављања равнотеже између природних ресурса и урбаних функција града у партнерском односу свих интересних група у граду. Стратегија одрживог развоја града обезбедиће широки оквир за интегрисање аспеката заштите животне средине у све секторе, почев од намене земљишта, преко привредне, комуналне, земљишне и стамбене политике, планирања унапређења саобраћаја, управљања токовима воде, енергије, отпада итд.

Активна политика заштите животне средине, укључујући и рационално коришћење ресурса, неће бити само услов за укупно унапређење квалитета живота у граду, већ

и значајан подстицај друштвено-економског развоја. Такав приступ подразумева интегрисање критеријума заштите животне средине у секторске развојне политике града и разматрање питања утицаја на животну средину при доношењу управљачких одлука, и на нивоу појединачних општина, јавних и других предузећа, и на нивоу целокупног града.

Све делатности и развојни процеси на посматраној територији, расположиви потенцијали, али и одређена ограничења развоја, утичу на одређени начин на окружење. Пошто је реч о простору на чијим ће појединим деловима активности бити динамичније, односно биће интензивније коришћен, може се утврдити основна развојна концепција која представља полазну основу за заштиту, а то је: природна и животна средина подручја града Београда мора бити заштићена и уређена на нивоу високог стандарда који одговара његовим природним капацитетима и амбицијама одрживог развоја града. Ово ће се постићи савременом организацијом управљања природним ресурсима у оквиру градске управе.

Међу делатности (активности) које у будућем развојном периоду могу да угрозе (или заштите) животну средину, убрајају се: изградња магистралних и обилазних саобраћајница, развој површинске експлоатације угља и изградња термоелектрана, развој топловодне и гасоводне мреже, изградња канализационих мрежа са системима за пречишћавање отпадних вода и изградња мреже депонија комуналног чврстог отпада.

Заштита ваздуха оствариће се предузимањем мера систематског праћења квалитета ваздуха, смањењем загађивања ваздуха загађујућим материјама испод прописаних граничних вредности имисије, предузимањем организационих, техничко-технолошких и других потребних мера за смањење емисије, као и праћењем утицаја загађеног ваздуха на здравље људи и животну средину. Заштита ваздуха оствариће се проактивном политиком стимулисања увођења зелених технологија у све облике производње и политиком сталне сарадње и надзора генератора загађења.

Заштита вода и њихово коришћење оствариће се у оквиру интегралног управљања водама, спровођењем мера за очување површинских и подземних вода у смислу њихових резерви, квалитета и количина. Базно полазиште за избор стратешких решења за развој водопривредне инфраструктуре је да она морају да буду потпуно усклађена са Директивом о водама ЕУ. Воде се могу користити, а отпадне воде испуштати уз примену одговарајућег третмана, на начин и до нивоа који не представља опасност од загађивања.

Заштита, коришћење и уређење земљишта оствариће се у оквиру изградње система интегралног управљања укупним градским земљиштем (пољопривредно, грађевинско, шумско и др.) као једног од основних ресурса града. Заштита обухвата очување биодиверзитета, продуктивности, структуре и слојева тла, као и природних и прелазних облика и процеса. На површини или испод земљишта могу се обављати активности и одлагати само оне материје које не загађују нити оштећују земљиште.

Посебан значај за заштиту земљишта на предметном подручју, у наредном периоду развоја, имаће ревитализација и рекултивација површинских копова Колубарског лигнитског басена, као и депонија пепела и шљаке у Обреновцу, и свих других површина захваћених вишегодишњом деградацијом.

Заштита, унапређење и планирање зелених површина града спроводиће се на основу Стратегије пошумљавања подручја Београда и Плана система зелених површина, са циљем да се изврши реконструкција и озелењавање

градских зелених површина и да се оне повежу са рубним приградским комплексима зеленила.

Заштита предела очуваних природних, културних и урбаних вредности, примарног еколошког и естетског значаја спроводиће се као приоритетна заштита постојећих отворених рекреативних простора и природних пејсажа према европској Конвенцији о заштити предела.

Управљање отпадом спроводиће се према важећој Стратегији и позитивној законској регулативи, по прописаним условима и мерама поступања са отпадом у оквиру система сакупљања, транспорта, третмана и одлагања отпада, укључујући и надзор над тим активностима и бригу о постројењима за управљање отпадом.

Ова концепција ће се остварити тако што ће се:

- обезбедити квалитетна животна средина, што подразумева чист ваздух, довољне количине квалитетне и хигијенски исправне воде за пиће, затим очуваност пољопривредног земљишта, екосистема и биолошке разноврсности, квалитетне површине за рекреацију и туризам, здравствено безбедну храну, уређеност насеља и сл.;

- постићи рационална организација, уређење и заштита простора усклађивањем његовог коришћења са могућностима и ограничењима у располагању природним ресурсима (грађевинско, пољопривредно земљиште, шуме, воде и др.) и створеним вредностима;

- зауставити даља деградација природне средине (ваздух, вода, земљиште, шуме, зеленило и др.) одређивањем стања, приоритета заштите и услова одрживог коришћења простора и
- предузети адекватне превентивне мере уз успостављање система контроле свих облика загађивања.

То подразумева:

- индустријску производњу и складишта који ће бити концентрисани у оквиру индустријских зона, уз економичније коришћење земљишта и посебну заштиту околине од могућег загађења;

- заштиту и уређење пољопривредног земљишта, према савременим принципима одрживе пољопривреде и усклађеног обима и начина коришћења пољопривредног земљишта са природним условима и ограничењима локалне средине;

- развој туризма заснован на природним предиспозицијама подручја Града, који неће угрожавати еколошки уравнотежене целине нити квалитете природног предела;

- развијену и модерну саобраћајну инфраструктуру, која ће обезбедити несметан локални економски развој, пружити квалитетан живот становништва и поштовање основних еколошких стандарда;

- заштиту простора и сливних подручја површинских вода, заштиту подземних вода и језера на нивоу највишег еколошког квалитета;

- развој појединих сегмената из система комуналне инфраструктуре који ће обезбедити одговарајући систем: сакупљања и депоновања отпада, сакупљања и рециклаже сировина, систем даљинског грејања и систем сакупљања, прераде и испуштања отпадних вода;

- развој и унапређење шумарства на подручју града, што ће потврдити висок еколошко-економски идентитет шума с обзиром на релативно мале површине под шумама.

УРБАНИ РАЗВОЈ И ИДЕНТИТЕТ

Претпоставке урбаног развоја

Територија града Београда заузима површину од 322.268 ha, од чега 2.766 ha чине реке и приобално земљиште. На тој територији живи 1.735.000 становника (процена 2008), што даје густину насељености од 538 становника/km², односно

пет становника/ha. Они живе у 586.889 станова са 642.592 домаћинства¹³. У приватном власништву је 98% станова. Уже подручје града, обухваћено Генералним планом Београда (2003, 2009), заузима простор од 77.600ha и обухвата десет градских општина. Читава територија има јединствен Регионални просторни план административног подручја града Београда (2004), док просторне планове приградских општина имају општине Обреновац (2007), Лазаревац и Сурчин (2008). У току је израда и ревизија свих планова према недавно усвојеном Закону о планирању и изградњи.

Са преко 140 насеља, од којих нека имају значај европске метрополе (Београд), неке субрегионалног центра у Србији (Обреновац, Лазаревац, Младеновац), неколико мањих урбаних центара, па све до великог броја сеоских и полуурбаних насеља, град Београд као метрополитен и део региона одликује велика разноликост. То чини основни елемент идентитета града, због географских, социјалних или функционалних карактеристика. У њему се посебно истиче насеље Београд, као највећа агломерација, центар привреде, пословања, културе и администрације, који представља основни кохезиони фактор, не само града Београда, и који управља великим системима насеља, предела и функција.

Капитални симбол европског идентитета града Београда је његово „природно језгро” – ушће Саве у Дунав са Великим ратним острвом, док препознатљивости на националном и регионалном нивоу у мањој мери доприносе значајни природни и изграђени елементи као што су: стара језгра Београда и Земуна, Нови Београд, Београдска тврђава са парком Калемегдан, али и појединачне „урбане иконе”: споменик Београдски победник, храм светог Саве, Парк пријатељства, Ада Циганлија, Парк Топчидер, Авала са торњем, и други.

Пажња града и надлежних институција биће посвећена елементима идентитета који припадају области урбаног дизајна и архитектуре, какви су недовољно промовисана архитектура београдске модерне и неомодерне, недовршеним градским трговима, чаршијама у Гроцкој и Обреновцу и др. Промоцији идентитета у контексту савремене комуникације европских региона увелико помаже представљање значајних културних пејзажа кроз интегралне пројекте. Такви су на пример:

а) истраживање, припрема и реализација великих развојних пројеката дуж градских обала Саве и Дунава;

б) изоштравање критеријума за обнову и уређење историјских урбаних целина старог језгра Земуна и централне зоне Београда;

в) успостављање и идентификовање шумадијског потеза Авала-Трешња-Космај, са Рипњем, Сопотом и Барајевом, као специфичним подавалским и поткосмајским центрима, кроз просторни план посебне намене;

г) профилисање Младеновца, са туристичким потенцијалима око Селтерса, Марковачког и Рабровачког језера;

д) уређење насеља дуж пута према Гроцкој, центра Гроцке и чаршије, посебно заштите грочанских ада и визура на Дунав и панонску равницу;

ђ) промоција руралних сремских и посавских амбијената на левој обали Саве, са Сурчином као урбаним центром и др.

Очувано и атрактивно историјско наслеђе, најзначајнији простори и објекти природне и културне баштине, локације и комплекси индустријске археологије треба да постану културна и туристичка атракција. Посебна пажња ће бити посвећена културним стазама из римског периода дуж Дунава, етнопарку Лесковац код Лазареваца, манастирима око Космаја, Великом ратном острву, даљем уређењу Аде

¹³ Извор: Завод за информатику и статистику, Београд, 2010.

Циганлије и Чапље. Символ европског идентитета представља својеврсни археолошко природни парк поред Дунава “Неолитско налазиште у Винчи са пределом античког Ритопека” и раскошним воћњацима трешњевих засада.

Уређење тзв. Савског амфитеатра на обе обале Саве, рехабилитација и активирање Старог сајмишта, историјског места и меморијалног комплекса, трансформација индустријског комплекса старе Шећеране, старог млина и зграде БИГЗ-а све су пројекти који кроз нове урбанистичка и архитектонска решења треба да дугорочно сачувају идентитет и историју Београда.

Такође, заштита и угрожених подручја у општинама Сопот, Барајево, Младеновац (северни део) и Лазаревац (јужни део), општина Гроцка (обала Дунава, воћњаци, викенд насеља) треба да допринесе унапређењу идентитета града као целине и његових старих делова.

Основни стратешки циљ

Општи циљ стратегије развоја града са становишта урбаног развоја јесте да се профилише и истакне идентитет и унапреди физичка структура центра Београда, градских, приградских и сеоских насеља, као саставних и међусобно повезаних делова целине метрополитена Београда, да би он поново постао препознатљив, економски и туристички привлачан, конкурентан и доминантан у региону западног Балкана и југоисточне Европе.

град Београд, појам најчешће коришћен за заједницу десет централних градских општина, и то не на целокупној својој територији, прилично је изграђен и уређен у периоду од 2000. године, на крилима нове политичке, економске и друштвене климе.¹⁴ Београд је економски, професионално и управно најснажнији па се због тога и његова физичка појава најснажније развија и намеће у контексту метрополитена и читаве Србије. Ободна насеља и општине организовале су се зависно од капацитета и понудиле своје територије за нове развојне пројекте и инвестиције, што је посебно изражено у периоду до 2008. године. Изражен интерес за јефтиним инвестицијама у неизграђеним подручјима резултирао је и амбициозним, често нереалним просторним и урбанистичким плановима за рубне градске општине. У налету инвестиција посебно су била плановима или изградњом нападнута неизграђена и пољопривредна подручја између, ни градска ни сеоска, без адекватних комуникација, инфраструктуре и урбаних садржаја. На целом подручју града неопходна је боља комуникација и координација, због бољег заједничког наступа, рационалног трошења ресурса и комплементарне понуде садржаја у оквиру региона Београда.¹⁵

Зато је профилисање заједничких интереса свих насеља и општина које чине метрополитен Београда, али и дефинисање специфичности (понуде) појединачних насеља, обавезан оперативни циљ и један од основних задатака Стратегије.

Да би компактан град Београд био конкурентан у југоисточној Европи, неопходно је да се одреди према неким локалним и неким савременим, глобалним проблемима савремених градова. Као и целој Србији, његов проблем су нерешена власничка структура, денационализација имовине у најави, пренета права и управљање земљиштем, као и неажуран катастар земљишта везан за власнички статус.

¹⁴ Градске општине Палилула, Звездара, Вождовац, Раковица и Чукарица имају веће делове под сеоским атарима, који су, међутим, функционално и административно везани за Београд.

¹⁵ Према Статуту града Београда, градске општине Барајево, Гроцка, Лазаревац, Младеновац, Обреновац, Сопот и Сурчин имају додатне надлежности.

То су проблеми који директно утичу на врсту и динамику инвестиција, јавних и приватних, профил инвеститора али и механизма за управљање простором. У том погледу велики проблем Србије, па и Београда представља наслеђена нелегална градња. Она ће бити санкционисана према Закону, а већ изграђени делови, ван површина јавних намена и када нису сметња изградњи капиталне инфраструктуре, биће прилагођени и укључени у градско ткиво преко урбанистичких планова и посебних услова.

Оперативни циљеви и задаци су:

Стабилна политичка воља усмерена ка одрживом уређењу и урбаном развоју

Ово ће се постићи путем:

– урбане обнове и интензивног коришћења постојећих урбаних структура повећањем квалитета, компактности, густине, трансформацијом превазиђених индустријских и комуналних зона у савремене урбане намене;

– Инсистирање на традиционално мешовитим наменама, обезбеђењу и очувању целодневне активности, атрактивности и виталности свих градских зона;

– рационалним ширењем градског грађевинског земљишта и очувањем неизграђеног, посебно природно квалитетног земљишта. Подршку ће добити стамбена, посебно непрофитна и комерцијална изградња кроз унапређење, трансформацију и ревитализовати изграђених делова, а затим само рационална изградња рубних и неизграђених подручја;

– одржавање, ревитализација и промоција културних добара, на целокупној територији града. Укупно културно наслеђе један је од основних елемената уређења и просторног развоја града, а циљ Стратегије развоја Београда је и интегративна заштита и управљање као покретач туристичког и уопште економског, а ипак одрживог развоја целокупног подручја;

– евиденције и планирања изградње и уређења уважавајући вредне елементе природе, предела и еколошки осетљивих подручја (Велико ратно острво, форланд Дунава и сл.); очување и унапређење еколошки вредних делова у приобаљу Саве и Дунава;

– очувања и унапређења постојећих слободних, природних, уређених и спонтано формираних зелених зона, које представљају равнотежу високоурбанизованим деловима насеља.

Промоција идентитета Београда

Овај циљ ће се постићи:

– формирањем урбане визије Београда преко развојних студија, пројеката, конкурса а према узорима европских престоница;

– очувањем изворног идентитета појединачних насеља, од централних градских општина до рубних сеоских насеља;

– унапређењем карактера Београда, формулисањем и промоцијом елемената који га чине посебним;

– промоцијом карактеристичних локалних „икона”, природних и грађених симбола урбаних и руралних предела Београда, нове квалитетне и одрживе архитектуре;

– унапређењем јавних добара и простора чврстим опередењем управе, партнерством са приватним сектором и омогућавањем изградње савремених структура на просторима који окружују и формирају јавни простор;

– истицањем богатства различите архитектуре и типова урбаног ткива као наслеђа различитих епоха, евидентирањем и промоцијом архитектуре модернизма у Београду, као и архитектуре друге половине 20. века;

– промоцијом положаја Београда, природног диверзитета и културних вредности, изворишта, планине и побрђа Београда представљају основ за развој туризма и промоцију идентитета града.

Промовисање катализатора развоја

Овај циљ ће се постићи:

– утврђивањем могућих великих пројеката града изградом студија оправданости за најреалније пројекте;

– искоришћавањем недовољно ефикасно коришћеног градског земљишта, рехабилитацијом и урбанизацијом, посебно некадашњих индустријских зона и комуналних зона приобаља (*brownfields*);

– омогућавањем ефикасних инвестиција и изградње на плановима предвиђеним локацијама (привредне зоне, привредни паркови уз обилазнице, комерцијалне зоне Београда, привредне зоне Лазареваца и Обреновца, нове стамбене зоне);

– промоцијом и подршком индустрије знања, креативног сектора, научних, технолошких и привредних паркова у окружењу комерцијалних и стамбених зона;

– изградњом и уређењем туристичких капацитета и инфраструктуре, промоцијом урбаних вредности и атракција за дневни туризам, посебно са Дунава и Саве.

Истицање постојећих и изградња нових градских атракција

Ово ће се постићи:

– изградњом и промоцијом Београда као савремене, компактне урбане структуре са сачуваним природним језгром;

– у првом појасу урбаног садржаја око природног језгра су атрактивне и изазовне урбане атракције; Савско пристаниште, Бетон хала, Кула Небојша или Старо сајмиште;

– коришћењем културног наслеђа у туристичке и друге економски оправдане сврхе; изградњом нових културних и архитектонских икона града, модерном поставком културних итинерера, где културно наслеђе служи као елемент узајамног разумевања, плуралистичке интерпретације историје и елемент промоције градова и подручја;

– завршавање и уређење технолошких паркова (Звездара, обилазнице), и научних кампуса (Нови Београд, блок 39), као и промоција науке кроз промотивне центре изузетне архитектуре;

– промоцијом Новог Београда као јединственог „новог града” у Европи и свету са карактеристичном архитектуром и функцијама, као и привлачењем архитектонских „великих имена” да се комплементарно искажу на преосталим локацијама; верификација посебне Студије, како би град био спреман да угости или дозволи изградњу нестандардно високих објеката;

– промоцијом богатства природе субурбаног окружења и подстицање еко, сеоског, викенд туризма. Основни садржаји овог правца који представља део европског коридора VII везани су за културу, наутички и викенд туризам¹⁶;

¹⁶ Шумадијски правац треба да активира најзначајнију туристичку зону Београда која ће да повеже Национални парк Фрушку гору, Сремске Карловце, викенд зону у Чортановцима, преко старог језгра Земунa и Београда као фокусне тачке, преко Авале, Трешње, Космаја, Губеревачких шума са Липовичком шумом и даље преко Младеновачке бање према Опленцу, Крагујевцу и Аранђеловцу са Букуљом. Савско-колубарски правац може да се активира у туристичке сврхе на левој обали реке Саве, са везом код Обреновца према десној обали; Дунавски правац према Гроцкој повезује Винчу и археолошко налазиште, антички Ритопек и спушта се према туристичкој регији Смедерева. Неопходна је изградња основне приобалске инфраструктуре, пристана, пумпи и др, као и инфраструктуре приступних путева и стаза кроз овај атрактивни предео.

– развојем спорта са врхунским потенцијалима и ангажовањем на организацији спортских манифестација, рекреативног, аматерског или професионалног карактера;

– организацијом међународних догађаја, конкурса и конференција.

Промоција Београда – креативног града

Реализација овог значајног циља ће се постићи:

– јасним опредељењем за иновативне и нетипичне стратешке пројекте и могућности кооперације јавних и приватних партнера;

– укључивањем неформалног сектора, способних, креативних људи у део културне, архитектонске и уметничке продукције;

– омогућавањем креативним индустријама да уз повољне услове системски обнове и оживе маркантне, данас запуштене или еколошки проблематичне територије у Београду и другим урбаним центрима;

– истраживањем аутентичног идентитета различитих културних средина на сремском, банатском и шумадијском делу града Београда;

– јачањем препознатљивог архитектонског лика и стварањем могућности да се светске архитектуре надмећу за капиталне локације и објекте града Београда.

Концепција урбаног развоја и унапређења идентитета града

Физичка структура градских и сеоских насеља града Београда, коју чине три препознатљиве природне целине и идентитет урбаних центара, формираће се према следећим принципима:

– принцип урбаног реда, према препознатљивим особинама изграђене и морфолошке структуре града и појединих насеља у њему;

– принцип апсолутне заштите јавног добра и јавног интереса (улице, тргови, кејови, паркови, скверови, јавни објекти, коридори инфраструктуре итд.);

– принцип усавршавања оног дела урбаног идентитета који је стекао позитивну афирмацију у досадашњем развоју; такође принцип развијања локалног идентитета у зависности од културних и географских особина појединих делова града;

– принцип заштите културног добра и развоја културног пејсажа који доприноси идентитету града и градских целина;

– принцип заштите природног пејсажа, тамо где је очуван у складу са Конвенцијом о заштити пејсажа;

– принцип подршке креативности, иновацијама и креативним индустријама на атрактивним локацијама; такође принцип аутентичног дизајна, уз ангажовање светских имена у урбанизму и архитектури за капиталне целине или објекте.

Концепција физичке структуре и урбаног идентитета града биће развијана на четири међусобно усклађена нивоа:

а) ниво целине града;

б) ниво појединих урбаних целина;

в) ниво појединих маркантних потеза који повезују градске целине неком доминантном функцијом (туризам, рекреација, спорт, култура, пословање и сл.);

г) ниво појединачних маркантних локација и објеката који ће представљати репере идентитета града.

У развоју урбаног система уместо урбаног раста, тежиће се преструктурисању и урбаној обнови уз побољшање

статуса мањих градова са специфичним амбијентима у оквиру целине града Београда и са усклађенијом структуром интерурбаних мрежа.

Уместо досадашње хијерархије, у систему града ће бити примењен модел разнородног, полицентричног и различито профилисаног урбано-руралног система; да би се ефикасније испојиле различите урбане функције мањих урбаних центара, нужно је установити посебности, вредности и потенцијале сваког насеља уз логичну расподелу функција.

Новим законом о планирању и изградњи прописана је ревизија постојећих и израда нових планова за укупну површину грађевинског подручја Београда. У планирању урбаног развоја града Београда узео се у обзир услови тржишта и нови власнички статус земљишта, дати подршка и приватној и социјалној изградњи станова, али контролисано и плански. Приоритет ће добити обнова урбаних центара градских насеља, док ће целокупно насељено подручје општина бити сагледано и вредновано према закону.

Централни делови градских насеља ће бити обновљени чувањем њихове традиционалне физиономије и стамбене функције прожете пословним садржајем. Приоритет ће имати обнова урбаних четврти. Изградња великих тржних и привредних центара биће строго контролисана и увек подвргнута мерилима амбијента, идентитета и квалитета животне средине.

Изградњом и увођењем нових делатности, услуга, културних и забавних садржаја, као и новим привредним и комерцијалним објектима (посебно у Гроцкој, Барајеву, Сопоту и Борчи) требало би да се унапреди урбани амбијент, повећа привлачност и омогући креирање нових радних места за повратак и останака у рубним насељима.

РАЗВОЈ САОБРАЋАЈА

Степен приступачности града

Саобраћај, саобраћајна инфраструктура и саобраћајна привреда јесу капитални фактори развоја града Београда, па ће им бити посвећена посебна пажња, и као кључном проблему и као основном потенцијалу његовог будућег развоја. Ово се односи и на интеррегионалне процесе (повезивање са окружењем) у којима ће град Београд имати перспективну улогу, и на интарегионалне (унутар региона) токове повезивања, активности и структура.

Саобраћајна инфраструктура града Београда има посебне карактеристике које одређују степен његове приступачности, од чега зависи и његова будућа конкурентност у оквирима Србије и Европе, али и његова територијална кохезија унутар граница административног подручја констелације 17 општина. У условима очекиваног економског раста, повећања стопе запослености, размене са окружењем, атрактивности за дневне мигранте, туристе, активирања рада иностраних фирми и др., постојећи саобраћајни систем града Београда неће бити у стању да пружи одговарајући ниво услуге, нарочито у самом Београду као примарном привредном и пословном центру. Такав систем ће ограничавати економски и сваки други развој, неће омогућавати потребну покретљивост и неће бити уклопљен у захтеве одрживог развоја на основу следећих чињеница:

- моноцентричан развој и висока концентрација радних места у централној зони Београда, са тенденцијом преусмеравања дела концентрације на Нови Београд и дисперзије главних зона становања у ободним деловима града: пренаглашен интензитет саобраћаја на радијалним правцима и отежано снабдевање у центру;

- неадекватно и недовољно развијена мрежа примарних саобраћајница: веома низак ниво услуге посебно у вршним часовима и посебно на мостовима и приступним путевима и улицама;

- делимично мешање локалног саобраћаја са токовима транзитног и циљног теретног саобраћаја на најкритичнијим деловима примарног уличног система централног подручја (обилазница и унутрашњи прстени не постоје): повећани трошкови експлоатације и пораст буке и емисије штетних гасова у осетљивим деловима града;

- недостатак капацитетних видова јавног превоза на најоптерећенијим коридорима: ниво превозне услуге у јавном градском и приградском превозу путника условљен доминантним начином превоза – аутобусом, приградска железница учествује веома мало у укупном превозу путника;

- технолошка застарелост система за управљање саобраћајем;

- мањак јавних и наменских капацитета за паркирање;
- нерешено питање београдског железничког чвора и тежња да се занемари својевремено основни мотив изградње новог чвора – измештање железничке инфраструктуре и постројења из Савског амфитеатра: инвестиција која ће и у будућности захтевати велика средства;

- запостављен речни путнички и теретни саобраћај; нејасна позиција луке на Дунаву и још увек не довршено путничко пристаниште на Сави;

- аеродром „Никола Тесла” је изгубио примат који је имао у мрежи аеродрома у овом делу Европе у путничком саобраћају; учешће у теретном саобраћају релативно мало;

- повезаност приградских општина и града углавном се ослања на друмски саобраћај; низак ниво услуге, дуга путовања на релативно кратким релацијама (просечно време путовања на релацији Београд–Гроцка износи 90 минута); низак ниво безбедности; лоше стање коловоза, неодговарајућа саобраћајна сигнализација;

- недовољна приступачност Београда железничким саобраћајем; веома дуга путовања између главних градова Балкана и Београда у путничком железничком саобраћају у односу на друмски;

- одсуство јединствене саобраћајне политике, и на нивоу републике, и на нивоу града: недефинисан механизам управљања системом саобраћаја, неусаглашеност интереса, подела одговорности на више субјеката, неразрађен систем финансирања.

Основни стратешки циљ

Повећање степена приступачности града Београда и, посебно, Београда као највећег урбаног центра, захтеваће озбиљне акције у области саобраћаја, интервенције код свих саобраћајних подсистема ради повећања њихове ефикасности, комфора и безбедности. Ово ће захтевати веома организовану хоризонталну и вертикалну координацију свих актера да би се, у области саобраћаја, град Београд усмерио ка основном стратешком циљу:

Изградња и развој саобраћајног система града Београда који ће омогућити одрживу мобилност становништва, пружити подршку убрзаном развоју града и његовој конкурентности и у региону и на подручју југоисточне Европе.

Оперативни циљеви и задаци су:

Град Београд као велики робно-дистрибутивни мултимодални центар за овај део Европе

Ово ће бити остварено путем¹⁷:

¹⁷ Сви наведени пројекти су испитани и дефинисани основним стратешким просторним и урбанистичким плановима града Београда и као стечена обавеза унети у ову стратегију.

- реализације Северне тангенте, на правцу Срем–Банат, са новим мостом преко Дунава и њене везе са Зрењанинским и Панчевачким путем;
- спољне магистралне тангенте (СМТ) – везе коридора 10 преко чвора Ласта на аутопуту са Панчевачким путем укључујући нови мост преко Дунава (Ада Хуја);
- комплетирање СМТ-а на делу од чвора Ласта до Раковичког пута;
- изградња обилазнице на делу Батајница–Добановци и на делу од Ибарске магистрале до Бубањ Потока (прва фаза) и Бубањ поток–Винча са новим мостом преко Дунава (II фаза);
- изградње карго терминала на аеродрому „Никола Тесла” и изградње железничке везе (путничке и теретне) са Београдом;
- изградња бар једне локотеретне станице од три предложене Генералним планом Београда 2021;
- усклађеног развијања мултимодалних центара на простору од луке Шабац на Сави до луке Смедерево на Дунаву.

Град као путнички мултимодални чвор

- Ово ће бити остварено:
- побољшањем квалитета саобраћајница које повезују Београд са приградским општинама;
 - развојем интегрисаног система управљања саобраћајем;
 - реконструкцијом постојеће и изградњом планиране примарне уличне и путне мреже на подручју града;
 - реконструкцијом и изградњом нових мостова на Сави и Дунаву;
 - регулисаним улазом у централну зону Београда;
 - тунелским повезивањем појединих делова примарне мреже;
 - изградњом мреже нових аутобуских станица;
 - довршетком железничког путничког чвора;
 - изградњом друге аеродромске писте и модернизацијом аеродрома „Никола Тесла” и активирањем Батајничког аеродрома у комерцијалне сврхе;
 - модернизацијом и технолошким унапређењем режима саобраћаја.
- Саобраћај који доприноси еколошкој оптимизацији града
- Ово ће бити остварено:
- изградњом три планиране линије шинског система високог капацитета у јавном саобраћају Београда;
 - стимулисањем јавног у односу на путнички аутомобилски саобраћај уз ефикасније коришћење градске железнице и система „паркирај и вози се” у градско-приградском саобраћају;
 - реорганизацијом ЈПП-а на коридорима капацитетних шинских система градског и приградског саобраћаја;
 - обнављање и редовно одржавање електроподсистема у функцији ЈПП-а са постепеним увођењем савремених возила за јавни превоз са моторима високих еколошких стандарда;
 - реализација капацитета за паркирање возила у циљу ефикаснијег коришћења јавних површина;
 - увођењем речног путничког саобраћаја;
 - повећањем нивоа безбедности саобраћаја;
 - развојем нових технологија (интернет куповина, мултимедијалне транспортне услуге, сателитски надзор и управљање возилима, наплата превоза путем бесконтактних картица, информисање путника,...);

- развојем бицикличког саобраћаја;
- стимулисањем пешачких кретања;
- обновом градских улица у свим урбаним центрима у складу са саобраћајним захтевима и нормативима;
- модернизацијом локалних путева.

Саобраћај као подршка развоју туризма

- Ово ће бити остварено:
- изградњом марина за рекреативни саобраћај на Дунаву и Сави;
 - укључење јавног превоза у туристичку понуду града (туристички трамвај, речни превоз и др.);
 - активирањем аеродрома у Батајници за авиокомпаније са ниским ценама;
 - стварањем услова за одржање и боље категорисање аеродрома „Никола Тесла”;
 - употпуњавањем примарних садржаја на Савском пристаништу;
 - стандардизацијом туристичких услуга у саобраћају;
 - развојем и реконструкцијом регионалне мреже на ширем подручју града Београда;
 - изградњом хелидрома на погодним локацијама.

Концепција развоја транспорта и саобраћаја

Концепција развоја саобраћаја и транспорта представља синтезу идеја из раније започетих пројеката, који представљају стечену обавезу, и идеја које прате визију и циљеве ове стратегије. Основна идеја концепције развоја саобраћаја и транспорта види град Београд као метрополитен на месту укрштања два европска коридора (X и VII), као и путева Е-70, Е-75 и будућег аутопута према јужном Јадрану, са изграђеном саобраћајном инфраструктуром за четири вида саобраћаја (путни, железнички, ваздушни, речни) и развијеним системом телекомуникација, што су идеални услови за остварење интегрисаног транспортног система и функционисање града као мултимодалног чвора.

Ова концепција ће се заснивати на (Регионални ПП АП Београда):

- развоју саобраћаја и саобраћајне инфраструктуре као приоритета економског и социјалног развоја;
 - равнотежи између екстерног повезивања града и интерног организовања;
 - усаглашавању и равнотежи свих видова саобраћаја;
 - остварењу пројеката који истичу улогу два коридора;
 - развоју јавног и приватног партнерства у планирању, изградњи и експлоатацији саобраћајних мрежа и објеката;
 - стварању ефикасног и комфорног јавног превоза;
 - рехабилитацији и реконструкцији саобраћајне мреже локалног карактера;
 - стандардизацији и модернизацији техничких система;
 - подршци развоју саобраћајне привреде.
- Ова концепција подржава развој неколико најважнијих система и подсистема:
- мреже путева: изградња аутопутске обилазнице Добановци – Бубањ поток и припрема наставка према Винчи, изградња мостова преко Саве и Дунава, развој и модернизација мреже локалних путева
 - железнице: изградња и модернизација железничког чвора за путнички и робни саобраћај, довршетак нове железничке станице, укључење градско-приградске железнице („Беовоза”) у систем јавног градског превоза, израда планске документације за изградњу пруга на територији града и веза са окружењем;

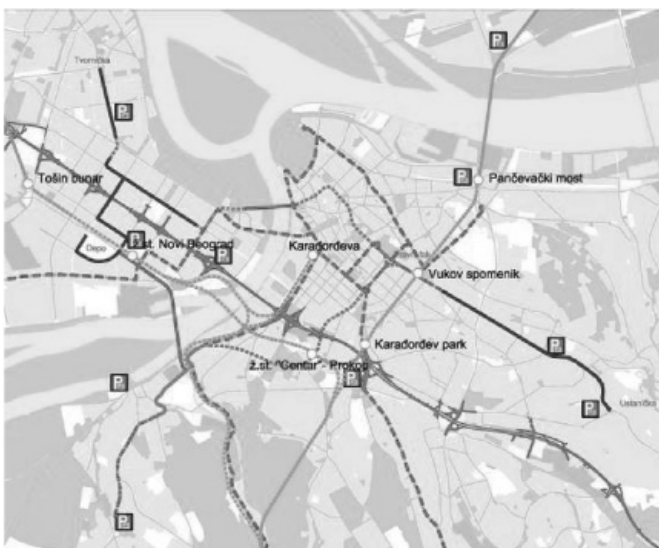
– ваздушни саобраћај: проширење и модернизација аеродрома „Никола Тесла“, активирање аеродрома у Батајници за нискотарифни саобраћај;

– речни саобраћај: одржавање капацитета луке „Београд“ до изградње нове луке, израда документације и почетак градње нове луке на левој обали Дунава, модернизација и проширење путничког пристаништа, увођење јавног превоза на Сави и Дунаву;

– робно-транспортни центри: усклађивање функција луке у Београду са лукама у Панчеву и Смедереву, развој робно-транспортних центара међународног значаја (лука Београд, Добановци, Врчин) и савремене технологије за координацију подсистема;

– јавни превоз: изградња висококапацитетног шинског система у Београду, модернизација и ширење линија јавног превоза на територији града, модернизација и јачање градско-приградске железнице, и развој комплементарних видова саобраћаја као што су успињаче, лифтови, покретно стериште, жичаре и сл.;

– паркирање: систематско и потпуно регулисање паркирања у свим урбаним центрима града, посебно у Београду где је ситуација критична;

– пешачки и бициклички саобраћај: ширење површина за пешачење у свим урбаним центрима града,

изградња бицикличких стаза и укључење у европске „зелене стазе“ и увођење система најма јавних бицикала

Сл. 1: Централизовано-децентрализовани концепт логистичких центара Београда

Концепција развоја саобраћаја и транспорта захтеваће систематску хоризонталну координацију јавног сектора и са суседним општинама, као и вертикалну координацију са Републиком и Европском унијом, и биће прилагођавана могућностима и потребама града и подржана новим системом дугорочног планирања и програмирања капиталног буџета, односно европским фондовима у претприступној фази.

Ова концепција треба да омогући развој саобраћајне привреде као једне од најперспективнијих привредних грана града Београда, затим развој туризма, рекреације и других грана привреде, али и одрживи развој града и његових насеља са здравијим условима становања и рада.

РАЗВОЈ ТЕХНИЧКЕ ИНФРАСТРУКТУРЕ И ЕНЕРГЕТСКА ОДРЖИВОСТ

Потребе за унапређењем техничке инфраструктуре

1. Техничка инфраструктура града Београда је недовољно развијена у односу на друге велике метрополитене европских земаља, ради (а) недостатака оперативних оквира на националном нивоу и (б) спорог секторског прилагођавања европским стандардима, (в) недостатка довољних финансијских извора, као и (г) институционалних проблема везаних за имплементацију у координацију изградње великих система техничке инфраструктуре.

2. Непотпуност и недовољна модернизација и технолошка опремљеност техничке инфраструктуре представља делимичну кочницу развоја града Београда односно његових појединих делова са посебним проблемима код саобраћајне инфраструктуре, енергетске инфраструктуре, итд.

3. Отклањање уских грла у постојећим системима техничке инфраструктуре ће се вршити поступно, у складу са реалним потребама и могућностима, и уз пуно уважавање хијерархије система и подсистема, са посебним нагласком на улагања у инфраструктурне пројекте који ће да чине подршку малим и средњим предузећима.

4. Техничка инфраструктура представљаће основу одвијања практично свих активности у простору града Београда. Предуслов развоја корисника простора је већа приступачност инфраструктури, а она ће да представља елемент веће територијалне кохезије града као целине.

5. Изградња техничке инфраструктуре града Београда и њено ефикасно функционисање имаће непосредан утицај на градску заједницу и регион делујући позитивно на економске токове и урбану продуктивност, привлачење и

локализовање нових инвестиција, непосредну и посредну заштиту животне средине, исказујући особине механизма за широко дејство на усмеравању процеса у простору.

6. Просторно и временски координирана изградња техничке инфраструктуре имаће непосредан утицај на обим и облике коришћења грађевинског земљишта, посебно у урбаним центрима, локализујући њихов раст и просторну дистрибуцију. Увођење динамичке компоненте кроз средњорочне и годишње програме развоја техничке инфраструктуре града Београда утицаће на његов развој, посебно у светлу успостављања конзистентног система разумењих извора и механизма финансирања.

7. У том контексту дефинисање инфраструктурних приоритета у Стратегији развоја Београда имаће више-струко дејство. Са једне стране фокусира мере и акције на унапређивању система самих по себи у циљу економичног, ефикасног и у целини одрживог обезбеђивања услуга корисницима простора комуналних и других сервиса. Са друге стране пажљиво одабрана серија објеката и водова јавне инфраструктуре представља механизам подршке и за друге приоритете дефинисане у секторима изградње стамбеног, пословног или другог простора.

8. Имајући наведено у виду, Стратегијом се подвлачи неопходност интегралног приступа при избору приоритета у даљем развоју техничке инфраструктуре града Београда, док ће знатно детаљнији методолошки приступ бити примењен код израде целовитог Програма унапређења јавне инфраструктуре.

Основни стратешки циљ

Развој и уређење територије града Београда, као и његово функционално и економско интегрисање у шире регионалне системе у Републици Србији и Европи, ће у највећој мери зависити од одговарајућег развоја техничке инфраструктуре. У том смислу основни стратешки циљ је рационалан и одржив развој техничке инфраструктуре и повећања степена приступачности градских и сеоских насеља њеним мрежама и објектима, ради интеррегионалног и интрарегионалног активирања територијалног капитала и потенцијала града Београда.

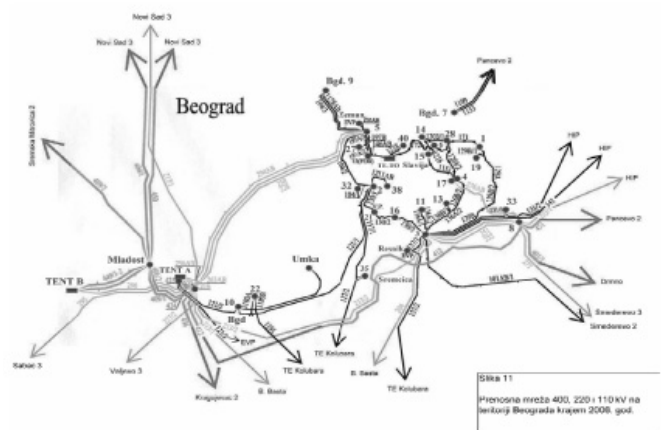
Посебно у домену енергетике стратешки циљ је сигурност снабдевања енергијом свих потрошача уз минималне трошкове и рационалну потрошњу енергије уз максимално очување енергетских ресурса и животне околине.

За остварење овог стратешког циља неопходно је остварити следеће задатке: повећање енергетске ефикасности обезбеђење енергије за сигурно снабдевање потрошача уз диверсификацију извора и енергената; коришћење обновљивих извора енергије; заштита и унапређење квалитета животне средине; подстицањем примене домаћих извора енергије; обезбеђивање повољних услова за улагања у енергетику, мерама које се односе на: управљање свим енергетским делатностима; усаглашавање развоја различитих енергетских мрежа и система; увођење система надгледања и праћења процеса у реалном времену; стварање услова за развој тржишта енергије у циљу повећања енергетске ефикасности, уз заштиту јавних интереса на нивоу града; планирање комбиноване производње електричне и топлотне енергије, интензивирање гасификације Београда; израда плана реаговања у кризним ситуацијама узрокованим поремећајима у снабдевању енергијом, Рационализација производње енергије кроз смањење губитака у преносу, дистрибуцији и потрошњи енергије уважавајући еколошка ограничења.

Повећање поузданости снабдевања потрошача електричном енергијом (оквир држаног система односно проблем вертикалне координације република – град – општина)

На подручју града налазе се у погону термоелектране инсталисане снаге преко 3200 MWe и чија је просечна годишња производња око 50% укупне производње електричне енергије у Србији, што је знатно веће од потрошње на подручју Београда. Постојећа преносна мрежа 400 kV, 220 kV, 110 kV Београда као део мреже Србије конципирана је тако да дугорочно задовољава захтеве и потребе града (слика 1).

Ради повећања поузданости снабдевања потрошача електричном енергијом и превазилажења слабости у систему које се огледају у техничким ограничењима у напајању на појединим подручјима града нужна је модернизација и ревитализација постојеће мреже и објеката у преносу електричне енергије. У том смислу се предвиђа изградња ТС „Београд 20” и повезивање ТС „Београд 20” са 400 kV водом. Предвиђена изградња ТС „Београд 20” 400 kV елиминисаће текуће преоптерећење и поправити поузданост снабдевања. Међутим, према очекиваном расту максималног оптерећења, наведене мере неће бити довољне да обезбеде нужну сигурност напајања потрошача на подручју града Београда преко високонапонске мреже када вршно оптерећење пређе 2000 MW, па су нужна даља појачања у преносном систему. Са предвиђеним растом потрошње електричне енергије, прекорачење граничног вршног оптерећења од 2.000 MW може се очекивати још једна велика 400 kV трафостаницу у јужном делу подручја града Београда. Такође, да би се повећала поузданост снабдевања потрошача електричном енергијом и превазишле слабости у дистрибутивном систему на појединим подручјима града, нужна је модернизација и ревитализација дистрибутивне електроенергетске мреже и објеката, као и даљи развој дистрибутивне мреже и трафостаница.

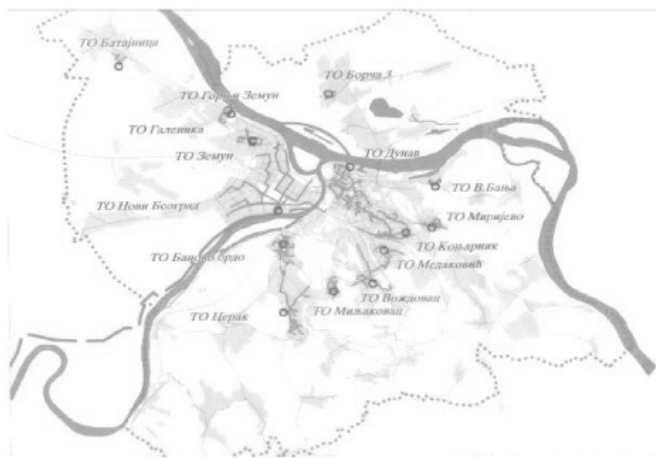
Слика 1: Електроенергетски преносни систем на подручју града Београда

Потребно је, поред реконструкције и модернизације постојећих објеката изградити и нове дистрибутивне електроенергетске објекте свих напонских нивоа. При томе се рачуна да је у интересу будућег оператора дистрибутивне мреже да стално повећава стабилност и поузданост својих објеката уз повећање капацитета да би омогућио несметано прикључење нових купаца на мрежу и обезбедио континуирано напајање купаца квалитетном електричном енергијом и снагом уз знатно смањење броја и времена трајања

кварова, побољшање напонских прилика код купаца и смањење (техничких и нетехничких) губитака.

Даљи развој централизованог снабдевања топлотном енергијом са повећањем броја прикључених корисника на систем

Инфраструктуру за снабдевање стамбеног и пословног простора топлотном енергијом чине индивидуални и централизовани извори и мрежа (слика 2). Очекује се значајно повећање броја корисника због уштеде горива и очувања и унапређења квалитета животне средине уз повећање комфора становања. Потрошњи топлоте за грејање треба додати потрошњу за припрему потрошне топле воде, која се сада доминантно производи у електричним бојлерима, а знатно мањим делом у топланама система даљинског грејања. Очекиван је знатан раст укупне потрошње топлотне енергије из система даљинског грејања.

Слика 2. Систем даљинског грејања на подручју града Београда

Слика 2: Систем даљинског грејања на подручју града Београда

Имајући у виду предвиђену кључну улогу система даљинског грејања у снабдевању потрошача топлотном енергијом на подручју града Београда, њихова даља експанзија, (посебно система ЈКП „Београдске електране” као највећег међу њима) у релативно дугом периоду мора бити развојно флексибилан и прилагођен на очекиване значајне промене како у области потрошње топлотне енергије (повећање енергетске ефикасности објеката уз примену Директиве ЕУ о енергетској ефикасности зграда, либерализација тржишта топлотне енергије и друге), тако и у области њене производње (диверсификација извора, стицање статуса повлашћених произвођача когенерације и друге). То подразумева да све претходно наведене развојне опције (и евентуалне друге, ако их буде) морају остати отворене, како би током времена било омогућено формирање за поједине временске периоде оптималних решења која ће обухватати њихове међусобне комбинације. При томе се рачуна да извори са когенерацијом треба да постепено преузимају улогу базних топлотних извора, замењујући котларнице и потискујући их у категорију вршних или резервних извора. У том погледу, наведене опције даљег развоја топлификационог система се не могу сматрати алтернативним, јер су по природи међусобно комплементарне и омогућују да се динамички свака од њих уводи у мери у којој системи снабдевања подручја града Београда укупном енергијом (топлотном, електричном, гасом) заједно пружају најповољније

решење и за потрошаче и за произвођаче енергије, односно за друштво у целини. При томе се подразумева да су на адекватан начин примењене и стално унапређиване мере заштите животне средине, енергетске ефикасности, али и остварено повећање сигурности снабдевања енергијом диверсификацијом извора уз смањивање увозне зависности већим ослањањем на домаће енергетске ресурсе и друге, које су од посебне важности у сектору снабдевања топлотном енергијом.

Развој гасоводног система у правцу пласмана гаса у широкој потрошњи код домаћинстава

По завршетку почетне фазе развоја гасификације Београда која је обухватила велике потрошаче (топлане и индустријске погоне), у жижу интересовања носилаца развоја гасоводног система долази сектор широке потрошње са великим бројем релативно малих потрошача. Од предвиђених пола милиона станова за гасификацију у Србији, 40% (око 200.000) налази се на подручју града Београда, уважавајући чињеницу да је до неких потрошачких делова економичније доводити директно гас него из њега у котларницама произведену топлоту.

Полазећи од инсталисаног капацитета постојеће опреме и постојећег оптерећења, за процењене нове потребе потрошње свих постојећих и нових планираних потрошача, потребно је обезбедити даља унапређивања гасоводног система у Београду кроз изградњу нових објеката и водова или њихову реконструкцију, доградњу или адаптацију. Анализом дистрибуције укупне процењене потрошње гаса на подручју града Београда обухваћеном Генералним планом Београда до 2021. додине (951.482 m³/час) и инсталисане опреме постојећих главних мерних регулационих станица (ГМРС), потребно је, поред коришћења и делимичног унапређивања просторних и техничких могућности 10 постојећих ГМРС, изградити још пет нових ГМРС. За овако интензиван развој гасификације на подручју града Београда постоје значајне резерве у већ изграђеним капацитетима магистралних гасовода и главних мерних и регулационих станица. То пружа могућност да се велики број домаћинстава која данас за грејање користе електричну енергију, угаљ и огревно дрво прикључи на гасоводни систем, као и да се оствари оптимално усклађивање развоја гасификације и топлификације подручја града Београда.

Гасоводни систем Београда, планиран са двоструким гасоводним прстеном, обезбеђује довољно сигурно снабдевање потрошача уз услов адекватног обезбеђења увоза гаса. Томе доприносе већ формиран магистрални прстен по периферији са високим радним притиском до 50 бара, као и делимично изграђени дистрибутивни прстен у градском ткиву на радном притиску до 6 бара (са могућношћу повећања до 12 бара).

Развој и примена обновљивих извора енергије

Упоредо са развојем конвенционалних енергетских система као што су систем даљинског грејања, гасоводни и електроенергетски систем, у Београду ће се посебна пажња посветити примени обновљивих извора као што су геотермална, енергија сунца, ветра и друге, са новим технолошким решењима кроз експериментална и производна постројења, обзиром да су истраживања и мерења указала на присуство знатних потенцијала.

Обновљиви извори у Србији, уколико се изузме хидропотенцијал, данас играју малу улогу у енергетском билансу,

јер су практично сведени само на биомасу (огревно дрво и занемарљиве количине отпадака из пољопривредне и воћарске производње) и само на сектор широке потрошње енергије. Међутим, сходно стратешком опредељењу на повећање учешћа обновљивих извора и законском подстицању њихове примене сврставањем произвођача енергије на обновљиве изворе у категорију повлашћених, за очекивање је да се њихово учешће у енергетском билансу Београда повећава.

Стратегија развоја енергетике Републике Србије до 2015. године дефинише основне циљеве у овој области:

- ефикасније коришћење сопствених потенцијала у производњи енергије;
- смањење емисија гасова са ефектом стаклене баште;
- смањење увоза фосилних горива;
- развој локалне индустрије;
- отварање нових радних места.

Нови обновљиви извори енергије се у Београду довољно користе. Потрошња биомасе, која се погодном трансформацијом може користити за енергетске потребе, је карактеристична за многа индивидуална домаћинства, посебно у приградским насељима. Биомаса претставља значајан енергетски потенцијал који се на подручју Београда може користити за производњу електричне и топлотне енергије у когенеративним постројењима мање снаге, као и за производњу биогаза и биодизела.

Београд има доста повољне услове за коришћење сунчеве енергије, јер укупна годишња сума дозрачене енергије износи око 5.200 MJ/m² год. Досадашња искуства у Београду показују да је сунчева енергија повољан извор енергије за задовољење локалних нискотемпературних потреба, у првом реду припреме потрошне топле воде и примену топлотних пумпи. За Београд, поред директног коришћења сунчеве енергије за нискотемпературне потребе путем пријемника сунчевог зрачења, знатно је интересантније пасивно коришћење сунчеве енергије, које је економски и енергетски знатно повољније за потребе грејања, посебно у зонама ниже густине становања.

Геотермални потенцијал територије Београда истраживан је кроз више појединачних студија. На садашњем нивоу истражености, као и кроз уочене геотермалне појаве и манифестације, показује се да је подручје Београда богато геотермалним потенцијалом.

Постојеће релативно плитке бушотине потврђују геотермалну повољност терена Београда, јер су добијене повољне температуре термалних вода с обзиром на дубине бушотина. Перспективне локације за интензивније енергетско коришћење су подручја Новог Београда, Земунa, Авале и Вишњице, где би се могле очекивати термалне воде температуре и преко 80°C, које се погодном могу користити за централизовано снабдевање топлотном енергијом. Посебну повољност представља могућност коришћења велике расположиве количине нискотемпературних подземних вода, за грејање и хлађење објеката, пре свега на Новом Београду.

Београд се налази у подручју које је изложено дејству ветрова (кошаве), тако да располаже потенцијалом за коришћења енергије ветра, за локалне потребе. На бази постојећих мерења могуће је очекивати на подручју Београда вредности од око 500-600 kWh/m², при чему је дијапазон брзина са највећом учестаношћу од 3 до 9 m/s.

Значајан обновљив потенцијал у Београду претстављају градски отпади. Количине смећа које се сакупља и износи са територије Београда данас износи око 0,8 kg дневно, са просечном топлотном вредношћу око 8 MJ/kg.

Развој система за снабдевање течним горивима

На подручју града Београда нема ни налазишта нафте, ни рафинеријских капацитета за њену прераду. Снабдевање потрошача на подручју Београда дериватима нафте за енергетске потребе и за моторни погон врши се из домаћих рафинерија и из увоза. Дистрибутивна мрежа објеката за снабдевање потошача је добро распоређена и својим капацитетом могу задовољити потребе за период који обухвата ова студија. Као подршка овом систему у будућности би у граду требало да се развије и мрежа продуктовода која би транспорт деривата цистернама и друмским путем у већој мери заменио цевним транспортом као битно повољнијим са еколошког, економског и безбедносног аспекта.

Подизање квалитета услуга водоснабдевања кроз унапређивање система посебно смањивање губитака у систему

Практично гледано наставак активности на изградњи капиталних објеката снабдевања система водом, стварању адекватних резерви у систему, мерењима потрошње воде у систему, билансирању потрошње, смањивању губитака у систему непосредна су опредељења која ће се реализовати активностима на следећим објектима:

- тунел Т1-Т2 Тунел Т1-Т2 (Јулино брдо – Баново брдо) са резервоаром на Јулином брду и шахтовима на Бановом брду,
- ППВ Макиш 2,
- реконструкција постојећих 23 ЦС, реконструкција ценовода дистрибуционог система и зградња нових,
- реконструкција магистралних ценовода и ценовода сирове воде,
- изградња нових и проширење постојећих резервоара,
- регионални водовод Макиш-Младеновац
- реконструкција ППВ Баново брдо и ППВ Бежанија

Изградња постројења за пречишћавање отпадних вода и повећавање приступачности мреже становницима града кроз њену континуалну доградњу.

У том контексту непосредне мере и акције обухватају следеће објекте канализационог система:

- заштита изворишта београдског водовода и канализације (река Сава);
- реконструкција 22 канализациона централна система (КЦС);
- колектор Хитна помоћ – Ул. Венизелосова;
- КЦС Чукарица;
- заштита слива реке Дунав;
- пуштање у рад колектора од КЦС Карађорђевог трг до Ушћа;
- заштита територије града од плављења;
- интерцептор са сифоном испод Саве I фаза;
- санација колектора, Реконструкција каналске мреже;
- уређење леве обале Дунава;
- активности на Болечком, Батајничком, Остружничком канализационом систему;
- Бањички колектор;
- Кумодрашки слив.

Даљи развој телекомуникационих система у складу са најновијим технолошким достигнућима, односно прогресивно развијање нових/савремених система телекомуникација

У фиксној телекомуникационој мрежи, у наредном периоду ће бити остварено:

- потпуна дигитализација телекомуникационе мреже;
- повећање броја корисничких приступа телекомуникационој мрежи;

- стварање јединствене телекомуникационе мреже различитих сервиса;
- увођење нових телекомуникационих сервиса и услуга;
- примена најсавременијих телекомуникационих технологија.

Концепција развоја инфраструктуре

Остварење наведених циљева усмерава концепцију развоја техничке инфраструктуре која се заснива на:

- уважавању инфраструктуре као стратешког средства у унапређивању услова становања, привредних активности и рекреације;
- формирању целовитих инфраструктурних система који омогућавају квалитетнији живот и здравију животну средину;
- дефинисању и усаглашавању намене, организације и коришћења земљишта, концентрација активности (радне зоне), туристичких зона и концентрација становништва по заједницама насеља у складу са капацитетима инфраструктуре;
- организовању мреже инфраструктуре ради постизања веће економске, функционалне, еколошке и просторне ефикасности: усклађивање некомпатибилних намена површина, оптимизација у размештају производних/радних зона, саобраћајница, насеља итд;
- неутралисању досадашњих развојних конфликта и негативних екстерних ефеката; и
- утврђивању оптималног односа између релативно краткорочних ефеката и дугорочних негативних последица што изискује одговарајућа техничко-технолошка решења инфраструктуре, рационалну организацију у простору и времену.

ИНСТИТУЦИОНАЛНИ РАЗВОЈ

Приоритетна настојања града Београда усмерена су ка стварању институционалне климе и правног оквира, који ће граду омогућити оптималну позицију за наставак такмичења у привлачењу инвестиција са развијеним метрополитенским регионима у окружењу, као и за даљу изградњу политичких институција, деполитизацију јавних служби, реформу комуналног сектора на начелима ефикасног и одговорног пословања, охрабривање учешћа приватног сектора у финансирању комуналне инфраструктуре као и јачање поверења грађана у институције власти. Ово ће се постићи ефикаснијом организацијом управљања, увођењем стандарда и показатеља пословања за све градске службе, јавна предузећа и друге буџетске кориснике, јачањем институција непосредне демократије као и наставаком процеса јачања демократских и управљачких капацитета свих институција града. На тај начин омогућиће се још боље коришћење развојно-економских, урбаних, инфраструктурних и других повољних ресурса којима град располаже, још ефикасније и квалитетније обављање послова из надлежности града, оптималан баланс организације власти између града и градских општина, као и интензиван наставак изградње професионалне и непристрасне локалне управе и партиципативног, одговорног и транспарентног вршења власти.

Начин управљања градом

Од доношења Закона о локалној самоуправи 2002. године, управљање градом је засновано на новим начелима, што је резултирало развојним и економским успесима,

враћањем поверења грађана и привреде и постепеним извлачењем из стрмоглавог пада уочљивог 90-тих година 20. века. Организован према новом систему и са другачије утврђеном одговорношћу градоначелника, председника градских општина, градских органа, организација и функционера, град је за кратко време забележио значајне резултате у областима економије и инвестиција, унапређења градских комуналних система, приближавања јавних сервиса грађанима, увођења информатике и другим. Истовремено, постоји свест о томе да пред Београдом, градом великих изазова и шанси, стоје у наредном периоду значајни развојни задаци. Ови изазови и шансе, могућности и недовољно коришћен територијални капитал захтевају наставак процеса унапређења начина управљања.

Измене правног оквира у последње четири године омогућиле су граду коришћење неколико нових, дуго очекиваних управљачких развојних механизма. Доношењем Устава Републике Србије из 2006. године као и Закона о главном граду из 2007. године, Закона о регионалном развоју и Закона о планирању и изградњи из 2009. године обезбеђен је нешто виши степен аутономије града у односу на остале градове и посебно општине. Граду је враћена својина на грађевинском земљишту, а очекује се доношење закона којима би се поново успоставила градска својина на објектима и комуналној и осталој инфраструктури на којој сада има право коришћења. Ипак, круг надлежности града Београда који је уређен Законом о главном граду није задовољио очекивања грађана и привреде. У упоредној пракси метрополитенски региони имају много шири круг надлежности, као и статус пуноправног региона у државама где постоји двостепена самоуправа, који у потпуности одговара изграђености њихових капацитета, политичком и економском значају, утицају и броју становника метрополитенског региона. Уз то, виши степен финансијске аутономије главног града требало би да се односи и на проширивање листе изворних прихода као и преношење много ширих овлашћења у домену администрација изворних фискалних облика.

Полазни основ дефинисања начина управљања градом били су следећи постулати:

1. Развој града Београда обухвата бројне чиниоце и комплексне процесе. За успешно управљање овако сложеном структуром потребна је законодавна подршка, која би омогућила даљу децентрализацију у областима средњег и високог образовања, инспекцијског надзора, запошљавања, већег обима изворних прихода као и коришћење сада недостајућих и даљу разраду постојећих развојних инструмената, механизма и процедура.

2. Ефикасност и ефективност управљања развојем захтевају наставак усклађивања система капитално буџетског, просторног и урбанистичког планирања.

3. Одговарајућа заступљеност свих друштвених група у процесу разматрања и доношења одлука је услов стварања социјалне кохезије, јачања политичког легитимитета градских органа и органа градских општина и остварења поверења свих друштвених група у доносиоце одлука на нивоу града. Механизми партиципативне демократије су неопходни чинилац у процесу задобијања поверења грађана приликом спровођења свих секторских политика у граду.

4. Развој савремених информатичко-комуникационих технологија (ICT) укључујући и системе за геопросторну обраду података (GIS) обезбеђује квалитетан основ за развијање комплементарних инструмената за ефикасан и демократски начин управљања градом.

Основни стратешки циљ

Основни циљ развоја начина управљања градом Београдом је: модернизација и даље усавршавање начина управљања градом као целином и његовим саставним деловима да би се интензивно наставио процес активирања људског, економског и територијалног капитала, остварила већа социјална и територијална кохезија, увећала конкурентност и омогућила одрживи развој подржан регионалним повезивањем са окружењем.

Овако сложен циљ садржи бројне задатке који увећавају степен одговорности свих нивоа управљања у оквиру града. Град ће због тога у наредном периоду активирати све инструменте за управљање и дефинисати конкретне оперативне циљеве и задатке у складу са следећим приоритетима:

Унапређење организационе структуре града Београда

Законом о главном граду измењен је однос градоначелника, као инокосног и градског већа као колективног органа извршне власти, који је на општи начин утврђен Законом о локалној самоуправи. Надлежност „непосредног извршавања и старања о извршавању одлука и других аката Скупштине“ поверена је градоначелнику, а не градском већу (који ову надлежност врши у свим осталим јединицама локалне самоуправе у Србији). Ово законско решење одговара потреби да извршна власт у главном граду као веома сложенем административном, економском, финансијском и технолошко-комуналном систему буде што једноставније организована и ефикасно обављана. Статутом је такође задржано законско решење да „градоначелник усмерава и усклађује рад градске управе“.

Иако је Законом о локалној самоуправи и Законом о главном граду промењен начин избора градоначелника, из непосредног у посредни, решење из Закона о главном граду према коме градоначелник „усмерава и усклађује рад градске управе“ је омогућило граду Београду да задржи и унапреди начин функционисања извршне власти који је постојао од 2002. године. У овом систему координацију свих градских система и врши градоначелник. Институција јаког градоначелника, који свој утицај заснива како на делокругу послова које обавља тако и на личном ауторитету омогућава ефикасну сарадњу свих хоризонталних нивоа одлучивања и извршавања на нивоу града и, не мање важно, утиче на слику града у јавности персонификујући градску власт. На тај начин он повећава степен поверења између власти и грађана, јача мотивацију грађана да учествују у вршењу јавне власти кроз инструменте непосредне демократије и повећава занимање за локалне изборе.

Град, Градска управа, јавна предузећа и установе остварују веома широки делокруг у изворним и повереним пословима, као што су комуналне делатности, социјална заштита, локални економски развој, примарна и секундарна здравствена заштита и основно образовање. Неке од ових послова град обавља потпуно самостално и одговоран је да обезбеди њихово вршење јер су незаменљив услов живота и рада грађана и привреде (као што су комуналне делатности). У неким другим делатностима град има само функцију оснивача установа у којима се делатност врши док су сви елементи обављања делатности у надлежности државних органа (здравствена заштита). Без обзира на вертикалне (између различитих нивоа власти) и хоризонталне (на истом нивоу власти) поделе надлежности јавност не би смела да има никакву дилему око тога ко је одговоран за вршење јавних услуга. Надлежности морају бити јасно презиране с циљем да се утврди јасна одговорност тако да грађани и привреда, као корисници услуге, тачно знају ко је и за који ресор одговоран.

У смислу проширења надлежности предузете су неке активности и предлаже се:

– започета је измена регионалног просторног плана у складу са Законом о планирању и изградњи. Ова активност ће се убрзано наставити како би град Београд добио веће могућности да адекватније и ефикасније планира и реализује своје сложене и дугорочне урбанистичке, развојно-економске, инфраструктурне, комуналне и друге потребе. Истовремено ће то бити једна од најважнијих надлежности Београда као региона на НСТЈ2 нивоу;

– доношење правилника у домену уређивања урбанистичке и пројектантске праксе (протокола, односно правила поступања) који се доносе у циљу адекватног спровођења Закона о планирању и изградњи, а које су специфичне за Београд. Ову традицију Београд је имао седамдесетих и осамдесетих година у време свог развојног максимума, можда и захваљујући уређеним правилима специфичним за величину и комплексност главног града. Проблеми у тумачењу закона и прописа у домену урбанистичког планирања, пројектовања и изградње заслужују да надлежни секретаријати предложе Скупштини града правилнике према којима се утврђују за Београд специфичне урбанистичке и пројектантске процедуре и праксе које законом нису могле бити прописане за све јединице локалне самоуправе у Србији. Овакву могућност даје Београду и Закон о главном граду;

– садашње законско овлашћење града Београда да организује инспекцијске службе и врши инспекцијски надзор над извршењем прописа и општих аката из надлежности града би требало проширити и на обављање послова тржишне, санитарне, пољопривредне и других инспекција које су од непосредног и свакодневних интереса за грађане;

– због специфичних проблема запошљавања у граду Београду требало је Београду поверити овлашћење да оснива своју службу за запошљавање;

– додатни разлог за наставак процеса децентрализације наведених надлежности граду Београду је веома високи стручни и технички капацитет града Београда за њихово ефикасно и законито спровођење.

Имајући у виду да законски правни режим, који уређује односе оснивача и јавних служби односно јавних предузећа, чији је оснивач локална самоуправа не дефинише детаљно њихове односе, највећи простор за унапређење организационе структуре града уочава се управо у овом домену. У областима обављања комуналних делатности, основног образовања, културе, примарне и секундарне здравствене заштите, физичке културе, спорта, деље заштите и туризма град ће успоставити савременије и ефикасније механизме за контролу квалитета њиховог функционисања.

У смислу побољшања квалитета рада комуналних и осталих јавних предузећа и јавних служби предлаже се:

– уређење јавних предузећа и установа са градом на новим основама, тако што ће се дефинисати показатељи (индикатори) за мерење квалитета, квантитета, ефикасности и економичности обављања послова директних и индиректних буџетских корисника;

– дефинисање јасне, прецизне и мерљиве нормативе и стандарда за обављање делатности установа и предузећа чији је град оснивач, чиме ће се усагласити циљеви унапређења њиховог организационог, финансијског и техничког пословања.

Наставак процеса фискалне децентрализације и стварање административних и техничких могућности за ефикасно планирање и реализацију капиталног буџета

Повећање надлежности града Законом о главном граду није праћено повећањем извора финансирања, односно

адекватним изменама Закона о финансирању локалне самоуправе.¹⁸ Нове надлежности захтевају инвестирање значајних финансијских средстава у њихову реализацију. Проблем постаје сложенији у оквиру идеје да се граду дају веће надлежности.

Већом фискалном самосталношћу граду би било доступније тржиште капитала, које представља важан извор средстава за финансирање капиталних инвестиционих расхода. Већи степен фискалне самосталности града ће се постићи:

- повећањем прихода од пореза на имовину (преиспитивањем вредности пореске основице, применом тржишне, уместо књиговодствене вредности имовине правних лица);

- повећањем наплате изворних прихода града;

- сагледавањем могућности да град, уместо ненаменског трансфера републике добије нови извор прихода, који би зависио од активности привреде на његовој територији (сагласно члану 6, тачка 16. Закона о финансирању локалне самоуправе);

- сагледавањем могућности увођења самодоприноса за спровођење капиталних инвестиционих пројеката од значаја за грађане;

- повећањем ефикасности и профитабилности пословања градских јавних предузећа, чиме би град имао приход од остварене добити ових предузећа;

- остваривањем прихода од поверавања комуналних делатности, јавно-приватних партнерстава и концесија на изградњу комуналне инфраструктуре.

У циљу повећања прихода од имовина и оптимизације расхода за набавку нове и одржавање постојеће имовине, неопходно је унапредити управљање градском јавном имовином. У том циљу ће се предузети следеће активности:

- формирање и ажурирање јединствене базе података о имовини уз њену категоризацију на: функционалну, инструменталну и имовину намењену продаји;

- развијање стратегије управљања имовином;

- формирање посебне организационе јединице одговорне за дефинисање и спровођење стратегије управљања имовином;

- дефинисање критеријума за избор имовине, која је намењена продаји, односно давању у вишегодишњи закуп.

Град ће преиспитати досадашњу праксу припреме буџета и предложити кораке ка увођењу савременијег система буџетирања заснованог на концепту стратешког управљања. Буџетирање ће бити засновано на принципима обавезујућих протокола за припрему финансијских планова буџетских корисника којима ће се операционализовати и стандардизовати процес инкорпорисања стратешких одлука у буџет. Сви циљеви стратегија које је град усвојио треба да буду преведени у вишегодишњи програмски буџет.

Град би изменама Статута требало да уреди и обавезу вршења екстерне ревизије завршног рачуна буџета града, у складу са Законом о буџетском систему (члану 79.). С обзиром на то да је град задужен код међународних финансијских институција и да планира нова задуживања на тржишту капитала, неопходно је уредити ревизију завршног рачуна буџета. Циљ је унапређење квалитета финансијског управљања и извештавања града и тиме снижавање цене дугорочног задуживања за капиталне инвестиционе пројекте је емисија градских обвезница. Како би повећао дугорочне економске перспективе као и прилив страних директних инвестиција у Србију, ојачао своју регионалну

конкурентност као и учврстио поверење финансијских институција град ће у наредном периоду размотрити могућност започињања поступка утврђивања међународног кредитног рејтинга.

У домену расподеле прихода између града и градских општина, град ће применити основне принципе фискалне децентрализације. Један од пројеката који ће развијати и усвојити у сарадњи са градским општинама је усвајање система субвенционисања, финансирања и кредитирања социјалног становања у граду Београду и његових реалних извора.

Усавршен и технолошки оспособљен информациони систем и систем електронске управе на читавој територији града

Е-управљање, с једне стране, има за циљ да унапреди ефикасност и оријентисаност на потребе грађана у обезбеђивању услуга електронским путем (е-администрација). Са друге стране, Е-управљање све више треба посматрати као вид демократије, јер гарантује грађанима велику доступност информацијама и одлукама градске управе а у центру пажње су односи грађана и администрације и политике.

Управа града Београда мора да тежи да постане заокружен, интегрисан систем и да изврши трансфер ка увођењу модела електронске управе у складу са стандардима Европске уније. Наиме ЕУ је израдила интерни стандард за електронско управљање у склопу иницијативе која је уведена Акционим планом за Е-Европу 2002, усвојеним у Фиери, јуна 2000. Даље јачање овог плана подржано је Акционим планом за Е-Европу 2005, који у Е-управљању види део мера које ће учинити да Европа постане најконкурентнија и најдинамичнија привреда на свету, чији је раст базиран на знању, а која ће обезбедити одрживи економски раст са више радних места и бољом друштвеном кохезијом.

Усвојени приступ Е-управљању, које се бави обезбеђивањем „доступности јавних услуга” дефинисан је као „процент основних јавних услуга који је доступан на мрежи”. Акциони план Европа 2002, у складу с тим, има неколико нивоа Е-администрације:

- *информације*: односи се на једноставне информације на интернет страни, са описом закона и поступака, и давањем упутстава и података о радном времену и бојевима телефона;

- *једносмерна интеракција* нуди углавном обрасце који могу да се прекопирају са Интернета (обрасци пореских пријава, дозвола за рад, пријава за обданиште, резервације карата);

- *двосмерна интеракција* је сложенија јер омогућава директну интеракцију између грађана/корисника и администрације. Ово се, с једне стране, односи на Интернет апликације са специфичним одговорима у виду контролних порука или порука о грешци. С друге стране, двосмерна интеракција омогућава комуникацију преко имејла или учествовање у панел дискусијама;

- *пословне трансакције представљају највиши ниво Е-управљања*, који обухвата *online* апликације са потпуно интегрисаним процесима за пословање, електронско плаћање и испоруке.

Модерно Е-управљање делује подстицајно на односе између грађана и администрације и државе, у складу са новим концептом „нове јавне управе”, што значи да град Београд мора да настави да унапређује и осавременује концепт информатичког оспособљавања служби и сервиса, да би

¹⁸ Закон о финансирању локалне самоуправе, члан 3.: „Република је дужна да при сваком преношењу или поверавању нових послова јединици локалне самоуправе обезбеди одговарајућа средства, односно изворе прихода, потребне за обављање тих послова.”

испунио стандарде Европске уније. Ови услови се заснивају на показатељу „online јавних услуга”, али поред тога укључују у концепт и питања везана за унапређење општинских стандарда пословања и управљања у граду Београду, као што су транспарентност и укључивање грађана у процесе одлучивања.

Наведени циљ ће бити постигнут извршавањем следећих задатака:

- град Београд ће проширити и редефинисати свој приступ Е-управљању и започети активности на изради стратегије за Е-управљање, како би се ојачали капацитети града у домену „online јавних услуга”;

- Београдски урбанистички информациони систем (BUrIS) који је у изградњи у Урбанистичком заводу Београда ће бити део целовите ГИС базе града Београда, резервисан за део података везаних за област урбанистичког и просторног планирања, односно све релевантне планове, програме и пројекте. Овим пројектом се формира оперативни и свеобухватни информациони систем који треба да омогући једноставно приступање подацима из усвојених урбанистичких докумената институцијама и предузећима града Београда, као што су Урбанистички завод Београда, Дирекција за грађевинско земљиште и изградњу Београда и Секретаријат за урбанизам и грађевинске послове. Реализацијом BUrIS-а се остварује могућност да се на основу њега прате и усклађују градски краткорочни и дугорочни планови и пројекти, неки од њих даље разрађују, доносе одлуке о приоритетима за улагање у опремање, реконструкцију и изградњу делова мрежа комуналне и саобраћајне инфраструктуре или локација од интереса за град. Недавно усвојеним законом о планирању и изградњи предвиђено је обавезно дигитално чување просторних планова и података, чиме се Београд већ припрема за примену овог прописа и добија додатне аргументе за развој BUrIS-а.

Децентрализација града Београда, сарадња са градским општинама и месним заједницама

Град Београд ће посветити посебну пажњу управљању целином града. Пошто данас на својој територији има један велики град (Београд) и више урбаних центара (Сурчин, Обреновац, Лазаревац, Младеновац, Гроцка, Земун, а у перспективи и Борча, Батајница и др.), неопходно је утврдити систем координације управљања овим центрима.

То подразумева успостављање начина руковођења градом као целином састављеном од градских општина, према закону и Статуту града, хоризонтално усклађивање визија, стратегија, програма свих територијалних јединица града, односно вертикално усклађивање стратегија од нивоа општине, преко нивоа града до нивоа републике и шире, као и доступност свих стратегија, планова и програма свим актерима развоја и грађанима, уз редовно периодично, прегледно и транспарентно извештавање Скупштине града Београда.

Очекује се да би чак и градске општине морале да, с обзиром на своју величину и удаљеност од грађана, остваре много бољу сарадњу са месним заједницама.

Ово подразумева да град у наредном периоду изврши следеће задатке:

- град ће припремати све развојне стратегије и друге планске секторске документе укључујући градске општине активно у све процесе. Општине се за ове процесе могу активно припремити само укључивањем месних заједница и грађана, идентификујући постојеће стање, потребе и проблеме.

- омогућавање мањим урбаним центрима да преузму вршење надлежности у оквиру свог мањег функционалног подручја према својим реалним могућностима, уз адекватну примену принципа да поверавање надлежности мора да буде праћено и обезбеђивањем средстава за њихово вршење;

- усмеравање пажње на припрему пројеката за претприступне фондове Европске уније преко јединица НСТЈ2 и НСТЈ3 нове територијалне организације града Београда.

Веће укључивање грађана у процес одлучивања о проблемима и развоју, као суштинских актера града Београда

Град ће се значајније ангажовати на развоју и подршци механизмима учешћа грађана у процесу одлучивања. У складу са принципима доброг управљања, све значајније одлуке на нивоу града и градских општина ће се уобличити уз уважавање потреба становника (анкете и други инструменти, јавне расправе, итд.) и представити их на једноставан начин, уз образложење понуђених решења, њихових ефеката и алтернатива, и уз детаљне податке о цени и трошковима сваког од решења. Већа отвореност органа града омогућава бољу контролу њиховог рада, што доприноси бољем раду органа града и градских служби и повећава поверење грађана у градске и општинске органе.

Учешће грађана град ће остварити:

- подршком учешћу грађана у одлучивању остваривањем слободе грађанске иницијативе, на форумима грађана и референдуму о значајним питањима;

- развојем модела учешћа грађана у фази припреме, а не само приликом доношења просторних и урбанистичких планова и других аката од општег значаја;

- редовним испитивањем и анкетирањем грађана о њиховом (не)задовољству развојем или уређењем града или његових насеља;

- даљим јачањем учешћа грађана о предлозима буџета града и програмима расподеле средстава;

- јачањем улоге медија, уз подршку одговорном извештавању, сталним покретањем иницијатива и јачањем свести и одговорности за уређење простора града Београда као заједничког добра, развојем комуналних система, еколошке свести и др.;

- развојем пројеката БЕОКОМА, комуналног водича града Београда, Београдског позивног центра и локалних медија који ће стално обавештавати о локалним темама и проблемима;

- остваривањем транспарентног односа свих носилаца јавне власти према информацијама које су по закону проглашене јавним.

Унапређивање модела управљања градом Београдом

Градска управа је после 2002. године знатно унапредила систем управљања градом Београдом. И поред тога, у наредном периоду динамичне транзиције и реафирмације града Београда у европским оквирима неопходно је да се модел управљања и даље усавршава, односно да се дефинише квалитетан, савремен и одговарајући модел, водећи рачуна о чињеници да не постоји универзалан модел управљања, већ да га треба прилагодити конкретној легислативној, економској, социјалној и политичкој ситуацији.

Под овим се подразумева да ће се у наредном периоду промовисати концепт јавно-приватних партнерстава ради квалитетније реализације значајнијих инвестиционих пројеката, односно изградње и управљања градском

комуналном инфраструктуром, смањења трошкова обављања и побољшања квалитета и квантитета пружања комуналних производа и услуга и остварења планова и развојних програма. У овом циљу град ће удружити финансијска и техничка средства и људске ресурсе са приватним сектором, у складу са законом и статутотом и начелима ефикасности, економичности, транспарентности, јавности и одрживог развоја.

Градска јавна предузећа и службе нису увек сигурне у економску ефикасност и дугорочну оправданост пројекта јавно-приватних партнерстава. Разлог оклевања лежи у чињеници да постоји веровање да у оваквој врсти сарадње приватни партнер увек добија, а јавни губи, како у смислу сношења већег ризика пословања и већих трошкова, тако и у смислу решавања еколошких проблема. За сада, главне области где су јавно-приватна партнерства показала солидне резултате су изградња и одржавање комуналне инфраструктуре и развој посебних пројеката социјалне заштите за одређене категорије корисника. У међународној пракси, успешним пројектима јавно-приватне сарадње увек претходи идентификовање могућности за ову сарадњу (кроз финансирање претходне студије оправданости), а затим израда студије оправданости, са анализом финансијских и осталих ризика оваквих подухвата. градска јавна предузећа очекују одговарајуће обуке, примере добре праксе из региона као и подстицајни импулс органа града, који би им указали на могуће правце деловања и потенцијалне користи од јавно-приватних партнерстава.

Неодговарајући систем уређивања радних односа у граду, градским органима и службама, који је највећим делом условљен застарелим Законом о радним односима у државним органима из 1991. године, који се примењује само на запослене у локалној самоуправи, уз још увек евидентан утицај политике на запошљавање кадрова и систем обрачуна плата као и ограничење фонда зарада веома лоше делују на мотивацију запослених и квалитет њиховог рада.

Закон о положају локалних службеника је од суштинског значаја за квалитетно обављање надлежности и поверених послова у граду. Установљавање система за мерење ефикасности рада, квалитета услуга, планирања, модернизације, ефективне примене прописа, планирања и управљања кадровима није могуће започети ако се пре тога не установи механизам за избор, напредовање и адекватно награђивање запослених.

Усвајање Закона о положају локалних службеника (као и закона о платама у општинској управи) не би смело да град затекне неспремним. Зато би било потребно размотрити могућност подршке граду да што пре модернизује службу за управљање кадровима која би у будућности требало да се трансформише у део градске управе за управљање људским ресурсима. Ова организациона једница би требало да обавља послове који се односе на утврђивање објективних критеријума за избор запослених, праћење њиховог професионалног напредовања, успостављање система менторства и професионалне праксе итд. У том смислу, веома је важно радити на изградњи капацитета градске управе да на адекватан начин обавља послове каријерног развоја запослених. Изградња капацитета персоналних служби ће бити претпоставка за примену нових законских решења, не само у области стратешког планирања кадрова и компетитивног заснивања радног односа, већ и у другим областима као што су оцена резултата рада службеника, флексибилнији систем напредовања и перманентно усавршавање локалних службеника. За ове послове град ће почети да се припрема и пре него што нови закон о положају запослених у локалној самоуправи ступи на снагу.

Такође, у систематизацијама послова и радних места у граду би требало јасније дефинисати појединачне обавезе и одговорности службеника, које би требало да буду везане за организационе циљеве локалне самоуправе, чиме би се омогућило како ефикасније обављање послова тако и повећање мотивације и радне етике запослених.

Концепција доброг управљања градом Београдом

– Дугорочно, планско и системско припремање промена и адекватна сарадња са свим политичким актерима као и представницима привреде, удружења привредника и инвеститора, коморама, невладиним сектором, универзитетима и грађанима како би се створила свест о потребама да се промене спроведу. Грађани и привреда су скоро увек одређени за спровођење одређених системских или организационих промена уколико им је на адекватан начин представљено које су потенцијалне користи од промена, односно које би штетне последице могле да наступе уколико се промене не спроведу;

– Заснивање управљања на квалитетнијој координацији свих актера на територији града Београда и њеном непосредном функционалном окружењу;

– Увођење политика и правила у граду Београду за партнерство јавног и приватног сектора, како би се искористила воља и потреба предузетника да у складу са својим интересима улажу у стратешке пројекте града и да понуде јавне погодности као јавну корист од сопствених развојних пројеката;

– Установљавање система за мерење ефикасности рада, квалитета услуга, планирања, модернизације, ефективне примене прописа, планирања и управљања кадровима уз оснивање службе за управљање кадровима која би у будућности требало да се трансформише у део градске управе за управљање људским ресурсима.

СТРАТЕШКИ ПРИОРИТЕТИ 2011–2016.

1. Стратегија развоја града Београда има сврху да дефинише визију градске управе, засноване на стручним темељима, циљеве којима треба тежити у будућности, као и путеве и оперативне задатке којима ће градска управа усмерити своје активности ка постављеним циљевима. Да би била остварљива, да би нашла пут између пожељног (визија, циљеви) и могућег (реалност), ова стратегија настоји да не буде ни оптимистична ни песимистична већ реална; да избегава замке политичких прокламација настојећи да буде еколошко-економско-социјално оправдана, и то у реалном институционалном оквиру.

2. Циљеви и визија су дугорочни, што значи да ће бити оријентација и за будуће управе града Београда као и за све актере у развоју града, укључујући и његове грађане. Међутим, Стратегија дефинише и серију задатака и пројеката који ће бити задатак градске управе у периоду 2011–2016. остварљивих у данашњем институционалном оквиру. Проблем ће бити делом правна недовршеност решења везаних за локалну самоуправу, посебно за нека питања од којих у значајној мери зависи развој града.

3. Стратегија, посебно њен део који се односи на стратешке приоритете, биће основ за израду секторских стратегија или њихових акционих планова. Истовремено, биће и основ за дефинисање градских политика или одлука везаних за економска, еколошка или социјална питања, као и за питања институционалне организације града.

4. Да би се пратило остварење ове стратегије, контролисали сви битни параметри развоја, прикупљала сазнања и

идеје које ће стратегију у будућности прилагођавати променама у физичком, економском, социјалном и институционалном оквиру, предложено је да се формира Агенција за развој града Београда, у складу и са обавезама проистеклим применом Закона о регионалном развоју. Њен задатак ће, између осталог, бити да припрема годишњи извештај о остварењу стратешких приоритета, који ће Скупштини града једанпут годишње подносити градоначелник. Стратегија је, тиме, подложна сталном преиспитивању, а свака будућа управа има могућност да је измени, допуни или ревидира у складу са промењеним правним, економским, социјалним или политичким околностима, у чему ће прописану улогу имати и градска Агенција за развој.

5. Да би се учинили први кораци ка постављеним циљевима и задацима, овом стратегијом се прецизирају и стратешки приоритети, односно пројекти, које је могуће остварити, започети или припремати за остваривање у периоду 2011–2016. година. Навођење ових приоритета и пројеката значи конкретизацију Стратегије за период њеног континуалног спровођења.

6. Конкретизација приоритета је подразумевала пажљиво испитивање реалног легислативног, економско-финансијског и институционалног оквира који је, према садашњој ситуацији, у стању да преузме терет одговорности за њихово остварење. Због тога су сви наведени приоритети проверавани са органима и организацијама Скупштине града, као и институцијама које град ангажује у ширем оквиру градске управе. Приликом дефинисања приоритета коришћене су и анкете рубних градских општина и грађана града Београда.

7. Један од проблема представља државни легислативни оквир који није установљен до краја, па нека битна питања из домена локалне самоуправе, територијалне организације, реституције и денационализације оставља недефинисаним. Утолико ће и поједина стратешка решења, па чак и приоритети, бити предмет сталног преиспитивања предложене Агенције за развој града и евентуалног усаглашавања.

8. Сви стратешки планови на нивоу града биће рађени у координацији са овом Стратегијом, уз посебно поштовање стратешких приоритета као окоснице будућег развоја. У сарадњи са Републиком, решења из ове Стратегије постаће основ вертикалне координације приликом израде републичких стратегија. Исто важи и за хоризонталну координацију деловања актера на територији града Београда, којима ће Стратегија представљати оријентацију у планирању и програмирању.

Следећи приоритети и пројекти ће бити обавеза остварења у периоду 2011–2016. година.

1. Економски развој

Приоритетни пројекат 1.1.

Усвајање израђених стратегија: *Стратегије развоја трговине града Београда до 2015, Стратегије развоја туризма града Београда до 2018, Стратегије развоја енергетике, Стратегије пошумљавања подручја Београда и Стратегије развоја пољопривреде града Београда до 2015.* и израда програма активности за њихову примену и остваривање.

Програме је неопходно сачинити ради реализације ових стратегија односно утврђивања конкретних задатака, приоритета, организације, надлежности и потребних средстава. Претходно је неопходно извршити ревизију „Стратегије развоја трговине града Београда до 2015. године” и „Стратегије развоја туризма града Београда до 2018. године” и др. у складу са променама у пресеку садашњег стања, промени

законских прописа, стратешких и планских докумената, приоритетних циљева и задатака.

Рок извршења: 2011. година

Извор финансирања: буџет града

Одговорност: Секретаријат за привреду

Приоритетни пројекат 1.2.

Унапређење локацијских предности подручја за развој индустрије и МСП (постојећих и новопланираних)

Успостављање просторно-пословне инфраструктуре за развој малих и средњих предузећа и предузетништво, унапређењем инфраструктурне опремљености постојећих локација у складу са савременим трендовима, евидентирањем простора који се данас не користи и реактивирањем таквих локација; приступањем реализацији привредних/индустријских зона према урбанистичким плановима и пројектима (зона Аутопут, зона Горњи Земун и нове привредне зоне), припремањем урбанистичке документације и програма за нове зоне и паркове (привредне, индустријске, технолошке). Израда информационог система о могућим локацијама (за рехабилитацију или нову изградњу) које се могу понудити за смештај производних и комплементарних услужних и других капацитета (логистичких, дистрибутивних, истраживачких, образовних и др.).

Рок извршења: 2011–2014. година

Извор финансирања: буџет града, Дирекција за грађевинско земљиште и изградњу Београда

Одговорност: Секретаријат за привреду и Дирекција за грађевинско земљиште и изградњу Београда

Приоритетни пројекат 1.3.

Политика управљања пословним простором у надлежности града и градских општина

Пословни простор у надлежности града и градских општина ће се повећавати пребацавањем власништва Републике Србије на град Београд што изискује и нове обавезе и одговорности, а обезбеђиваће и веће приходе по овом основу.

Рок извршења: 2011. година

Извор финансирања: буџет града

Одговорност: Агенција за пословни простор, Дирекција за грађевинско земљиште и изградњу Београда.

Приоритетни пројекат 1.4.

Завршетак израде планских докумената и израда техничке документације за реализацију градске велетржнице у Блоку 53 на Новом Београду и реконструкцију Каленићеве, Бајлонијеве и Палилулске пијаце ради формирања покретних зелених пијаца на вишенаменским трговима

Рок извршења: 2014.

Извор финансирања: Сопствена средства ЈКП „Градске пијаце”, партнерство јавног и приватног сектора

Одговорност: ЈКП „Градске пијаце”

2. Социјални развој

Приоритетни пројекат 2.1.

Повећање обухвата деце у предшколским установама

Овај пројекат подразумева обавезу да се сваком детету обезбеди место у предшколској установи (у јавном или приватном сектору). Приватни сектор ће се укључити у област предшколског васпитања, што ће бити нормативно

регулисано, па ће се и путем непрофитног статуса установе и концесија омогућити приступ приватним установама и деци из сиромашнијих породица. Ово је од посебне важности у рубним градским општинама и подручјима са великим бројем деце на листама чекања и деце која нису ни конкурисала за упис зато што у близини не постоји дечја установа. Биће олакшана употреба монтажних објеката и узимање у закуп објеката у приватном власништву за организовање предшколских установа.

Рок извршења: 2011–2016. година

Извор финансирања: Буџет Града, партиципација родитеља, задужбинарство, средства ЕУ и других фондова

Одговорност: Секретаријат за дечју заштиту, Секретаријат за социјалну заштиту, у сарадњи са општинама

Приоритетни пројекат 2.2.

Организовање различитих врста дневног боравка на локалном нивоу

Овај пројекат треба да обухвати децу са посебним потребама, старе, рањиве и сличне групе, као и посебне програме пружања помоћи у кући, као што је успешан програм који је за напуштена стара лица организовао Дом здравља у Обреновцу. Ово се може развити путем партнерства општинских власти са организацијама цивилног друштва.

Једна од конкретних активности би ишла у правцу проширења и унапређења постојећих капацитета Прихватилишта за одрасле и Прихватилишта за децу и омладину.

Рок извршења: 2011–2016. година

Извор финансирања: Буџет града, партиципација корисника, задужбинарство, фондови ЕУ и други фондови

Одговорност: Секретаријат за дечју заштиту, Секретаријат за социјалну заштиту, у сарадњи са општинама

Приоритетни пројекат 2.3.

Развој програма ванинституционалних облика социјалне заштите

Остварење овог пројекта захтева укључивање организација цивилног друштва и непрофитног сектора у области социјалне заштите. Подршка се може остварити доношењем одговарајућих прописа на нивоу града, али и утицајем на законодавну власт Републике да утврди пореске и друге олакшице за рад на непрофитном принципу у овој области.

Рок извршења: 2011–2016. година

Извор финансирања:

Одговорност: Секретаријат за социјалну заштиту, Секретаријат за дечју заштиту

Напомена: Неопходна је вертикална координација града и републике.

Приоритетни пројекат 2.4.

Развој програма у превенцији и заштити од насиља у породици – Београдски модел заштите од насиља

Овај пројекат треба да обезбеди успостављање свеобухватног система интердисциплинарне и интерсекторске сарадње између институција и организација у општини и у граду које су задужене за активности превенције и заштите од насиља у породичном контексту. За реализацију овог пројекта постоје одговарајуће законске претпоставке, као и примери добре праксе градских општина Лазаревац и Звездара. Пројекат би обухватио операционализацију

поступања професионалаца и служби, као и дефинисање начина размене информација, планирања и предузимања делотворних и ефикасних интервенција, мера и услуга и праћење њихових ефеката, као неопходне кораке у заустављању актуелног насиља, спречавању будућих дела и гарантовања безбедности свих жртви насиља у породичном контексту и школском контексту Такође, пројекат би обухватио читав низ обједињених и синхронизованих превентивних акција, са циљем да информације о могућој заштити буду доступне што ширем кругу грађанки и грађана, као и да се кроз претшколски и школски систем развије култура ненасиља, уважавања разлика и родне равноправности. У овим активностима, координација би требало да буде по нивоима и степенованим одговорностима од града преко локалне самоуправе, са јасно дефинисаним задацима и доменима обавезујућим протоколима сарадње и начинима координирања између служби, и јавног сектора. Сви релевантни ресори специјализовани тимови и службе би биле укључене, док би значајан допринос дале и женске невладине организације специјализоване за проблематику насиља у породици, и насиља према женама, као и друге организације цивилног друштва, и привредни субјекти.

Рок извршења: 2011–2016. година

Извор финансирања: буџет републике, буџет града; Буџети градских општина, средства из донација, корпоративна средства, филантропија грађана, фондови ЕУ и други фондови

Одговорност: Секретаријат за социјалну заштиту, Секретаријат за здравље, Полицијска управа за град Београда, Секретаријат за дечју заштиту и Секретаријат за образовање градске општине

Приоритетни пројекат 2.5.

Потпуни обухват, доступност и уједначавање услова и квалитета обавезног образовања уз модернизацију постојећих и изградњу нових објеката

Овај пројекат треба да обезбеди примену важећих стандарда опремљености школских објеката на целокупној територији града. Коришћење монтажних објеката за школске зграде биће организовано, нарочито у рубним зонама са преоптерећеним школама, у којима се настава организује чак у три смене. Унапређење квалитета наставе у малим школама оствариће се тешњом сарадњом између општина и коришћењем мобилних средстава (организован ђачки превоз, мобилни наставнички тимови, мобилне учионице-аутобуси и др.). Неопходно је увести партиципацију за допунске активности у обавезном образовању, сразмерно економској и имовинској ситуацији породице. Унапређење сарадње са организацијама цивилног друштва, родитељима и друштвено одговорним компанијама, са циљем да се побољшају услови школовања и да се организују различите активности у простору школе, да би школа повратила важну функцију васпитања, социјализације и интеграције деце и продужила боравак деце у школи током дана и недеље.

Рок извршења: 2011–2016. година

Извор финансирања: буџет републике, буџет града, партиципација родитеља, задужбинарство, фондови ЕУ и други фондови

Одговорност: Секретаријат за образовање, у сарадњи са Министарством просвете

Напомена: Неопходна је вертикална координација града и републике.

Приоритетни пројекат 2.6.

Спровођење програма друштвене бриге за јавно здравље

Овај пројекат има за циљ континуирану делатност у области јавног здравља, са циљем јачања капацитета локалне заједнице за преузимање друштвене одговорности за здравље. Реализује се преваходно програмима превенције и промоције здравља, кроз:

– Процену здравствених потреба, ризика и очекивања заједнице;

– Промоцију, подршку и покретање акција које обезбеђују сигурну и здраву животну и радну средину, праћење примене норматива и стандарда Европске уније у овој области;

– Развој јавно-здравствених програма за решавање здравствених проблема одређених популационих и посебно осетљивих група;

– Подршку развијању здравих стилова живота.

Рок извршења: 2011–2016.

Извор финансирања: буџет града

Одговорност: Секретаријат за здравство

Напомена: Усклађеност са Стратегијом развоја здравствене заштите у Београду

Приоритетни пројекат 2.7.

Унапређење доступности здравствених установа и услуга, организације и квалитета здравствене заштите

Овај пројекат се остварује у циљу обезбеђивања приступачности и уједначености коришћења здравствене заштите и постизања задовољства корисника услуга. Овај стратешки приоритет реализује се кроз следеће активности:

– Изградња нових објеката, реконструкцији и адаптацију постојећих, обнављање и модернизацију опреме здравствених установа чији је оснивач град;

– Подршки програмима континуиране медицинске едукације здравствених радника;

– Праћење, координацију и унапређење организације рада здравствених установа .

Рок извршења: 2011–2016.

Извор финансирања: буџет града

Одговорност: Секретаријат за здравство

Напомена: Усклађеност са Стратегијом развоја здравствене заштите у Београду

Приоритетни пројекат 2.8.

Развој културе у месним и локалним заједницама унапређењем простора за културне активности

Овај пројекат треба да обезбеди просторе за културне активности по приступачним закупинама (алтернативни образовни програми, дечји и омладински клубови, библиотеке, читаонице, музичко образовање...), доступност простора у економском (непрофитни режим и стимулисање одређених активности путем субвенција и других мера) и организационом смислу (конкурисање путем тендера), у односу на захтеве и приоритете заинтересованих група из локалне заједнице. Подстицаће се установе чији су оснивачи град и република да одговарајућим програмима приближе своје активности грађанима, посебно у рубним градским општинама (гостовања, изложбе, програми едукације и сл.).

Рок извршења: 2011–2016. година

Извор финансирања: Буџет града, комбиновање комерцијалних и субвенционираних цена коришћења, партиципација корисника, задужбинарство фондови ЕУ и други фондови

Одговорност: Секретаријат за културу

Приоритетни пројекат 2.9.

Београд као културна престоница Европе 2020. године

Остварење овог дугорочног пројекта подразумева припрему и примену бројних планираних активности, које би омогућиле стицање могућности за подношење кандидатуре за Европску престоницу културе 2020. године. Ова титула коју град понесе стиче се на период од годину дана и представља најзначајнији европски пројекат у области културе. На путу Србије ка Европској унији, овај пројекат ће дати снажан допринос културном, политичком и економском развоју града, чијом реализацијом би се Београд позиционирао као јединствени културни центар Европе. У том циљу, неопходно је остварити следеће:

– даљу реализацију конзерваторско-рестаураторских радова на подручју Београдске тврђаве и парка Калемегдан, и то нарочито у доњем граду Београдске тврђаве и повезивање са Горњим градом са циљем да се просторна целина Београдске тврђаве кандидује за добијање статуса културног добра под заштитом Unesco-а;

– окончање радова на другој фази пројекта ревитализације Куле Небојша која је предмет донације ЕКБММ-а, а која ће за коначан циљ имати отварање новог мултифункционалног културног центра;

– обезбеђење локације, израда пројекта и плана будуће изградње савремене концертне сале Београдске филхармоније као градске архитектонске атракције;

– реконструкције објеката куће Петра и Вере Лубарда и активирање поставке рестаурираних слика из легата и извођење радова на објекту Куће легата у Кнез Михаиловој број 46;

– припрема техничке документације и извођење радова на објекту у Ресавској 406 будућем првом и централном седишту сталне поставке Музеја града Београда, као и извођење радова у Музеју Јована Цвијића и објекту Библиотеке града Београда у Змај Јовиној у коме је сада и седиште Музеја града Београда;

– регулисање имовинско-правних односа и стварање техничких предуслова за радове којима би се археолошко налазиште у Винчи учинило приступачнијим посетиоцима;

– извођење радова на Библиотеци у Овчи, дела Библиотеке Милован Бојић.

– извођење радова на објекту Малог позоришта „Душко Радовић” у Абердаревој улици.

– извођење радова на санацији биоскопске дворане Културног центра Београда и израда техничких документација за реконструкције, адаптације и санације објеката које користе установе културе (уређење објеката и увођење дигиталне технологије у вишенаменске дворане центара за културу који су установе чији је оснивач град Београд–Сопот, Гроцка, Лазаревац, Младеновац).

Рок извршења: 2011–2020. година

Извор финансирања: буџет града, буџет Републике Србије, инвестиције приватног сектора, фондови Европске уније и други фондови

Одговорност: Секретаријат за културу

Приоритетни пројекат 2.10.

Усмеравање инвестиција планираних за спорт и рекреацију на школски спорт

Очекивано повећање обима целодневне наставе у основним школама, ширење праксе продуженог боравка и

прелазак школа на рад у једној смени, као и изградња сала за физичко васпитање у школама које их немају, створиће услове да школа (основне и средње) постепено постане централна спортско-рекреативна институција у коју треба на време улагати и у којој се могу организовати усклађени програми за ученике и родитеље, у комбинованом непрофитном и самофинансирајућем моделу и у партнерству локалне власти, организација цивилног друштва и школских управа.

Рок извршења: 2011–2016. година

Извор финансирања: буџет града, комбиновање комерцијалних и субвенционираних цена коришћења, партиципација корисника

Одговорност: Секретаријат за спорт и омладину

Приоритетни пројекат 2.11.

Стварање услова да веће градске рекреативне зоне и простори за рекреацију у окружењу стамбених четврти буду доступни бициклима и пешацима

Овим пројектом ће се фаворизовати рекреативне зоне у режиму јавног коришћења, са јасно дефинисаним условима коришћења и начинима одржавања. Идеја је да се кроз кампању и различите организоване акције, промовише веће учешће свих грађана и грађанки у развој локалне заједнице, односно своје микро животне средине. Укључивањем деце, младих, старијих чланова заједнице и свих заинтересованих у акције одржавања зелених површина, постављања клупа и жардињера и стварања општих услова за боље коришћење градских простора, промовишаће се различити облици рекреација и провођења слободног времена у локалној заједници. С тим у вези, неопходно је да се и организације цивилног друштва укључе у планирање, уређење и одржавање ових подручја.

Рок извршења: 2011–2016. година

Извор финансирања: буџет града, партиципација корисника

Одговорност: Секретаријат за саобраћај у сарадњи са општинама

Приоритетни пројекат 2.12.

Акције које се могу непосредно остварити без финансијских средстава или уз минимална средства

Град ће предузети серију мањих акција у социјалној области које не захтевају финансијска средства, као што су: (а) непрекидна сарадња и размена искустава општина у сарадњи са организацијама цивилног друштва у организовању услуга од јавног интереса (заједничке акције, хуманитарне манифестације, рекреативни догађаји и др.); (б) подршка организовању продуженог боравка у основним школама (заједнички програми организација цивилног друштва, локалних власти, основних школа и родитеља); (в) постављање јавних тоалета и сл.

Рок извршења: 2011–2016. година

Одговорност: Градско веће и органи општинске управе

3. Одржива природна и животна средина

Приоритетни пројекат 3.1.

Програм заштите животне средине на територији Београда

Програм заштите животне средине на територији Београда – стратешки документ којим ће се дефинисати приоритети решавања питања и проблема животне средине у

складу са Националним програмом заштите животне средине, Стратегијом одрживог развоја Републике Србије и својим интересима и специфичностима, односно Стратегијом развоја Београда како би се обезбедила усклађеност политике заштите животне средине са другим секторским политикама

Рок извршења: 2011. година

Извор финансирања: Град Београд

Одговорност: Секретаријат за заштиту животне средине

Приоритетни пројекат 3.2.

Смањивање загађености ваздуха

Загађен ваздух је један од главних фактора који одређује квалитет живота у урбаним срединама, повећавајући ризик за здравље људи и животну средину. У циљу да се развију одговарајући планови за управљање квалитетом ваздуха, неопходно је, пре свега, обезбедити поуздане информације о степену загађености. У току 2008. године на 19 мерних места локалне мреже урбаних станица регистровано је девет дана са концентрацијом SO₂ преко граничне вредности имисије (ГВИ), просечан број дана са количином чађи преко ГВИ по мерном месту износи 43 дана и просечан број дана са концентрацијом NO₂ преко ГВИ по мерном месту износи 5 дана. Могу се издвојити зоне у граду које предњаће по степену загађености ваздуха, а друмски саобраћај је главни загађивач ваздуха у граду. За зоне и агломерације у којима је ваздух треће категорије, односно када загађење ваздуха превазилази ефекте мера које се предузимају, када је угрожен капацитет животне средине или постоји стално загађење ваздуха на одређеном простору, доноси се план квалитета ваздуха. Поред мера које ће проистећи из наведеног плана, проблему смањења загађености се мора приступити координирано са више пројеката и активности које ће остварити планирани циљ. У складу са усвојеним стратешким плановима, ради смањења загађености ваздуха, треба наставити са активностима везаним за изградњу обилазнице око Београда, са израдом пројектне документације и почетком изградње тангенцијалних и прстенастих саобраћајница, израдом планске документације и изградњом мреже јавних гаража у централним деловима града и процесом топлификације и гасификације града, уз убрзано гашење индивидуалних котларница.

Рок извршења: 2011–2016. година

Извор финансирања: буџет града, приватна средства

Одговорност: Секретаријат за заштиту животне средине

Напомена: Овај пројекат захтева вертикалну и хоризонталну координацију свих актера који утичу на степен загађености ваздуха.

Приоритетни пројекат 3.3.

Санација и рекултивација депонија пепела и шљаке у општини Обреновац као и напуштених копова у општини Лазаревац

Термоелектране „ТЕНТ А” и „ТЕНТ Б” као гориво користе лигнит и на годишњем нивоу стварају преко 6 милиона тона летећег пепела, који се неадекватно складишти, што доводи до неконтролисаних секундарних емисија у ваздух. Депоније пепела се налазе у атару села Грабовац (600 ha) и у близини „ТЕНТ А”, непосредно поред Саве (400 ha) и узимају преко 1000 ha најплоднијег обрадивог земљишта. Еолска ерозија пепела јавља се кад је време суво и ветровито, а системи заштите на депонијама пепела не раде на задовољавајући начин. У случају удеса, пепео се излива у

водотокове, а загађују се и земљиште и подземне воде, тако да становници околних насеља не могу да користе локалне изворе. Укупна количина суспендованих честица на мерном месту у Грабовцу била је од 157 до 1000% преко ГВИ за ненастањена подручја. Прималац отпадних технолошких и вода са депоније „ГЕНТ А” је река Сава, док се преливне и дренажне воде са депоније пепела „ГЕНТ Б” преко канала Вукићевица и мелиоративног система Скела–Грабовац испуштају, такође, у реку Саву.

Посебно ће бити значајна темељна рекултивација напуштених површина дневних копова угља на територији општине Лазаревац и њихово евентуално ангажовање за потребе других активности (рекреација, индустрија и сл.).

Без обзира на биолошке, технолошке и друге потешкоће, санација и рекултивација пепелишта представља прворазредан задатак.

Рок извршења: 2011–2016. година

Извор финансирања: ЕПС и Буџет републике

Одговорност: ЕПС

Напомена: Обавеза извршења је утврђена републичком регулативом.

Приоритетни пројекат 3.4.

Проширење система за осматрање квалитета ваздуха, воде, земљишта и нивоа буке

Квалитет животне средине у Београду прати се систематским и повременим мерењима и анализом материја које загађују животну средину, проценом њиховог утицаја на здравље људи и животну средину. Систематска мерења основних и специфичних загађујућих материја обављају се континуирано на мерним местима која чине мрежу мерних места, док се на мерним местима ван ове мреже обављају повремени мерења. Мрежа мерних места у граду која је на нивоу локалне урбане мреже дефинисана је на основу густине насељености, извора емисије, урбанистичких решења, начина загревања и намене простора. Имајући у виду промене у делатностима и активностима, као и промене физичке структуре града, предвиђа се проширење система контроле квалитета животне средине, и то за квалитет: ваздуха, површинских вода (Сава, Дунав, Савско језеро и Лидо на Дунаву), воде за пиће Београдског водовода, земљишта у ужој зони заштите изворишта водоснабдевања и нивоа комуналне буке. Број и распоред нових мерних места надлежне институције ће одредити накнадно.

Рок извршења: 2011–2016. година

Извор финансирања: буџет града

Одговорност: Секретаријат за заштиту животне средине у сарадњи са градским заводом за јавно здравље

Приоритетни пројекат 3.5.

Санација постојеће депоније комуналног отпада у Винчи Депонија „Винча”, која је у употреби 30 година и на коју се одлаже отпад из 11 београдских општина, представља једну од еколошких врућих тачака на територији града. На депонији не постоји управљање насталим депонијским гасовима и процедурним водама, као ни систематско осматрање било ког могућег утицаја извора загађења. Иако је депонија ограђена дуж целог свог обима жичаном оградом (мин. висине 2,2 m) и повезана асфалтним путем, на локацији депоније нису урађени водовод и канализација. Због свега наведеног, а на основу пројеката који су урађени за депонију „Винча”, коришћење ове локације за будуће потребе Београда, условљено је њеном санацијом и проширењем на укупну површину од 70 ha.

Рок извршења: 2011–2016. година

Извор финансирања: Буџет града

Одговорност: Секретаријат за комунално стамбене послове и ЈКП Градска чистоћа

Приоритетни пројекат 3.6.

Прелазак на регионални систем депоновања отпада и увођење рециклаже

У складу са смерницама „Националне стратегије управљања отпадом” град Београд у области управљања отпадом мора да се определи за систем регионално депоновања отпада. У наредној фази, посебни имплементациони пројекти ће предложити макролокације, односно зоне за лоцирање регионалне депоније, чиме би се створила основа за даљу разраду и детаљно утврђивање микролокација регионалне депоније на територији града.

Анализом стања може се оценити да је постојећи степен рециклаже недовољан, односно да је искоришћење отпада занемарљиво. Подстицање и развој индустрије рециклаже је један од стратешких праваца развоја града, и то не само за заштиту животне средине, већ и због подстицања свеукупног економског развоја. Такође, неопходно је интензивирати програм едукације становништва о значају примарне сепарације отпада и рециклаже и њиховог активног укључивања.

Рок извршења: 2011–2016. година

Извор финансирања: НИП, Буџет републике и партиципација општина обухваћених системом

Одговорност: Министарство за заштиту животне средине у сарадњи са Секретаријатом за комунално стамбене послове, Секретаријат за заштиту животне средине и ЈКП Градска чистоћа

Напомена: Неопходна је вертикална координација града и републике.

Приоритетни пројекат 3.7.

Доношење локалног плана управљања отпадом

Неадекватно поступање са отпадом представља један од највећих еколошких проблема у Републици Србији.

Према Закону о управљању отпадом, Град Београд ће у наредном периоду донети локални план управљања отпадом којим дефинише циљеве управљања отпадом на својој територији у складу са Стратегијом. Национална стратегија представља базни документ који обезбеђује услове за рационално и одрживо управљање отпадом на нивоу Републике. Имплементацијом основних принципа управљања отпадом датих у стратешком оквиру, тј. решавања проблема отпада на месту настајања, принципу превенције, одвојеном сакупљању отпадних материјала, принципу неутрализације опасног отпада, регионалног решавања одлагања отпада и санације сметлишта, имплементирају се основни принципи ЕУ у области отпада и спречава даља опасност по животну средину и генерације које долазе. Успостављање система управљања отпадом на принципу хијерархије у управљању отпадом представља основ одрживог управљања природним вредностима и заштите и унапређивања животне средине, односно један од облика превенције, смањења и контроле загађивања животне средине.

Рок извршења: 2011. година

Извор финансирања: буџет града

Одговорност: Секретаријат за заштиту животне средине у сарадњи са Министарством за заштиту животне средине

Приоритетни пројекат 3.8.

Смањивање ризика од настанка удеса

На подручју Београда постоји више десетина индустријских постројења која користе, складиште или производе опасне материје, а неке од њих се налазе у централном градском ткиву (Дуга, Галеника, Техногас, Рафинерија „Београд”, Југопетрол–Чукарица). Хазардне индустрије које производе, користе и складиште опасне материје (процењена количина од око 1.250.000 тона/годишње, од чега 15.000 тона опасног отпада) представљају примаран проблем Београда и носе висок степен ризика по здравље људи и животну средину, тако да, осим Сопота и Барајева, нема безбедне општине на територији Београда. Због тога се као један од приоритета поставља израда катастра ризичних постројења.

С друге стране, хемијски удеси се најчешће дешавају током транспорта опасних материја, који се обавља друмским, железничким и речним саобраћајем. Главни токови транспорта опасних материја обухватају магистралне коридоре за теретни саобраћај али и саобраћајнице у градском ткиву (Радничка, Булевар војводе Мишића, Савска, Карађорђева, Доњоградски булевар, Дунавска, Цвијићева, Димитрија Туцовића, Батутова, Булевар краља Александра и др.). Ризик пореклом од друмског транспорта опасних материја знатно ће бити смањен ставањем у функцију обилазнице око Београда.

Рок извршења: 2011–2012. година

Извор финансирања: буџет републике, средства ЕУ

Одговорност: Секретаријат за заштиту животне средине у сарадњи са Министарством за заштиту животне средине

Напомена: Неопходна је вертикална координација града и републике.

Приоритетни пројекат 3.9.

Акустичко зонирање

Ниво буке у Београду прати се већ више од 30 година. Нивои комуналне буке регистровани током 2003–2007. године високи су и током дана и током ноћи, и на 25 мерних места премашују прописане вредности. У просеку, највећа прекорачења дозвољених нивоа буке су у зони градског центра и зони поред прометних саобраћајница, као и у стамбеним зонама.

Комунална бука у Београду потиче највећим делом од саобраћаја, док су индустрија, мала привреда, грађевинарство и друге активности од мањег значаја.

Једна од превентивних мера заштите од буке је акустичко зонирање, односно одређивање граничних вредности индикатора буке за различита подручја према њиховој намени и утврђивање посебних режима коришћења тих подручја. У акустичким зонама може се забранити или ограничити употреба извора буке, односно обављање делатности и других активности које проузрокују буку изнад прописаних граничних вредности.

Рок извршења: 2011–2012. година

Извор финансирања: Град Београд

Одговорност: Секретаријат за заштиту животне средине у сарадњи са Министарством за заштиту животне средине

Приоритетни пројекат 3.10.

Изградња независних система за пречишћавање отпадних вода

Према Извештају о стању животне средине из 2008. године, мрежа канализационих система покрива око 77,8% становништва у Београду.

Посебне мере заштите вода у оквиру интегралних мера заштите представља и изградња независних сепаратних система за третман – пречишћавање отпадних вода за одређена подручја Београда, чији је крајњи циљ обезбеђење дозвољене категорије вода за испуштање у отворене водотоке (II и III категорије).

Рок извршења: 2011–2014. година

Извор финансирања: Град Београд

Одговорност: Секретаријат за заштиту животне средине у сарадњи са ЈП БВК

Приоритетни пројекат 3.11.

Локални регистар извора загађивања животне средине

Катастар је саставни део информационог система заштите животне средине Републике Србије који води Агенција за заштиту животне средине у складу са законом и садржи податке о загађивању ваздуха, вода и генерисању и управљању отпадом из тачкастих извора и из насеља, као дифузног извора. Катастар садржи податке о изворима, врстама, количинама, начину и месту испуштања загађујућих материја у ваздух и воде, као и о количинама, врсти, саставу и начину третмана и одлагања отпада. и израђује се на основу података које достављају загађивачи различитих привредних делатности.

Национални регистар извора загађивања животне средине води Агенција за заштиту животне средине. Локални регистар извора загађивања животне средине води надлежни орган јединице локалне самоуправе.

Рок извршења: 2011–2014. година

Извор финансирања: Град Београд

Одговорност: Секретаријат за заштиту животне средине

4. Урбани развој и идентитет*Приоритетни пројекат 4.1.*

Ревизија постојећих и израда нове генерације просторних и регулационих планова за читаву територију града Београда

Усвајањем Закона о планирању и изградњи Београд је као и остале локалне самоуправе у Србији у обавези да ревидује и иновира све планове на својој територији од укупно око 300.000 ha року од највише две године од доношења Закона, септембра 2009. године. Утоку је израда ревизије Регионалног просторног плана административног подручја града Београда, просторних планова Лазаревца, Обреновца и Сурчина, израда нових просторних планова за општине Сопот, Гроцка, Барајево и Младеновац, као и израда Плана или планова генералне регулације за укупно грађевинско подручје централне зоне града Београда у обухвату од око 55.000 ha. Истовремено се ради и на припреми Генералног урбанистичког плана за исту односно нешто ширу територију, како би сви планови били хијерархијски и међусобно усклађени до усвајања. Пројекат ће послужити и за систематично усклађивање и евиденцију свих важећих планова, којих има око 150, студија и пројеката урађених за територију града Београда, њихову евалуацију и уношење у јединствен систем података о простору града

Рок извршења: 2011. година

Извор финансирања: буџет града и Дирекција за грађевинско земљиште и изградњу Београда

Одговорност: Урбанистички завод Београда, Дирекција за грађевинско земљиште и изградњу Београда, Секретаријат за урбанизам и грађевинске послове

Напомена: Овај пројекат је законска обавеза свих локалних самоуправа у Србији.

Приоритетни пројекат 4.2.

Студија јавних простора централне зоне Београда

Јавни простор је заједничко добро свих грађана и велика одговорност и брига свих управа. Он је прво, погледу изложено обележје сваког града и сваке културе. По њему се процењује способност и имућност одређеног времена и препознају домети сваке управе. Они су носиоци идентитета градова.

Поучени примером европских градова, урбанисти и Универзитет се већ извесно време баве евиденцијом и анализом јавних простора централне зоне Београда. 2009. године започета је Студија јавног простора, првом фазом обухваћена је општина Стари град, са највећим наслеђем јавног простора, а требало би да се настави на централну зону, приобаље и посебно Нови Београд.

Резултат студије треба да буде мрежа јавних простора Београда, њихове специфичности, типологија, карактер и, у складу са тим, њихов дизајн. Реално је очекивати да ће у наредне две године бити реализована најмање четири функционално везана простора. У овај пројекат спадају и анкета и програм за уређење Парка пријатељства.

Рок извршења: 2011–2013. година

Извор финансирања: буџет града у сарадњи са приватним сектором

Одговорност: Дирекција за грађевинско земљиште и изградњу Београда

Приоритетни пројекат 4.3.

Обезбеђење нових локација за социјално и приступачно становање

Један од важних пројеката је и обезбеђење локација за ново социјално и приступачно становање. Део тих локација налази се у до јуче војним комплексима, затим у свим површинама намењеним стамбеној изградњи где град има интерес или земљиште, такође у намени која је у ГП Београда означена као „привредни паркови”. То су зоне уз велике саобраћајнице у којима је осим нових делатности предвиђен развој социјалног, непрофитног и субвенционираних становања.

Рок извршења: од 2011. године

Извор финансирања: буџет града у сарадњи са општинама, републиком и приватним сектором

Одговорност: Дирекција за грађевинско земљиште и изградњу Београда, Агенција за инвестиције

Приоритетни пројекат 4.4.

Пројекти за урбану трансформацију ранијих индустријских зона (Ада Хуја, Бродоградилште, Бетон хала и др.)

Важан део јавног добра и јавних простора Београда чине обале Саве и Дунава, приобаље и земљиште функционално везано за реке. Како је велики део приобаља, који се мери стотинама хектара, неуређен и припада категорији ранијих индустријских а данас запуштених комплекса (*brownfields*), неопходно је озбиљно истражити могућности поновне употребе овог земљишта, уређења и озбиљне нове изградње. Процењено је, после првих анализа, да само у зони Луке Београд и Аде Хује на Дунаву може да буде изграђено око 3.500.000 m² нових јавних, комерцијалних, пословних, стамбених и забавних и рекреативних садржаја. У току су истраживања могућности и израда програма за зоне Дорћола и нове Дунавске улице, пројекат контраковања Луке Београд, трансформације зоне бродоградилшта „Београд”,

ревитализација и уређења прростора и изградња центра „Бетон хале” и друге које интензивно истражују и приватни и јавни сектор.

Рок извршења: 2011–2016. година

Извор финансирања: буџет града, Републике Србије и републичких институција, Железнице Србије, у сарадњи са приватним капиталом, и коришћење фондова ЕУ и Светске банке

Одговорност: Дирекција за грађевинско земљиште и изградњу Београда у вертикалној координацији са републиком и градским општинама

Приоритетни пројекат 4.5.

Студија могућности изградње Савског амфитеатра

У току је аналитичка фаза трансформације простора Савског амфитеатра, као зоне ранијих привредних, саобраћајних и комуналних зона за трансформацију, а делом због великог потенцијала за савремену изградњу великих капацитета и велике атрактивности у центру Београда. Овај пројекат има дугу планску историју, али је стицајем околности актуелизован тек почетком 21. века. Заинтересовани партнери и обавезни актери у коришћењу централне зоне Београда у приобаљу су: град Београд, Република Србија, због надлежности везаних за Саву, приобаље и железницу, као и делове који се тичу заштите и промоције споменика културе и историје (Старо сајмиште). У наредном периоду ће бити урађена студијска фаза, за коју ће бити расписан међународни конкурс, у којој ће бити дефинисани најмање основни саобраћајни, инфраструктурни и функционални оквири за појединачне пројекте у овом простору. Очекује се да се на новобеоградској страни у следећих четири године већ реализују делови овог пројекта.

Како је ово комплексан пројекат, очекује се да ће у прве четири године бити завршени студија, конкурси за конкретна архитектонска и урбанистичка решења и да ће отпочети израда првих озбиљних урбанистичких планова и техничких пројеката за опремање зоне приобаља центра Београда саобраћајницама и инфраструктуром. Уколико се обезбеди правни оквир, заједничким пројектима јавног и приватног сектора први ефекти могу да се очекују и раније.

Рок извршења: 2011–2014. година

Извор финансирања: буџет града, Дирекција за грађевинско земљиште и изградњу Београда, фондови ЕУ и Светске банке, као и јавно-приватно партнерство

Одговорност: Дирекција за грађевинско земљиште и изградњу Београда

Приоритетни пројекат 4.6.

Израда планова, пројеката и изградње Центра за промоцију науке у блоку 39 у Новом Београду

Према програму Министарства науке и технолошког развоја и из средстава европских кредита планира се израда документације и изградња Центра за промоцију науке у Универзитетском кампусу у блоку 39 Новом Београду. Поред завршетка технолошког парка Звездара то је један од најважнијих пројеката којим се потенцира инвестиција у знање и репрезентативне намене и објекти у граду

Рок извршења: 2012–2013. година

Извор финансирања: буџет града, међународни кредити, Буджет републике, Министарство науке и технолошког развоја, Кредит Европске банке за развој

Одговорност: Београдски универзитет, Дирекција за грађевинско земљиште и изградњу Београда

Приоритетни пројекат 4.7.

Локације за измештање привреде и складишта из градског језгра на просторе уз обилазнице и аутопут

Локације за измештање привреде и складишта из градског језгра у просторе уз обилазнице и аутопут, такође су приоритет и предуслов за уређење централне зоне града, и посебно приобаља, али су и самосталан пројекат који не захтева превише припремних студија. Велики део локација предвиђен је на неизграђеном земљишту, на коме су урађени пројекти великих транзитних и градских саобраћајница.

Рок извршења: 2011–2016. година (прати реализацију саобраћајница)

Извор финансирања: буџет града, у сарадњи са приватним капиталом

Одговорност: Дирекција за грађевинско земљиште и изградњу Београда

Приоритетни пројекат 4.8.

Уређење Савског пристаништа, Бетон хале и комуникације између обале Саве и Косанчићевог венца

Пристаниште на реци Сави се годинама третира као саобраћајни пункт а то је место првог контакта са градом које често, због своје не нарочите привлачности и лоших веза са градом, остане и једини. Успостављање пешачке везе за госте који са најављених 400 крузера треба да дођу у Београд, обезбеђење контролисаног коришћења обале, обезбеђење паркинга простора за посетиоце из града и архитектонско обликовање зграде Бетон хале су све активности које није неопходно предузети да се први корак у Београду учини атрактивним. Уређење пристаништа, платоа на Бетон хали, уређење просторија у функцији прихватних и туристичког центра унутар Бетон хале мора да буде предмет израде плана и тема за јавни архитектонски конкурс.

Рок извршења: 2011–2014. година

Извор финансирања: буџет града, Дирекција за грађевинско земљиште, „Паркинг сервис” у сарадњи са приватним капиталом

Одговорност: „Београд воде”, Пословни простор, Секретаријат за урбанизам

Приоритетни пројекат 4.9.

Плански предуслови за ревитализацију зона београдске културне баштине

Израда анализа, студија и урбанистичких докумената за Београдску тврђаву, Старо сајмиште, Косанчићев венац, комплекс археолошког налазишта Винча.

Рок извршења: 2011–2014. година

Извор финансирања: буџет града, Дирекција за грађевинско земљиште, ЈП „Београдска тврђава”, Министарство културе, у сарадњи са приватним сектором

Одговорност: Секретаријат за културу, Секретаријат за урбанизам

5. Развој саобраћаја*Приоритетни пројекат 5.1.*

Обилазница око Београда (деонице Батајница–Добановци, и деоница од Ибарске магистрале до Бубањ потока)

Овај пројекат је у фази реализације. Пројектна документација је завршена, а финансирање обезбеђено. Саобраћајница је део коридора Х. Она ће преузети на себе транзитни

саобраћај и тиме допринети квалитетнијем нивоу услуге на данашњем аутопуту кроз Београд. Такође, изградњом ове обилазнице отвориће се могућности изградње активних робно-дистрибутивних, пословних, услужних и сличних центара поред обилазнице. Тиме се повећава конкурентност коридора Х на подручју Србије.

Рок извршења: 2015. година

Извор финансирања: НИП, буџет града, инострани кредити

Одговорност: ЈП Путеви Србије

Приоритетни пројекат 5.2.

Реконструкција моста „Газела” и делова постојећег аутопута са петљама на десној и левој обали Саве

Један од најоптерећенијих градских саобраћајних праваца је потез постојећег аутопута са мостом „Газела”. Преко овог моста дневно пређе преко 160.000 возила и на њему су до сада обављане само неопходне интервенције. Након 40 година од изградње приступа се темељној реконструкцији овог објекта као и приступних петљи на десној и левој обали Саве.

Рок извршења: 2012. године

Извор финансирања: Кредит ЕИБ, ЕБРД, Град Београд, Путеви Србије, Европска агенција за реконструкцију

Одговорност: Путеви Србије

Приоритетни пројекат 5.3.

Реконструкција и изградња саобраћајница које растећују централну зону града

Предвиђено је да се, унутар континуално изграђеног подручја, изграде и реконструишу тангенцијалне и прстенасте саобраћајнице које стварају услове алтернативног међусобног повезивања делова Београда ободом централног подручја и штите централно подручје од локалног транзитног саобраћаја. Ово се обезбеђује изградњом моста преко Аде Циганлије, његовим повезивањем са примарном уличном мрежом на левој и десној обали Саве као и реконструкцијом саобраћајница Радничке, Патријарха Димитрија и јужне деонице СМТ-а.

Овај пројекат омогућава квалитетно вођење саобраћаја на подручју града Београда, мање загађење животне средине, бољу повезаност удаљених делова града (кохезију). Изградњом ових саобраћајница биће омогућен квалитетнији систем управљања саобраћајем у граду.

Рок извршења: 2011–2012. године

Извор финансирања: буџет града, ЕБРД

Одговорност: Дирекција за грађевинско земљиште и изградњу Београда

Напомена: Одлуке и аргументација за овај пројекат су утврђене на нивоу Скупштине града Београда.

Приоритетни пројекат 5.4.

Северна тангента са мостом преко Дунава – I фаза (саобраћајница Т6-Зрењанински пут)

На западном подручју града, на ободу ширег централног подручја, планирана је тзв. Северна тангента. Траса Северне тангенте пружа се у наставку магистралног правца саобраћајнице Т-6 према Улици цара Душана у Земуну, одакле новим мостом прелази реку Дунав, и у I фази се повезује са Зрењанинским путем. У II фази развоја овог потеза он се од Зрењанинског пута пружа правцем север-североисток једним краком према Панчеву а другим на југ

према панчевачком путу где се повезује са новом трасом СМТ-а. Реализацијом овог потеза створиће се услови за размештање привредног и транзитног саобраћаја из најужих централних делова града. Израда планске и пројектне документације је у току.

Рок извршења: 2013. година

Извор финансирања: кредит НР Кине

Одговорност: Град Београд и Република Србија

Приоритетни пројекат 5.5.

Висококапацитетни шински превоз

Овај пројекат је зацртан у Генералном плану Београда. Веома је висока ефикасност овог пројекта исказана у облику времена путовања и нивоа безбедности. До сада је за овај пројекат урађен значајан обим техничке документације. У наредном периоду претстоји доношење одлуке од стране Скупштине града Београда о типу капацитетног шинског система након чега ће се приступити довршавању постојеће и изради недостајуће планске, техничке и пројектне документације и изградњи прве три линије.

Рок извршења: 2011–2016. година

Извор финансирања: Буџет града, кредити ЕУ, градске обвезнице, јавно-приватно партнерство или концесија

Одговорност: Дирекција за грађевинско земљиште и изградњу Београда

Напомена: Одлуке и аргументација за овај пројекат су утврђене на нивоу Скупштине града Београда.

Приоритетни пројекат 5.6.

Напредни системи управљања саобраћајем, укључујући системе управљања јавним градским превозом

Овај пројекат је заснован на новим технологијама и омогућава квалитетно и оптимално искоришћење постојећих ресурса, истиче и стимулише јавни градски превоз, обезбеђује виши ниво безбедности и одржавања.

Имплементација је у току.

Постоји спремност иностраних банака да га финансијски подрже.

Рок извршења: 2012. година

Извор финансирања: буџет града, кредити ЕИБ

Одговорност: Градски секретаријат за саобраћај

Напомена: Из кредита ЕИБ биће финансирани следећи пројекти:

- увођење мониторинга возила ЈГП;
- увођење савременог система наплате у возилима ЈГП;
- информатика корисника ЈГП на стајалиштима и у возилима;
- аутоматско управљање исправљачким станицама за напајање мреже;
- аутоматско управљање трамвајским скретницама.

Приоритетни пројекат 5.7.

Мрежа бициклических стаза

Овај пројекат, чија је реализација у току (изграђена су 23 km од 53 планираних у Новом Београду), треба да задовољи потребе становништва за здравим животом тако што ће утицати на смањење коришћења моторизованих видова кретања. У наредном периоду наставиће се израда планске и техничке документације као и изградња бициклических коридора предложених у Генералном плану Београда (на подручју Аде Циганлије, према Авали, на Ада Хуји, на левој

обали Дунава и другим атрактивним правцима као и у самом централном подручју града). Далекосежно је могуће да се бициклическе стазе Београда повежу са европским коридорима.

Рок извршења: 2011–2016. година

Извор финансирања: буџет града и буџети градских општина

Одговорност: Град Београд

Напомена: Пројекат ће се остварити у складу са неопходном студијом развоја бициклическог саобраћаја.

Приоритетни пројекат 5.8.

Модернизација система јавног градског превоза (нове тролејбуске линије, модернизација трамваја, речни саобраћај)

Циљ је да се подстакне коришћење система јавног превоза путника и да се задовоље еколошки захтев, због чега је неопходна бржа модернизација подсистема јавног градског превоза, уз могућност увођења јавног саобраћаја на рекама Сави и Дунаву.

Концепција јавног саобраћаја биће заснована на три вида шинског саобраћаја (приградска железница, висококапацитетни шински систем и трамвај), уз комплементарне системе аутобуског, тролејбуског и речног саобраћаја.

Осим реализације пројеката 3, 4 и 5, и овај пројекат даје основу да се одржи модална расподела од 50% у корист јавног превоза путника, како је зацртано Генералним планом града Београда.

У циљу одржавања атрактивности јавног превоза путника приступиће се изради пројекта увођења јединственог тарифног система у градском превозу на целој територији града Београда

Рок извршења: 2011–2016. година

Извор финансирања: буџет града, јавно-приватно партнерство, међународни кредити

Одговорност: Градско саобраћајно предузеће и Дирекција за јавни превоз

Напомена: Надлежности Дирекције за ЈП су: планирање, пројектовање, финансирање, контрола и управљање.

Приоритетни пројекат 5.9.

Планови и пројекти за спољну магистралну тангенту (СМТ)

Ова саобраћајница има задатак да заштити старо језгро Београда од теретног саобраћаја на делу од постојећег градског аутопута (код Великог Мокрог Луга до Роспи ћуприје), одакле овај правац новим мостом прелази Дунав и повезује се са Панчевачким путем и Северном тангентом. Израда планске и техничке документације за овај потез је у току. Реализацијом овог потеза, деонице УМП-а са мостом преко Саве, Северне тангенте, као и комплетирањем јужне деонице СМТ-а (од Ибарске магистрале до чвора „Ласта“) биће формиран део прстена око континуално изграђеног подручја града што ће омогућити бољу међусобну повезаност градског подручја као и максимално издвајање транзитног и теретног саобраћаја из најужег градског подручја.

Рок извршења: 2010–2016. година

Извор финансирања: буџет града

Одговорност: Дирекција за грађевинско земљиште и изградњу Београда

Напомена: Овај пројекат је дефинисан и одлука је донета усвајањем ГП Београд 2021.

Приоритетни пројекат 5.10.

Проширење и модернизација аеродрома „Никола Тесла”
Овај пројекат треба да обезбеди прелазак аеродрома „Никола Тесла” у вишу категорију међународних ваздушних лука. Проширење аеродрома се односи пре свега на изградњу друге писте и формирање карго терминала што ће захтевати и повезивање аеродрома са железничком пругом за путнички и теретни саобраћај.

Рок извршења: 2012–2016. година

Извор финансирања: средства Републике Србије или евентуална приватизација

Одговорност: Министарство за инфраструктуру Републике Србије

Напомена: Овај пројекат је дефинисан и одлука је донета усвајањем ГП Београд 2021 и РППАПБ. Реализација овог пројекта подразумева вертикалну координацију између града и републике.

Приоритетни пројекат 5.11.

Оспособљавање војног аеродрома „Батајница” за цивилни – карго и нискотарифни саобраћај

Активирање војног аеродрома „Батајница”, у договору са војном управом, треба да омогући летове компанија са ниским ценама и развој теретног авио саобраћаја.

Рок извршења: 2013–2016. година

Извор финансирања: средства Републике Србије или евентуална приватизација

Одговорност: Министарство за инфраструктуру Републике Србије

Напомена: Неопходна је вертикална координација града и републике.

Приоритетни пројекат 5.12.

Развој система нових аутобуских станица и међумесних стајалишта

Биће преиспитан садашњи, превазиђени систем међумесног аутобуског саобраћаја са једном централном станицом, дефинисан урбанистичким плановима и постепено реализован дисперзним системом станица и стајалишта у односу на основне улазно-излазне правце и саобраћајну доступност.

Рок извршења: 2011–2016. година

Извор финансирања: Дирекција за грађевинско земљиште и изградњу Београда, уз евентуално ангажовање приватних средстава

Одговорност: Дирекција за јавни превоз

Приоритетни пројекат 5.13.

Саобраћајница за повезивање са железничком станицом „Београд центар” и Клиничким центром Србије

Новом изменом Генералног плана града Београда 2021, стекли су се услови за приступање изради планске и техничке документације као и изградњи саобраћајнице која има радни наслов Трансверзала која се простира од Булевара Ослобођења, кроз Клинички центар Србије, уз железничку станицу Београд центар (Прокоп) до Булевара Кнеза Александра Карађорђевића.

Овај део саобраћајнице директно повезује централну градску зону са две маркантне локације града и то:

– Клиничким центром Србије који је организован у оквиру 20 специјалних клиника, пет центара, један поликлинике и четири установе за услужне делатности и

– железничком станицом „Прокоп” у којој се планира око 130.000 m² комерцијалних садржаја.

Рок извршења: 2011–2016. година

Извор финансирања: Дирекција за грађевинско земљиште и изградњу Београда, Кредит ЕИБР

Одговорност: Секретаријат за саобраћај

Приоритетни пројекат 5.14

Планови и пројекти за мост на Сави у Обреновцу тзв. „Сремска газела”

Просторним планом општине Сурчин планирана је реализација саобраћајног потеза тзв. Сремске газеле која би преко већ изграђеног моста преко реке Саве у Обреновцу повезивала Обреновац са Сурчином. Домет овог потеза је од Обреновачке обилазнице, до регионалног пута Р-267 преко кога се повезује са чвором „Добановци” на постојећем аутопуту – коридору Х. Израда планске и пројектне документације којом ће бити утврђено оптимално вођења трасе овог саобраћајног потеза је у току.

Рок извршења: 2011–2016. година

Извор финансирања: Дирекција за грађевинско земљиште и изградњу Београда

Одговорност: Дирекција за грађевинско земљиште и изградњу Београда

Приоритетни пројекат 5.15.

Коридор XI, аутопут Београд – Јужни Јадран на подручју Београда

Путни правац Београд – Јужни Јадран представља крак Трасе европске магистрале који на подручју Србије повезује основни правац (од Гађска до Атине и Истанбула) са Црном Гором, односно Јадранским морем. У протеклом периоду формирана је одговарајућа техничка документација на нивоу Генералног и Идејног пројекта која се бавила аутопутем Е-763 од Обреновца до везе са обилазницом око Београда, трасом по десној обали Саве, са завршетком на денивелсаном укрштају Остружница.

У циљу дефинисања трасе са најповољнијим саобраћајним, еколошким, економским и другим ефектима, приступило се изради Генералног пројекта трасе левом обалом Саве која би повезивала Обреновац са Сурчином, што подразумева изградњу моста преко Саве и формирање нове друмске везе између Обреновца и Београда, уз задржавање постојећих саобраћајница, чиме се инфраструктурно омогућава боља дисперзија саобраћајних токова између њих. Веза са аутопутском обилазницом остварила би се на делу између петљи Добановци и Остружница. Наведено ствара предуслове да се део саобраћајних токова са и ка будућем аутопуту Јужни Јадран (Е-763) прерасподели, и тиме растерети правац Остружница – Чукарица – Сајам – петља Мостар који је и у постојећем стању проблематичан.

Рок извршења: 2011–2016. година

Извор финансирања: Путеви Србије

Одговорност: Министарство за инфраструктуру Републике Србије

6. Развој техничке инфраструктуре и енергетска одрживост*Приоритетни пројекат 6.1.*

Израда Информационог система енергетике Београда (ИСЕБ)

Информациони систем енергетике непрекидно треба да прати токове енергије на територији града Београда у свим њеним аспектима, како би се на основу анализе

података могли предупредити поремећаји у снабдевању, вршило планирање и газдовање енергијом, дефинисале мере за смањење губитака, утицало на повећање енергетске ефикасности, вршила оптимизација потрошње свих облика енергије и смањење загађења животне средине. Информациони систем треба да буде савремена, интегрисана, дистрибуирана, отворена, интероперабилна WEB апликација у складу са ЕУ и међународним стандардима, која обезбеђује подршку у управљању енергетским ресурсима на одржив начин, а на основу прикупљања, анализе, архивирања и расподеле прецизних података и информација.

Рок извршења: 2011–2016. година

Извор финансирања: буџет града Београда

Одговорност: Управа за енергетику

Приоритетни пројекат 6.2.

Повећање поузданости снабдевања електричном енергијом

Да би се повећала поузданост снабдевања потрошача електричном енергијом и превазишле слабости у систему које се огледају у техничким ограничењима у напајању на појединим подручјима града јер су поједине трафостанице и кабловска мрежа близу граница капацитета потребно је предузети одговарајуће мере. Проблеми са повећаном просечном старошћу објеката, опреме и мреже решиће се изградњом нових трафостаница 110/10 kV и 35/10 kV, модернизацијом и ревитализацијом електроенергетске мреже и објеката даљим развој дистрибутивне мреже и трафостаница.

Рок извршења: 2011–2016. година

Извор финансирања: буџет Републике Србије, ЈП ЕПС, ЈП ЕМС

Одговорност: Министарство рударства и енергетике, ЈП ЕПС, ЈП ЕМС

Приоритетни пројекат 6.3.

Повезивање, модернизација и ревитализација топлотне мреже и постројења

Мере и акције треба да омогуће или подрже: повезивање постојећих топлана у јединствен систем, модернизацију и ревитализацију топлотне мреже и постројења, ефикасно коришћење унутрашњих резерви у капацитетима система, топлотних извора и мреже, даље прикључивање потрошача на подручјима са развијеном мрежом – нови делови града, у централној зони са искључивањем постојећих котларница и објеката без сопствених котларница и унутрашњих инсталација. Стварање услова за изградњу когенеративних постројења и топлодалековода из постројења ТЕНТ. Значајну акцију представљаће и прелазак на систем наплате по потрошњи, као и активности око повећања енергетске ефикасности грађевинских објеката (посебан програм).

Рок извршења: 2011–2016. година

Извор финансирања: буџет Републике Србије, буџет града Београда, кредитна средства, донације

Одговорност: Министарство рударства и енергетике, ЈП ЕПС, ЈП ЕМС,

Град Београд, ЈКП Београдске електране

Приоритетни пројекат 6.4.

Повећање искоришћења постојећих капацитета дистрибутивног система гасовода

Развој дистрибутивног система гасовода ићи ће у правцу повећања искоришћења постојећих инсталационих

капацитета и то првенствено захваљујући развоју секундарне дистрибутивне мреже, то јест интезивирању развоја гасификације сектора широке потрошње. Коришћењем унутрашњих резерви у капацитетима система и њиховом оптималном доградњом могуће је у релативно кратком периоду у Београду прикључити на систем велики број домаћинстава. Потенцијал за прикључење процењен је на око 200.000 домаћинстава. Ради ефикасног спровођења и финансирања гасификације потребно је формирање градског предузећа за дистрибуцију гаса. Имајући у виду стање изграђености мреже, припреме планске и друге документације највећи ефекти ће се постићи реализацијом изградње мерно регулационих станица и остале инфраструктуре.

Рок извршења: 2011–2016. година

Извор финансирања: буџет Републике Србије,

ЈП Србијагас,

Буџет града Београда,

Одговорност: Министарство рударства и енергетике, ЈП Србијагас, град Београд

Приоритетни пројекат 6.5.

Интензивно коришћење ресурса обновљивих извора енергије

Пројекат у себи садржи низ подпројеката који за циљ имају утврђивање потенцијала обновљивих извора енергије, њихове распоређености на територији града и пројекте конкретне употребе обновљивих извора енергије. Највећи потенцијал на територији града је садржан у биомаси и комуналном отпаду, али постоји потенцијал и у енергији сунца, ветра и геотермалној енергији. Осмишљено коришћење ових ресурса сасвим извесно може знатно смањити потребе за фосилним горивима и увозну зависност земље.

Рок извршења: 2011–2016. година

Извор финансирања: Буџет града

Одговорност: Град Београд

Приоритетни пројекат 6.6.

Повећање енергетске ефикасности

Пројекат који има за циљ доношење низа мера и предузимање активности које ће допринети рационалној потрошњи и производњи свих облика енергије. Реализацијом појединачних пројеката ће се повећати енергетска ефикасност у зградама, домаћинствима, јавној расвети, јавним објектима и осталим секторима енергетике.

Рок извршења: 2011–2016. година

Извор финансирања: буџет града, кредитна средства, донације

Одговорност: Град Београд

Приоритетни пројекат 6.7.

Едукација о енергетској ефикасности

Пројектом ће се перманентно развијати свест о значају енергије, неопходности и могућностима енергетске ефикасности, како у домаћинствима тако и у привреди, јер је развој свести из ове области обавезан предуслов за смањење потрошње свих видова енергије, а нарочито електричне, у свим областима (зградама, транспорту, индустрији, услугама итд.). Пројекат, као облик превентивног деловања, је препознао потребу да едукација започне од омладине, а треба да обухвати и носиоце одговорних функција који брину о потрошњи енергије на различитим нивоима, као и широке друштвене групе.

Рок извршења: 2011–2016. година

Извор финансирања: буџет града, донације

Одговорност: Управа за енергетику

Приоритетни пројекат 6.8.

Оснивање градских фондова за енергетску ефикасност
 Пројекат има за циљ имплементације мера које повећавају енергетску ефикасност код групних и појединачних субјеката. Предвиђено је оснивање Фонда за енергетску ефикасност, Фонда за субвенционисање и повластице произвођачима енергије из обновљивих извора енергије или са високим степеном енергетске ефикасности и Фонда за субвенције потрошачима за побољшање енергетске ефикасности. Сви ови фондови су потребни за обезбеђивање механизма за финансирање неопходних мера енергетске ефикасности, утврђених овим и другим стратешким документима.

Рок извршења: 2011–2016. година

Извор финансирања: буџет града, кредитна средства, донације

Одговорност: Град Београд

Приоритетни пројекат 6.9.

Наставак изградње и повећање капацитета система за снабдевање водом

Наставак активности на изградњи капиталних објеката снабдевања система водом, стварању адекватних резерви у систему, мерењима потрошње воде у систему, билансирању потрошње, смањивању губитака у систему непосредна су опредељења која ће се реализовати активностима на следећим објектима:

Рок извршења: 2011–2016. година

Извор финансирања: Буџет града, кредитна средства, донације

Одговорност: Дирекција за грађевинско земљиште и изградњу Београда, ЈКП БВК

Приоритетни пројекат 6.10.

Решење каналисања отпадних вода као дела опште санитације Београда

Неповољна ситуација у домену одвођења отпадних вода са територије града упућује на тражење целовитих, дугорочних решења које би каналисање отпадних вода третирали као део опште санитације града, уз избегавање активности које изазивају негативне утицаје на природну околину, смањивање утрошка енергије, смањивање свих облика загађења и тако даље.

Рок извршења: 2011–2016. година

Извор финансирања: буџет града, кредитна средства, донације

Одговорност: Дирекција за грађевинско земљиште и изградњу Београда, ЈКП БВК

Приоритетни пројекат 6.11.

Модернизација и развој телекомуникационог система

У фиксној телекомуникационој мрежи:

- потпуна дигитализација телекомуникационе мреже;
- повећање броја корисничких приступа телекомуникационој мрежи;
- стварање јединствене телекомуникационе мреже различитих сервиса;
- увођење нових телекомуникационих сервиса и услуга;
- примена најсавременијих телекомуникационих технологија.

У области комуникационих система:

- Замена постојећих аналогних АТЦ,
- Укидање двојничких и инсталацију дигиталних телефонских прикључака.

– Проширење транспортне мреже, изградњи нових оптичких каблова и система преноса

Радио-дифузни систем:

- Одређивање локација радио-дифузних центара за смештај предајника и репетитора.

КДС:

– Интеграција вишенаменског широкопојасног систем намењен дистрибуцији РА и ТВ сигнала, пружању широкопојасних интерактивних, сервиса корисницима у јединствен технолошки КДС Републике Србије.

Општа напомена:

Сви наведени пројекти ће као извор финансирања користити средства јавних предузећа која управљају системом (према програму развоја) уз евентуално ангажовање међународних фондова.

7. Институционални развој*Приоритетни пројекат 7.1.*

Реформа управљања људским ресурсима у Градској управи и јавним службама

Усвајање Закона о положају локалних службеника (као и закона о платама на локалном нивоу) основни је предуслов за квалитативно побољшање кадровске структуре запослених у Управи града, као и у јавним службама чији је град оснивач. Изменама Одлуке о градској управи установиће се Агенција за управљање кадровима, као посебна организациона јединица чији је оснивач град. Агенција за управљање кадровима ће преузети део надлежности Секретаријата за управу, које се односе на унапређење система градске управе, рационализацију њене структуре и поједностављивање административних процедура коришћењем савремених метода и технологија. Део запослених Секретаријата за управу који имају афинитета према овим словима такође ће бити преузет у Агенцију. Агенција ће обављати послове који се односе на каријерно планирање развоја запослених, утврђивање објективних критеријума за избор запослених, праћење њиховог професионалног напредовања, успостављање система менторства и професионалне праксе итд. Изградња капацитета Агенције за управљање кадровима ће бити претпоставка за примену нових законских решења, не само у области стратешког планирања кадрова и компетитивног заснивања радног односа, већ и у другим областима као што су оцена резултата рада службеника, флексибилнији систем напредовања и перманентно усавршавање службеника.

До доношења наведеног законског пакета, град ће иницирати измене систематизација у свим јавним службама, чији је оснивач како би се отворили радно место за стручњака у области људских ресурса и каријерног напредовања. Одлуком о систематизацији град ће јасније дефинисати појединачне обавезе и одговорности службеника, које би требало да буду везане за организационе циљеве појединих делова градске управе, чиме би се омогућило како ефикасније обављање послова тако и повећање мотивације и радне етике запослених.

Рок извршења: 2011–2013. година

Извор финансирања: Буџет града, коришћење фондова ЕУ и међународних донатора (Европска комисија, GTZ, USAID)

Одговорност: Секретаријат за управу у сарадњи са секретаријатом за финансије и извршним органима града

Приоритетни пројекат 7.2.

Увођење напредног модела програмског буџета како би се омогућило праћење стратешких циљева и њихове реализације

Досадашња пракса буџетирања по принципу линијских ставки не омогућава праћење постављених стратешких циљева у граду и њихове реализације. У том смислу, Секретаријат за финансије ће припремити анализу којом ће предложити кораке ка увођењу савременијег система буџетирања заснованог на концепту стратешког управљања. У том циљу, размотриће се могућност увођења буџетирања по принципу мерења учинка (*Performance Budgeting*) као и за стварање чврсте и поуздане информационе основе за евиденцију буџетских средстава у статистици и динамици. Секретаријат за финансије ће припремити детаљно упутство за припрему финансијских планова буџетских корисника, којима ће се операционализовати и стандардизовати процес инкорпорисања стратешких одлука у буџет.

Сви циљеви стратегија које је град усвојио ће бити преведени у вишегодишњи програмски буџет. Тренутно, ови документи нису употребљиви за процес буџетског планирања, а посебно за имплементацију програмског буџета.

Град ће донети одлуку о начину учешћа грађана у буџетском процесу, који ће дефинисати механизме за повећање транспарентности буџета у фази припреме, извршења и контроле. Овом одлуком ће се увести обавеза организовања јавне расправе у поступку припреме буџета, периодичног извештавања о његовом извршењу као и о другим начинима упознавања јавности са свим потребним информацијама које су везане за одвијање буџетског циклуса.

Рок извршења: 2012–2015. година

Извор финансирања: буџет града, коришћење фондова ЕУ и средстава међународних донатора (Европска комисија, GTZ, USAID, KfW, Светска банка)

Одговорност: Секретаријат за финансије

Приоритетни пројекат 7.3.

Увођење праћења оперативног, техничког и институционалног пословања јавних комуналних предузећа

Јавна комунална предузећа у граду треба да послују као привредна друштва, а односи између града као оснивача и ЈКП треба да буду уређени кроз однос који јасно дефинише циљеве које ЈКП треба да остваре, а о којима се извештава у годишњим плановима пословања и који се прате кроз кварталне извештаје тих предузећа. Да би се ово остварило, град треба да установи критеријуме које треба достићи у постепеном побољшању ефикасности пословања, као и да успостави систем мерила за праћење ефикасности уз праћење реализације циљева на јасан и транспарентан начин. Руководиоци у ЈКП треба да буду оцењивани и вредновани према резултатима пословања, односно према успешности остваривања задатих циљева. Град ће иницирати реализацију међународних пројеката пружања подршке реформи ЈКП (ИПА, Европска банка за обнову и развој, Немачка развојна банка). Град ће контролисати начин коришћења бесповратних средстава која се улажу у овај сектор, и то како буџетских средстава, тако и донаторских средстава (из ЕУ фондова и других).

Град ће установити обавезу ЈКП да уведу вишегодишње пословно планирање, да процене вредност имовине и повећају буџете за инвестиционо одржавање, где је то неопходно, да смање текуће трошкове; да спроведу рационализацију запослених и побољшају њихову квалификациону структуру; да унапреде систем евиденције потрошача и побољшају наплату; и да смање техничке и тржишне губитке. Истовремено, ЈКП ће се подстаћи да побољшају ефикасност пословања путем установљавања показатеља и мерила за праћење учинка. Ови показатељи ће бити део уговора који се потписује између града као оснивача и ЈКП. Кад се установи методологија за праћење пословања, град ће уредити како структуру и повећање цена, тако и остварење жељеног учинка пословања.

Рок извршења: 2012–2015. година

Извор финансирања: буџет града, коришћење фондова ЕУ и средстава међународних донатора (Европска комисија, EBRD, KfW)

Одговорност: Секретаријат за комуналне и стамбене послове

Приоритетни пројекат 7.4.

Иницирање пројеката јавно-приватних партнерстава

Приватни сектор може бити важан извор финансирања капиталних инвестиција и преноса техничког и оперативног „*know-how*” (технолошког знања и искуства). У наредном периоду учешће приватног сектора у финансирању капиталних пројеката ће се спровести као „пилот приступ”, а не као опште правило.

Град ће припремити и усвојити Оперативни план успостављања јавно-приватних партнерстава у Београду на основу резултата студије оправданости успостављања ЈПП (анализе правних, финансијских, економских, еколошких и техничких аспеката функционисања постојећих одабраних комуналних сервиса). У другој фази ће се успоставити модел ЈПП кроз доношење одлука, израду тендерске документације, избор приватног партнера и потписивање уговора о ЈПП.

Рок извршења: 2011–2016. година

Извор финансирања: буџет града, коришћење фондова ЕУ и средстава међународних донатора (Европска комисија, EBRD, KfW)

Одговорност: Секретаријат за привреду у сарадњи са Секретаријатом за комуналне и стамбене послове и Секретаријатом за саобраћај

Приоритетни пројекат 7.5.

Унапређење сарадње градске управе са директним и индиректним буџетским корисницима

У циљу унапређења квалитета сарадње и размене информација као и координације спровођења секторских пројеката, градски секретари и општински руководиоци органа управе ће се редовно састајати у циљу размене информација о стању у својим ресорима, ради припреме анализа у различитим областима и реализације пројеката. У циљу што боље координације и тешње сарадње, увешће се Савет градоначелника који би чинили председници градских општина.

Рок извршења: 2012–2016. година

Извор финансирања: буџет града

Одговорност: Секретаријат за финансије у сарадњи са Секретаријатом за управу

Приоритетни пројекат 7.6.

Унапређење сарадње града и градских општина

Град ће припремати све развојне стратегије и друге планске секторске документе укључујући градске општине активно у све процесе. Општине се за ове процесе могу активно припремити само укључивањем месних заједница и грађана, идентификујући постојеће стање, потребе и проблеме. Изменама Статута града град ће омогућити мањим урбаним центрима да преузму вршење надлежности у оквиру свог мањег функционалног подручја према својим реалним могућностима уз адекватну примену принципа да поверавање надлежности мора да буде праћено и обезбеђивањем средстава за њихово вршење. Истовремено, омогућиће се урбаним центрима да формирају заједницу са сеоским насељима у окружењу на принципу функционалне и интересне повезаности (градски окрузи са својом самоуправом) Београд, Земун, Сурчин, Обреновац, Лазаревац, Младеновац, Гроцка, Борча.

Рок извршења: 2011–2013. година

Извор финансирања: буџет града

Одговорност: Секретаријат за управу

Приоритетни пројекат 7.7.

Снажење подршке градским општинама да обезбеде одговарајући оквир за организовање месне самоуправе

Град ће охрабрити и подржати наставак иницијатива општина да афирмишу грађанско учешће у процесима доношења одлука у оквирима месних заједница. Мотивисање грађана да се укључе у јавне расправе и дебате о нацртима стратешких и других докумената који се усвајају на нивоу општине и града допринеће повећању нивоа знања и свести о сопственим правима и слободама као и о надлежностима града и општине на које би могли да утичу и смањити политичку пасивизацију и изборну апстиненцију. У том смислу, град ће повећати број предлога одлука, извештаја о раду јавних предузећа и програма јавних предузећа и служби о којима се организује и води јавна расправа у месним заједницама и финансирати информативне кампање чији је циљ повећање броја грађана који су заинтересовани да на овим јавним расправама активно учествују.

Рок извршења: 2011–2014. година

Извор финансирања: буџет града

Одговорност: Секретаријат за управу

Приоритетни пројекат 7.8.

Увођење и развијање механизма за унапређење родне равноправности

Циљ формиране Комисије за родну равноправност на нивоу града Београда је да на основу члана 39. Закона о равноправности полова, препорука Управе за родну равноправност, Националне стратегије за побољшање положаја жена и унапређивање родне равноправности, и других прописа ЕУ, допринесе проактивној политици града у промоцији и изградњи система за остваривање родне равноправности и политике једнаких могућности. Задаци Комисије за родну равноправност су да : развија активну политику једнаких могућности и прати остваривање равноправности засноване на полу у свим областима друштвеног живота применом међународних стандарда и Уставом зајемчених права; предлаже, разматра активно учествује у креирању и даје мишљења на предлоге одлука и других аката са становишта остваривања равноправности полова њиховог утицаја на нивоу града Београда; учествује у креирању,предлаже, разматра и даје мишљења о посебним мерама које град предузима у оквиру својих надлежности у циљу унапређења равноправности полова у појединим областима, нарочито унапређења равноправности вишеструко дискриминисаних особа и политици запошљавања; учествује у креирању индикатора и прати остваривање прописа, стратешких докумената и ефеката посебних мера и механизма неопходних за остваривање равноправности полова; организује и активно активно суделује у најширој јавности на промоцији принципа родне равноправности, превазилажењу стереотипа и развијању родне сензитивности ;предлаже програме, организује и активно учествује у организовању перманентне обуке и родно сензитивне тренинге запослених у градским службама у циљу унапређења политике родне равноправности; сарађује са Управом за родну равноправност Министарства рада и социјалне политике, општинама и стара се о извршењу свих обавеза града Београда по Закону о равноправности полова;активно сарађује са општинским нивоима у формирању савета, успостављању механизма хоризонталне и вертикалне координиране активности и сарадње у циљ унапређења рада у области политике родне равноправности на свим нивоима.

Рок извршења: 2011–2014. година

Извор финансирања: буџет града

Одговорност: Секретаријат за управу

Ову стратегију објавити у „Службеном листу града Београда”.

Скупштина града Београда

Број 3-439/11–С, 13. јуна 2011. године

Председник
Александар Антић, с.р.

САДРЖАЈ

Стратегија развоја града Београда	-----	Страна 1
-----------------------------------	-------	-------------

„СЛУЖБЕНИ ЛИСТ ГРАДА БЕОГРАДА” продаје се у згради Скупштине града Београда, Трг Николе Пашића 6, приземље – БИБЛИОТЕКА, 3229-678, лок. 259

Претплата: телефон 7157-455, факс: 3376-344

**СЛУЖБЕНИ ЛИСТ
ГРАДА БЕОГРАДА**

Издавач Град Београд – Служба за информисање, Београд, Краљице Марије бр. 1. Факс 3376-344. Текући рачун 840-742341843-24. Одговорни уредник РАДМИЛА ЈОСИПОВИЋ. Telefони: 3244-325, 3229-678, лок. 6242, 6247. Штампана ЈП „Службени гласник”, Штампарија „Гласник”, Београд, Лазаревачки друм 15